

Børsemakeren Dankert Krohn:

Jaktet i Frognerparken og likviderte Sovjet-ambassadørens katt

2510

Jakt

FOR DEG SOM TAR JAKT PÅ ALVOR!

1 og 2 2025 kr 129

**Best når
det smeller!
Vi tester
hørselsvern**

**VI
TESTER
DER ANDRE
TROR!**

**Knivsliperens
beste tips:
Skjerp deg med
knivene dine**

24

**sider tips og
tester fra
Jorund Lien**

Jaktårets storokser

**Billedkavalkade
fra hele Norge**

NY VILTLOV: Nå begynner kampen om termiske sikter

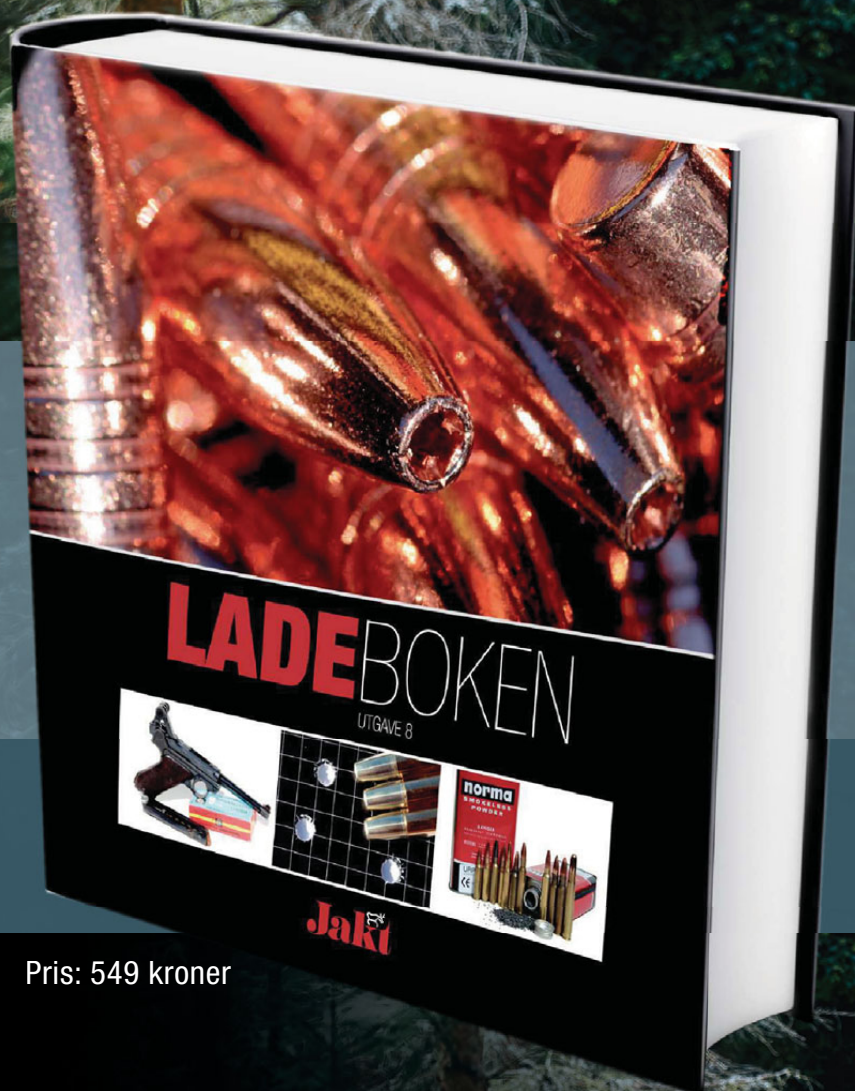
bc 0894 001

FRILUFT

Hjemmeladernes bibel

Pris: 549 kroner

LADEBOKA

Utgave 8

BESTIL VED Å
SENDE SMS-KODE:

**LADE20
til 2205**

ELLER PEK PÅ
QR-KODEN MED
DIN MOBIL

Ladeboken 8 er endelig kommet! Med 115 riflepatroner og 27 pistolpatroner er dette uten sidestykke det mest komplette bokverket om lading skrevet på norsk. Dette er "må-ha"-boka for jegere, skyttere, hjemmeladere og våpeninteresserte. Kjøp Ladeboken, og les den fra perm til perm!

Foto: NTB

Noen jaktlag er rarere enn andre. Disse herrene tvinger seg ut på jakt, dag etter dag, bare for å ha noe vettugt å skrive om. Tilværelsen er i sannhet nådeløs og ond ...

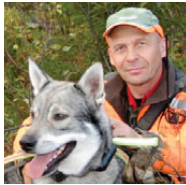
KNUT BREVIK

Har Norges morsomste jobb. Får betalt for å høre på andres jaktskrøner og sette de mest usannsynlige av dem på trykk. For øvrig den eneste på jaktlaget som i sin ungdom var god i stille lengde. Svakt sosialt liv fra august og ut høsten.

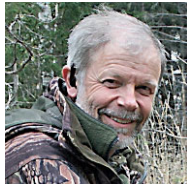
JØRUND LIEN

Vi våger å si det: Ingen i Norge tester så mange børser og så mye ammunisjon som denne mannen. Toppskytter, dessuten. Og når han skal koble av, tar han med seg en av bildene og reiser til fjells på jakt ...

DAGH BAKKA

Norges mest erfarne jaktguide. Utdannet viltmester – og for å si det sånn: Det er en grunn til det. Lang og variert jakterfaring – heller ingen tilhenger av å pakke inn meningene sine i bomull.

ARNE T. HAMARSLAND

Denne mannen tester jaktutstyr med den samme fandenivoldskhet og nitidighet som han jakter. Alt skal prøves og kontrolleres. Treffer du en jeger nedlesset i utstyr, dupperditter og måleinstrumenter i skogen eller på fjellet, er det trolig Arne.

BJØRN BRENDBAKKEN

Landets mest rutinerte jaktreportasjefotograf. Nå har han til og med skaffet seg fuglehund, men vi har da gjort feil innimellom vi andre og. Få, om noen, har vært med på så mye varert jakt som denne karen.

SNORRE BJERKHOLT

Allsidig jeger som ferdes mye både i Norge og Sverige med hagle og rifle. Opprinnelig teolog – den eneste i redaksjonen med den bakgrunnen. Nå lærer. Skriver så lekende lett om jakt at du føler du har vært med Snorre på turen.

Søk etter
bladet_jakt
på Instagram

Søk etter
@bladetjakt
på Facebook

Få lyden av podkasten
Villmarksliv

KUNDESERVICE

Tlf. hverdager 0800–1600: 22 58 54 80

E-POST: abo-jhv@egmont.com

Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss. Abonnementet løper til du sier det opp.

POSTADRESSE REDAKSJONEN: Jakt abonnementservice, Pb. 4980, Nydalen, 0441 Oslo

REDAKSJONEN

REDAKTØR: Knut Brevik knut.brevik@egmont.com

ANSVARLIG REDAKTØR/DIREKTØR: Axel Walo

INNHOOLDANSVARLIG: Stian Valderhaug

REDIGERER: Espen Sorby

FAGREDAKSJON: Bjørn Brendbakken, Jørund Lien, Dag Bakka,

Arne T. Hamarsland og Snorre Bjerkholt

PRODUKSJONSKOORDINATOR: Ingunn Elise Kristiansen

BESØKSADRESSE: Nydalsveien 12A, Nydalen, Oslo
SENTRALBORD: 22 77 20 00

ANNONSESALE

AD. VENTURE AS:

christian@ad-venture.no

ABONNEMENTSPRISER:

Abonnementspriser: 1 år (10 nr.) kr 727

1 år (10 nr.) Gullabonnement kr 831

2 år (20 nr.) Gullabonnement kr 1455
(pristillegg utenfor Norden)

VIL DU BLI ABONNENT

Bli abonnent på: bladkiosken.no

På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement.

ISSN: 1503-1233

TRYKK: Egmont
Printing Service

Stoff i bladet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning. Jakt tar ikke ansvar for bilder og artikler som ikke er bestilt. Utgivelse av stoff i Jakt skjer bare i henhold til våre generelle vilkår for rettigheter til stoff. Dette gjelder både for stoff som honoreres og for stoff som ikke honoreres. Vi forbeholder oss blant annet retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett. Innsendelse av stoff kan, etter spesiell avtale med oss, i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til våre kunder fra det elektroniske arkivet. Red.

UTGIVER: **story house**
EGMONT

LES MAGASINET DIGITALT I FLIPP

Ønsker du å lese Jakt digitalt, kan du som abonnent gjøre det gjennom magasinappen Flipp – helt uten ekstra kostnad.

Her kan du bla deg gjennom alle sidene i nyeste utgave og få tilgang til et stort arkiv. Flipp er tilgjengelig som app på mobil og nettbrett, eller i nettleser på blader.flipp.no I Flipp kan du også få tilgang til alle andre Egmonts magasiner, over 90 blader, magasiner og tegneserier! Full tilgang koster ordinært kr 129 pr. måned, men som Jakt-abonnent betaler du kun kr 29.

For å komme i gang må du registrere deg på www.flipp.no/start.

Du må ha Vipps for å identifisere deg.

Jakt må

● JANUAR

SMÅVILT

- 26 Revejakt: En natt i gluggen
32 Rypejakt i magisk vintervær

STORVILT

- 12 Elgjeger med uflaks i tåka
18 Rådyrjakt på revefri øy:
De tre bukkene Bruse
48 Alene på storviltjakt
66 Kavalkade: Høstens store elgokser

AKTUELT

- 23 Forslag til viltressurslov gir rekordhøyt engasjement blant jegere
38 TV-aktuelle Lars Monsen:
– Jakt er mer spennende enn fiske
42 Slik sliper du kniven på riktig måte
52 Portrettet: Jeger uten grenser
76 Kronikk: Hyttedømmen har sin pris

TESTER & OMTALER

- 58 Hørselsvern: Ikke meld deg inn i
«H/E-klubben for tidlig
80 Riflepatroner, rekyl og presisjon:
223 Remington, 6,5x55 og 375 H&H
84 TEMA: 9,3 patroner
94 Jakterfaring med 9,3
96 Er blyfrie jaktkuler godt eller dårlig
nytt for storviltjegeren?
100 White River Large Rifle tennheter

FAST

- 5 Leder
6 Blinkskuddet
8 Aktuelt: Nyheter fra hele landet
17 Fra skytebenken: Jørund Lien
31 På kornet: Dagh Bakka
36 Vilt og viten: Hjorten har krympet
57 Skråblikk: Et slags salg
104 Jørunds hjørne
106 Sol og måne

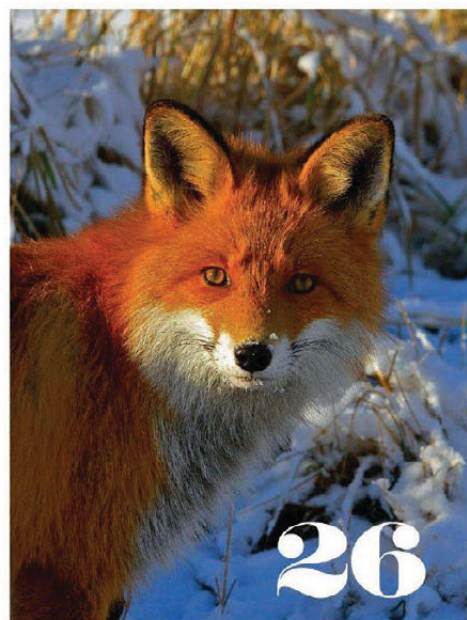
Forsidefoto:
Bjørn
Brendbakken

32

38

26

48

Hvorfor vurderer juristene i departementet Bern-konvensjonen som så relevant?

Ja til termisk

Å ta utgangspunkt i Bern-konvensjonen for å forby jakt med termiske sikter virker påfallende.

FRONTENE ER HARDE i diskusjonen om ny viltlov. Vi snakker først og fremst om bruk av termisk sikte – er det et brudd på Bern-konvensjonen, og bør det således forbys?

DET BESTE ARGUMENTET mot termikk er nok at det representerer en overlegen mulighet til å felle vilt i stummende mørke – noe som ellers ville være umulig, og som noen dermed mener kan sidestilles med kunstig lys. Departementet viser til Bern-konvensjonens bestemmelser i sin argumentasjon.

MEN HVORFOR VURDERER juristene i departementet Bern-

konvensjonen som så relevant? Den representerer en såkalt «soft law», og det verste man risikere er å bli anklaget for brudd på folkeretten. Men konvensjonen er til for å verne om dyr som trenger beskyttelse. Det gjelder ikke de nattaktive artene nordmenn bruker termisk til å jakte på. Tvert imot vil det, som leder Jens Lindskog for Åkrafjorden jakt peker på (se artikkel på side 23), medføre færre skadeskytinger og sikrere jakt.

FLERE LAND SOM er tilsluttet Bern-konvensjonen tillater bruk av termisk sikte. Det bør Norge også.

SORDIN

Sordin Supreme Pro-X™

Designet for jakt

Supreme Pro-X er et aktivt hørselvern av høy kvalitet og førsteklasses lydgjengivelse, som kombinerer optimal beskyttelse med høy lydforsterkning. Pro-X hørselvernene leveres i ulike utgaver og farger, så du kan finne den modellen som passer deg best. Sordin Pro X leveres med Hear2 teknologi hvor du kan velge fire ulike lydprofiler tilpasset dine omgivelser.

Finn nærmeste forhandler på www.norma.as

www.norma.as

ordre@norma.as

22 07 13 00

Norm AS

#normanorge

Vakker avskjed

En sliten og fornøyd rypejeger er på vei hjem etter en vellykket dag på fjellrypejakt. En vakrere avskjed med rypefjellet kan ikke en takknemlig jeger be om.

fakta:

- + Fotografen heter Christer Rognerud
- + Bildet er tatt i Snåsa i Trøndelag
- + Rypejakta har pågått i hele landet siden 10. september i fjor og avsluttes 28. februar. Unntaket er Finnmark, Troms og deler av Nordland (kommunene Narvik og Evenes samt Hamarøy nord for Tysfjorden/Hellmofjorden), hvor den avsluttes 15. mars.

HELT TEXAS I LOFOTEN

Store mengder orrfugl

i Øst-Lofoten førte til at folk jaktet ulovlig. Det ble skutt både fra biler og ved boliger.

Observasjoner allerede tidlig på året i 2024 bar bud om at det gikk mot tidenes orrfuglår i Øst-Lofoten.

– I hekketiden i mai var det helt bonanza på Storemolla! 75 hanner hadde spill i lag for å kjempe om hunnene. Orrhanene satt overalt. På hus, naust, i fjæra og på veien, fortalte fugleekspert Frantz Sortland til Lofotposten.

Den uvanlig store mengden av orrfugl fristet folk til å jakte på ulovlige måter da jakta startet den 10. september, kunne fugleeksperten fra Sortland også registrere.

– Jeg vet folk har skutt orrfugl fra biler sine både i Olderfjorden og på Gimsøya, fortalte Sortland til Lofotposten.

I tillegg til å være ekspert på fugler, er Sortland også jegerprøveinstruktør, og han understreket til Lofotposten at slik

FRITT VILT: Orrfugler liker å beite i veikanten, men det betyr ikke at de skal skytes på der.

jakt som ble bedrevet, fra biler og i nærheten av bebyggelse, er ulovlig.

– Med så mye orrfugler lett tilgjengelig langs veiene og i boligfelt i Vågan nå, har nok fristelsen blitt for stor for noen av jegerne her, mener han.

En naturfotograf kunne rapportere det samme.

– Det har vært enormt med orrfugl rundt husene her i høst, og en jeger skjøt like ved bebyggelsen her. Han kunne nok ikke jaktreglene, fortalte naturfotograf Steven Henriksen, som bor i Kabelvåg.

Sortland har en teori om hvorfor det har vært så mye orrfugl.

– Hovedgrunnen tror jeg er at rødrevbestanden i Vågan har vært helt slått ut av skabb i to år nå, og at det var lite royskatt. Også royskatten tar egg og unger, forklarte Sortland.

Været var også på orrfuglens side i 2024.

– Det var en kjempesommer i Lofoten, og tørt og varmt da kyllingene klekket. Dermed holdt de seg varme og fikk mye insekter å spise. Alt var lagt til rette for en veldig god hekkesesong, kunne Sortland fortelle.

I Norge finnes orrfuglen nordover til Nord-Troms. I Lofoten har den blitt en relativt vanlig hekkefugl særlig i Vågan, men også på Vestvågøy. Lenger vest blir den fortsatt svært sjeldent observert, skriver Lofotposten.

Vedum-jubel da ulven mistet vern

Bernkonvensjonen vedtok å senke ulvens vern fra «sterkt beskyttet» til «beskyttet».

– En stor seier for norske lokalsamfunn, sier senterpartileder og finansminister Trygve Slagsvold Vedum til NTB. Han tror det vil bli felt flere ulv med vedtaket.

Representanter fra de 49 landene i Bernkonvensjonen stemte for et forslag fra EU-kommisjonen i september, og Norge var ett av landene som stemte for å ned-

gradere ulvens vernestatus. Formålet er å øke vernet av buskap mot en ulvebestand som nå teller rundt 20 000 dyr i Europa.

– Tidligere har ulvetilhengere skjovet Bernkonvensjonen foran seg. Nå kan de ikke det. Nå har ulven samme vernestatus som spissmus, sa Vedum til NTB og feiret vedtaket på spontanfest med Innlandet Bondelag på Fossheim Grendehus, på Åsta i Åmot kommune.

TOM SCHANDY

HUND TATT AV ULV

Den siste lørdagen i november i fjor ble en jakthund av rasen norsk elghund grå drept av ulv i Åsnes kommune i Innlandet, mens den deltok i elgjakta. Hendelsen fant sted nord i Åsnes, nær grensa til Våler kommune, meldte Statens naturoppsyn, som hadde mannskap på stedet for å undersøke det som var igjen av den døde hunden.

– Vi har undersøkt den. Vi konkluderer med at det er ulv som har tatt den, uttalte Simen Bredvold i SNO til NRK.

Sist gang en hund ble drept av ulv i Åsnes kommune var i mars 2022.

DAG KJELSAAS

ULVEGRUPPE FÅR TRUSLER

Vidar Grini fra Siggerud startet facebook-siden «Observasjoner av ulv/spor Ski – Langhus – Siggerud» for å informere lokalbefolkningen om spor eller observasjoner av ulv. Interessen eksploderte, og i skrivende stund har siden over 2700 medlemmer. Alle er ikke like glad i Grinis side.

– Jeg er jeger, og i utgangspunktet er jeg imot ulv. Det har jeg ikke lagt skjul på overfor noen. Jeg har fått drapstrusler fra ekstreme vernere, sier Vidar Grini.

– Å lufte hunden og plutselig ha et par ulver rundt seg, er ikke noe hyggelig, men å se en ulv på 200 meters avstand er en fantastisk naturopplevelse jeg unner alle, sier han.

Både ulvemotstandere og ulveforkjempere er velkomne på siden.

– Det handler om observasjoner av ulv på facebook-siden, understreker Grini til Østlandets Blad.

Rådyra trives i Lofoten

For vel hundre år siden fantes det bare en liten bestand av rådyr, noen steder i Østfold. I dag finnes de i nesten hele landet. Det er færrest av dem i Nord-Norge, men de har funnet seg godt til rette i Lofoten, og det er ikke uvanlig å få øye på de elegante dyrene i flere deler av øygruppen.

– Lofoten er et paradis for rådyret, med lite snø og lite rovdyr, sier Børge Klevstad, som er rovviltkontakt for Statens naturoppsyn i Lofoten.

Da Klevstad oppdaget rådyret på Unstad, opprettet han en Facebook-gruppe hvor folk kan legge ut bilder og observasjoner. Det dukker opp oppdateringer nesten daglig.

– Det er en berikelse at vi har fått rådyrene hit. Færre og færre driver med landbruk, og når ikke sauene beiter ned utmark, så er det bra at rådyr, sammen med elg, kan være med på å gjøre dette, sier Klevstad til Lofotposten.

JØRUND LIEN

Kan smitte mennesker

En ny risikovurdering laget av Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) slår fast at det er en stor sjanse for at revens dvergbandelorm vil komme seg til Norge.

Sykdommen er sjelden, men svært alvorlig, og vanskelig å oppdage. Den har vært funnet i rev i Sverige siden 2011 og ble funnet på Svalbard i 1999. Norge har hittil gått klar av parasitten, som kan smitte mennesker og gi alvorlig sykdom, men nå er det sannsynligvis bare et tidsspørsmål før vi får revens dverg-

bandelorm fra Sverige til Norge via rev. Det er faglig ansvarlig Lucy Robertson, professor i parasittologi ved NMBU-Vet, som sier dette til Aftenposten.

Når mennesker blir smittet, utvikler larver av denne parasitten seg i indre organer, spesielt i leveren, og danner svulstlignende masser. Symptomene kan inkludere leversvikt, magesmerter, gulsott, vekttap, tretthet og feber. Larver kan også spre seg til andre organer i kroppen, men det skjer sjelden.

BJØRN RANGBRU

UNG GAUPE MÅTTE AVLIVES

En gaupeunge måtte avlives etter at den ble påkjørt av en bil da den krysset Kompveien på fylkesvei 170 i Fetsund. Bilisten som traff gaupa, kjørte bare videre.

– Gaupa hadde et bakbein som ikke var som det skulle være, og hadde kanskje gått 100 meter etter påkjørselen, fortalte Ole Anders Stenby fra Blaker til Indre Akershus Blad. Stenby er en del av fallvilttjenesten i Lillestrøm kommune, og det tok 20 minutter fra han ble kontaktet av politiet etter påkjørselen, til gaupa var avlivet.

Når et fredet rovdyr som gaupe blir påkjørt, er det et større apparat som settes i sving enn når elg eller rådyr blir påkjørt. Det fredede dyret blir viltfondets eiendom. I jaktåret 2023–2024 ble det på landsbasis påkjørt sju gauper av kjøretøy på vei, ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå.

GJELSTEN-SAKEN HENLAGT

Påtalemyndigheten har henlagt saken mot Bjørn Rune Gjelsten. Gjelsten ble siktet for uforvarlig omgang med skytevåpen etter at han hadde avfyrt et skudd med hagle og truffet kona Solveig Gjelsten i halsen og overkroppen med noen hagl, 40–50 meter unna.

Advokat Pål S. Jensen i Zenit Advokater bisto Gjelsten som forsvarer. Jensen skriver i en pressemelding at etterforskningen viser at hendelsen var et hendelig uhell, og ikke noen straffbar handling.

Han mener påtalemyndigheten har tatt en korrekt avgjørelse.

CHRISTER HOLSTAD ROGNERUD

IKKE FOR MANGE HAVØRN

Flere har tatt til orde for at det burde være lov å felle ørn. En av dem er fuglevokter Eivind Hansen på Træna i Nordland, som mener at ørnene er en fare for ærfuglbestanden.

Ornitolog Alv Ottar Folkestad i Ulstein avviser at bestanden av havørn har blitt for stor, selv om antallet har økt betydelig etter at havørnen ble fredet på 1960-tallet.

– Internasjonal forskning viser at havørn hovedsakelig er åtseleter og i mindre grad tar levende fugl. 70 til 90 prosent av havørnens mat er fisk, sier Alv Ottar Folkestad til NRK Møre og Romsdal.

VIL HA LISENSJAKT PÅ ULV

Reineiere i Reinbeitedistrikt 5A/C i Pasvik er lei av at ulven tar så mye rein og har bedt om lisensjakt på ulv. Ikke bare taper de mange kalver, men ulven sprer flokken, og det medfører mye ekstraarbeid.

– Det er dokumentert nok tilfeller av rein tatt av ulv de siste årene, til å sette inn tiltak. Vi ber om tiltak for å få fjernet ulven fra vårt

distrikt, for å begrense skadene. I reinflokkene ligger vi nå på 71 prosent kalv. I starten av 80-tallet lå vårt distrikt på en kalveprosent på rundt 90 prosent. Vi ber om fellingstillatelse på ulv uten slutt dato, for å få fjernet skadevolderen fra vårt område, sa Egil Kalliainen i Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik til Sør-Varanger Avis.

«Stopp rypejakta før jul»

I et leserbrev i Rana Blad foreslår Martin Eggen og Kjetil Aa. Solbakken fra BirdLife Norge at rypejakta stanses 23. desember. 50 år med historiske data på rype, basert på jakt- og fangsttall, indikerer en tilbakegang i antall ryper på nesten ufattelige 90 prosent for lirype og fjellrype. Jaktsesongen 2023–2024 ble nok et dårlig rypeår. 119 000 ryper ble skutt. Aldri før har det blitt skutt færre ryper i de sesongene SSB har statistikk for, og den statistikken ble lansert for 50 år siden. Tallene skyldes en kombinasjon av få fugler, færre jegere og stopp i jakta mange steder.

Rypene er viktig mat for mange preda-

torer i fjellet, og har en viktig økologisk funksjon for både kongeørn og de rødlista artene snøugle (kritisk truet) og jaktfalk (sårbar). Skal jakt ha legitimitet, må det legges vekt på hele naturen, vi kan ikke forvalte økosystemene art for art. I år med få ryper og skogsfugl vil selv små uttak, ja til og med skyting av noen få prosent av bestanden, være negativt. At rypene ble tatt ut av rødlista i 2021, betyr ikke at vi har fått tilbake de tapte bestandene. Det betyr bare at utviklingen er mindre negativ, og at bestanden har stabilisert seg på det som må kalles et lavt nivå, skriver de to.

Slitesterk lyddemper for profesjonelle jegere

A-TEC PH er en frontmontert lyddemper laget for jegere og skyttere som trenger en robust og slitesterk løsning. Utviklet spesielt for de som jakter og skyter mye og som setter krav til at utstyret tåler hard bruk i krevende miljøer. Med en konstruksjon i rustfritt stål og tekniske spesifikasjoner tilpasset jaktkalibre som .223, .264 og .30, er dette den perfekte demperen for profesjonelle jegere med høye krav til ytelse og holdbarhet.

A-TEC PH er tilgjengelig hos din nærmeste våpenforhandler.

Produkt	Effekt (dbC)	dbC måling Patron	Foroverbyggende(mm)	Total lengde (mm)	Diameter (mm)	Vekt (gram)	Tilgjengelige kalibre	Feste	Materiale	Overflatebehandling
PH40-4	26	.308 Winchester	166	181	39	449	.223 .264 .308	Gjenger	Rustfritt stål	Cerakote
PH40-3	28	.223 Remington	135	150		374				

A-TEC
SCIENCE OF SILENCE

NÅR DIANA SVIKTER

Uflaks i tåka

Det finnes jaktdager da alt stemmer, med jaktglede og utbytte av beste klasse. Andre ganger butter det mer imot. Som da jaktgudinnen Diana totalt sviktet i elgskogen.

TEKST OG FOTO: DAG KJELSAAS

Hun glodde rett på meg da jeg fikk øye på henne, liggende mellom noen steiner i ei dump. Gjennom småregn og tåke bare ante jeg ørene og fikk bekreftet at sporene jeg nettopp hadde fulgt gjennom våt nysnø, var fra et ungdyr. Forsiktig hevet jeg rifla og siktet mot elgen, som lå kanskje 50 meter unna.

På tross av at jeg nettopp hadde tørket vekk fuktighet fra linseoverflatene, var det bare så vidt jeg skimtet dyret. For lite av kroppen var synlig over steinene til at det var forsvarlig å skyte. Slik ble jeg stående lenge, helt til jeg innså at dyret ikke aktet å reise seg. Jeg måtte bare få tørket av kikkertsiktet igjen, og dessuten begynte armene å verke.

Forsiktig sank jeg ned i sittende stilling og fikk tørket av siktet, halvveis i ly bak en stubbe. Så fant siktekorset hodet på dyret og stanset mellom ørene og antydningen til bress i den ellers mørke og våte hodepelsen.

RASTE VIDERE

Jeg skjøt selvsagt ikke, det ville vært langt over streken. En sak er å skyte tiere

på skytebanen, noe helt annet er å skyte på levende dyr ute i tåkeheimen.

Etter å ha sjekket for andre gang at det ikke var forsvarlig å skyte på den lille delen av ryggen som var synlig, prøvde jeg å justere stillingen til det bedre, slik at det var klart for et raskt skudd om elgen skulle reise seg. Så langt hadde hun det ikke travelt, men kikket bare stadig mot meg, mens jeg ble våt og kald i rumpa av å sitte i blautsnøen. Med ett reiste hun seg så fort at jeg knapt rakk å registrere det før hun forsvant, og i stedet for å stå et øyeblikk med sida til, var hun på vei vekk i samme sekund. Da jeg gryntet og fikk stoppet henne et øyeblikk, sto hun med rumpa mot og raste videre like etterpå. Uflaks!

UFLAKS IGJEN

Mens jeg var på kvigesporet, hadde jaktkompis Knut ringet tre elger i sporsnøen. Under en kort rast i lavvoen med mat og skifte av tøy, planla vi at jeg skulle postere på en «sikker» overgang, mens han skulle følge på sporene med svarthunden.

I løpet av halvannen time på post

kunne jeg ha skutt både orrhane og tiur, den siste med svarthunden som hjelper. Han kom styrtende lenge etter at fuglen slo seg inn i ei tett gran, men visste nøyaktig hvor den satt. Elgene hadde ligget mye høyere i terrenget enn forventet, og var blitt støkket oppover i stedet for bortover mot meg. Uflaks igjen.

Jeg begynte på den uhyre vanskelige sporingen etter kviga, som nå hadde fått roet seg igjen. Det ble et kappløp mot mørket, som i det våte og overskyede været kom sigende veldig tidlig denne oktoberdagen. Jeg nådde liggeplassen hennes nettopp idet jeg hadde bestemt meg for å sette kurs mot lavvoen. Ingen tegn tydet på at hun var støkket, for hun hadde beitet og gått med korte skritt

KU I TÅKA: Kua kom forbi i full fart, men skrådde nedover og bort. Uflaks.

GRANPOST: En fabelaktig god post, men hva hjelper det når Diana er imot en stakkar?

vekk fra stedet. Kviga kunne ikke være langt unna, så dette var en «tampen brenner»-situasjon, samtidig som skyte-lyset stadig ble dårligere.

Jeg hadde kommet bare fem–seks skritt fra liggeplassen da jeg så noe som beveget seg mot en snøflekk, under 50 meter unna. Elgføtter! Det var håpløst å se skarpe detaljer i siktet, det eneste jeg ante, var granbar og mørk, uskarp tåke. Jeg måtte finne en mer åpen stilling. Så knaket det til og elgen la på sprang. Kanskje hadde vinden slått rundt, kanskje hadde hun hørt meg og stått usikker på vent. Uflaks nok en gang.

ENDA MER UFLAKS

Den andre og siste jakt dagen på denne

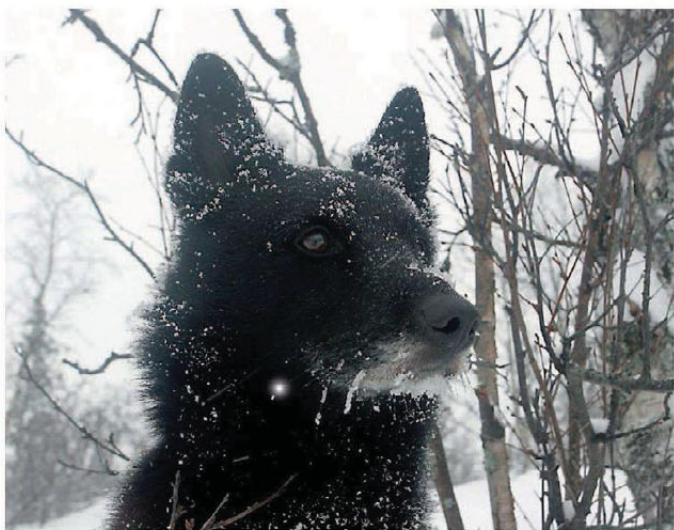

ELGTREKK: Dyret kom høyt i fjellet – akkurat utenfor skuddhold.

DÅRLIG SIKT: Tåke kan ødelegge selv den mest opplagte skuddmulighet – i hvert fall når du ikke ser noe særlig utover 30–40 meter.

Svarthunden er en smule oppgitt. Hele dagen på sporet – for ingenting.

OPPGITT: Svarthunden er en smule oppgitt. Hele dagen på sporet, for ingenting ...

turen la vi opp til et kjempedrev. Knut og svarthunden skulle gå igjennom en høytliggende del av terrenget som ligger i bjørkeskogen, jeg skulle postere der terrenget kniper seg sammen og hvor elg i drev nesten alltid passerer. Det vil si, det er to steder den pleier å passere, derfor hengte jeg opp røde plastbånd som vaiet i vinden ved den ene passasjen. Deretter måtte jeg, på grunn av endret vindretning, plassere meg annerledes enn planlagt, men i fin posisjon ved den andre

overgangen, høyt i terrenget og bare 30 meter unna elgstien. Det var steinrøyser på alle kanter, med små lyng- og bjørkebevokste flekker innimellom.

Etter to timers venting så jeg plutselig tre elger inne på naboterrenget. De måtte ha krysset der jeg hadde sperret med merkebånd. Først løp ei ku som stadig blåste i nesa, sikkert irritert over å ha blitt jagd i vei. Deretter kom kalven, som langt fra var blant de største jeg har sett i oktober. Til slutt fulgte ei kvige. Det var

akkurat opphold i tåkedottene, så fra den gode utkikksposten kunne jeg se at dyra stoppet etter en stund, og kviga begynte å beite. Jeg filosoferte over hvorfor dyra hadde brutt igjennom der det var sperret, noe som knapt hadde skjedd før. Uflaks igjen!

Et kvarter etter at jeg mistet de tre dyra av syne, hørtes ramling av stein oppe i ura bak meg. Der skal det normalt ikke ferdes elg, men hunndyret hadde sikkert stått høyt i terrenget og blitt støkket mot fjellet. Holdet var 50 meter for langt, og elgen hadde det dessuten travelt, sikkert værstøkket av meg. Jeg la vekk rifla og tok et par bilder før også denne elgen forsvant inn i naboterrenget. Uflaks igjen.

«Plutselig ante jeg en kalv som stablet beina forsiktig nedover en skråning med masse stein.»

DYR PÅ GANG

En halvtime seinere måtte jeg ha litt mat

BEVIS: Det var ikke noe synsbedrag, elgene kom – og forsvant!

i magen, og tygde forsiktig på en brødblings da lyden fra en kalv som lokket kunne høres noen hundre meter unna. Dyr på gang!

Jeg satt klar og kjente jaktiveren bruse i blodet. Plutselig ante jeg en kalv som stablet beina forsiktig nedover en skråning med masse stein. Avstanden var godt under 100 meter, men på grunn av den tette tåka og bjørkene var det uforsvarlig å skyte. Dyret var på vei langs elgstien som snirklet seg bare et steinkast unna meg, så jeg visste at en god skuddmulighet ville dukke opp om kort tid.

Plutselig ante jeg omrisset av flere dyr mellom bjørkene i skodda. Bare 50 meter

IKKE VARMSKUTT: Rifla forblir ubrukt på denne turen.

MELLOM HØST OG VINTER: Litt vinter, litt høst ...

unna passerte ku og en kalv til, men til all forundring skrådde de nedover, vekk fra elgstien og i ly bak noen bjørker. Jeg hadde ikke mulighet til å skyte. Sakte stablet dyra føttene i steinrøysa og var til slutt nesten borte bak en liten høyde nedenfor posten. Det var jo ikke der de pleide å gå, og de kunne umulig ha merka meg!

Nå burde elgene i det minste runde et tett kratt og fortsette parallelt med elgstien for å styre unna steinrøysa på nedsiden. Det ville gi meg en skuddmulighet. Jeg skiftet derfor stilling og lurte meg noen meter til siden. I det samme dukket dyra opp som ventet, men så mye skjult at bare øverste del av ryggene og hodene

kunne ses. Med anlegg satt jeg klar, uten å få en eneste mulighet til å skyte. Til slutt ble elgene borte bak rabben. Med høyeste konsentrasjon småløp jeg i storsteinet ur 50 meter, og kikket over rabben. Der sto kua halvt mot meg på kort hold og kunne vært lett å felle, men jeg ville ikke skyte kua fra kalvene, som løp sakte unna i røysa. Nå konstaterte jeg lett oppgitt at nesten-situasjonen over kanskje ti minutter ikke hadde resultert i noen felling. Uflaks igjen.

NY STREK I REGNINGEN

Jeg hadde så vidt kommet opp fra knestående stilling da jeg så tre elger i firsprang skrått mot meg. Antagelig fulgte de luktsporet etter kua og kalvene. I stor fart raste dyra forbi meg på 50 meters avstand, først ku, så kalv og så en okse med åtte–ni takker. Jeg satte meg ned og var klar til å skyte, men dyra hadde utrolig stor fart, og da de var fri fra krattet, svingte de rett nedover, så skytevinkelen var ugunstig. Det bar rett ned i en liten dal, og deretter dreide de mot tryggere beitemarker. Jeg beit tennene sammen og tenkte nok en gang: UFLAKS!

Kort tid etterpå hørte jeg plystring. De to jaktkompisene mine var tydeligvis rett i hæla på dyra, den ene ivrig logrende og i svart pels, den andre i en svettevåt, grønn genser. De trengte ikke å overbevise meg om at de hadde gjort jobben sin. Jeg trengte litt mer tid på å forklare hvordan uflaks arter seg i praksis.

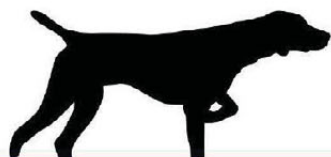

Godt kjøp?

Kva er eit godt kjøp i dag, med stadig aukande pris på det meste av jaktutstyr?

Å DEFINERE EIT GODT KJØP er nokså enkelt. Det er å få kjøpt det ein vil ha, atskillig rimelegare enn veiledande pris. Eller å få kjøpt fint bruka kvalitetsutstyr som kostar godt under nypris.

Men det kan òg vere å kjøpe kvalitetsutstyr i rimelegare prisklasse enn dei største merkevarene. Som faktisk kan vere like godt og påliteleg jaktutstyr som utstyr med same funksjon, men høgare pris. Sjølv om ein kjøper seg opp med rifle og/eller kikkertsikte som kostar dobbelt så mykje som rifla og siktet ein hadde før, gjer ikkje dobbelt så dyrt utstyr jegeren kapabel til å felle dobbelt så mange vilt. For den som heller vil kjøpe ny enn bruka jaktrifle er Bergara ei av dei enklaste, mest presise, pålitelege og rimelege. Tikka T3 er stort sett like presis og påliteleg som Sako 90, men prisforskjellen er stor. At skrytefaktoren over den nye rifla er atskillig mindre for Bergara og Tikka enn Sako er sikkert, men i bruk vert nok resultatet temmeleg likt.

Kjøp eit kjent og ikkje minst anerkjent merke. Kostbart eller middelklasse, dei anerkjent beste er best.

denne tid av året når etterspørselen ikkje er spesielt stor. Kva som er best kjøp av bruka jaktrifler? Tja, det er omtrent som for nye rifler. Bortsett frå at den som er heldig kan få kjøpt ein Sako 85 for same pris som ny Tikka T3. Eller ei god, gamal Sako Finnbear/Forester til endå mindre pris. Blant få gode råd om kjøp av bruka jaktrifler er nøye sjekk av løp på rifler som er gjenga for lyddemper. Slett ikkje alle passar på å alltid skru av lyddemper, pusse og olje løp etter jakt eller skyting. Og når lyddemper som ikkje vert skrudd av kan eller vil føre til rust i løpet med dårleg presisjon som resultat, er det dumt å kjøpe rifle med ferdig rusta løp. Eg ville heller ikkje kjøpe bruka 6,5x55 rifle utan kontroll av løpsslitasje, dei aller flest kjøper 6,5x55 jaktrifle av ein grunn: for å skyte mange treningsskot. Om utskote løp må skiftast rett etter kjøp, vert kanskje ikkje den rimelege 6,5x55 rifla så rimeleg likevel.

Endå betre kjøp får ein med å kjøpe bruka jaktrifle.

Særleg på

Som meir enn gjennomsnittleg interessert i både våpen og patroner sit det temmeleg langt inne å vedgå at å kjøpe ny, uvanleg og eksotisk rifle kamra for like uvanleg patron ikkje er det mest økonomiske om eller når rifla skal seljast. Som mange endar med å gjere når dei er lei av å ikkje kunne kjøpe fabrikkkladde patroner i kva våpenforretning som helst. Den som ikkje er spesielt interessert bør heller kjøpe ei vanleg, anerkjent rifle kamra for ei av våre fem mest populære jaktpatroner. Den spesielt interesserte kjøper/bygger det han vil, og er enten vel fornøgd eller tregar bittert etterpå.

Godt kjøp i optikk er endå enklare: Dei beste kjøp er fint bruka toppoptikk til rimeleg pris! Ut frå det ein kan sjå av bruka kikkertsikte i våpenforretningar og på Finn må mange jegerar vere temmeleg opp-tatt av å ha det nyaste nye. Det finst så mange Leica, Swarovski og Zeiss av nyare årgang å få kjøpt til grei pris, og dei aller fleste er svært så fine og mest truleg lite bruka.

Heilt greitt det at nokon bare må ha det aller nyaste, slik kan andre som ikkje er like oppsett på å jakte med det som har høgast status, kjøpe nokså ny toppoptikk atskillig rimelegare enn nypris. Det same gjeld til ein viss grad handkikkert, sjølv om det aller nyaste ikkje ser ut til å vere like viktig for handkikkert som kikkertsikte.

For jegeren som kjøper ny jaktoptikk gjeld same regel som for jaktvåpen: Kjøp eit kjent og ikkje minst anerkjent merke. Kostbart eller middelklasse, dei anerkjent beste er best, og når ein seinare vil handle seg opp får ein betre betalt for bruka, men velkjent optikk som for eksempel Leupold enn det ein vil få for meir ukjente merke som kosta like mykje. Det aller rimelegaste av jaktoptikk rasar nok mest prosentvis i pris når slikt skal seljast, men verditapet i kroner er mykje mindre enn når toppoptikk skal seljast eller bytast inn.

Uansett ville eg heller kjøpt ein gamal, men velhal-den Swarovski eller Zeiss produsert for årtusenskiftet, enn ein av mange som er omtrent like innvendig og utvendig, men har forskjellig namn. I alle fall om ikkje prisforskjell er for stor frå eldre kvalitetsoptikk til ein av dei mange nye tusenbrødre i optikken.

REVEFRI ØY MED RÅSTERK RÅDYRSTAMME

De tre bukkene Bruse

Om noen måtte være i tvil om at reven er røff mot rådyrkillinger, er det bare å ta turen til Linesøya på Trøndelagskysten, eller en av de andre revefrie øyene langs vår langstrakte kyst.

TEKST OG FOTO: SNORRE T. BJERKHOLT

Jeg er med i et lite jaktlag som er på vei mot Linesøya på Trøndelagskysten – nettopp en slik revefri øy full av rådyr. Vi sitter i bilen etter å ha kjørt over brua med den revesikre porten, og i frontlyktenes skjær ser vi med ett mange dyr på jordene. Bukk, geit med killing, ei geit til med hele tre killinger, ei ny geit med to killinger – og der, en bukk til ... Vi mister fort tellinga, men kan bare konstatere at vi raskt ser et titall dyr på en kort, fem minutters biltur, mens vi på fastlandet ikke så et eneste dyr i hverken

skumringstimen eller i billysenes skinn på jordene eller i skogbrynene.

Idet vi kommer helt fram til hytta og åpner bildørene, ønskes vi velkommen av hissige bukkebejff. Boff, boff, boff runger det ut i den mørke natta, grovt og vakert. Makan til velkomst i rådyrland!

Men selv om øya er viltrik som kun få andre steder i Norge, vet vi av erfaring at én ting er å se dyra om natta, noe annet er å få ett av dem inn i trådkorset i dagslys. Det er ikke første året vi er på øya, og samtlige foregående jaktår har vært

en oppvisning i hva Norskehavet har å by på av regn og vind. Så tøft og hardt har været vært at vi noen år kun i korte perioder har kunnet våge oss utenfor husveggene. Jaktpresset er stort, med jakt så å si hver helg hele høsten. Mye jakt gir vare dyr, så det å bare gå ut og skyte seg et rådyr er ikke så lett som man kanskje skulle tro, med tanke på dyretettheten.

PÅ SNAUFJELLET

Forste morgen på jakt viser Linesøya seg fra ei side vi aldri har opplevd før. Vi er

TIL FJELLS: Å jakte rådyr i høyfjellsterreng er uvanlig, men foran meg her i fjellet ovenfor de to flotte rorbuene på det store bildet, har jeg akkurat hatt hele ni dyr.

ute i stummende mørke, men det er 15 plussgrader i slutten av oktober, og en mild og forsiktig vind fra øst moter oss.

Østaværet gjør at vi må legge om planen for hvor vi skal smyge oss inn i terrenget. Et par av bondene på øya vil helst ikke ha jakt på jordene, og vi må derfor ut i utmarka. Jeg smyger i god bué og i rett vind, inn dit jeg tror det vil være «varmest». Opp på fjellet, der lyng og fjellknauser råder.

Jeg klatrer i fjelllura med hodelykt på laveste styrke og tenker at dette minner

mer om en eller annen militærmanøver enn klassisk rådyrjakt. Ganske uvant å jakte rådyr på snaufjellet – men det er her de er på dagtid, det vet vi etter noen år med prøving og feiling.

Det er fortsatt i grålysningen da jeg kommer fram, høyt til fjells. Jeg lister meg så stille som mulig fram til en liten fjellknaus jeg kjenner fra før, og begynner å åle meg langflat fremover og skyver sekken foran meg med børsa på toppen.

Jeg har enda ikke sett dyr, men vet at dette området er hovedferdselsåren for

FLOTT TERRENG: Linesøya ved Frohavet i Trøndelag byr på høy tetthet av rådyr. Høyeste punkt på Linesfjellet ligger 230 moh.

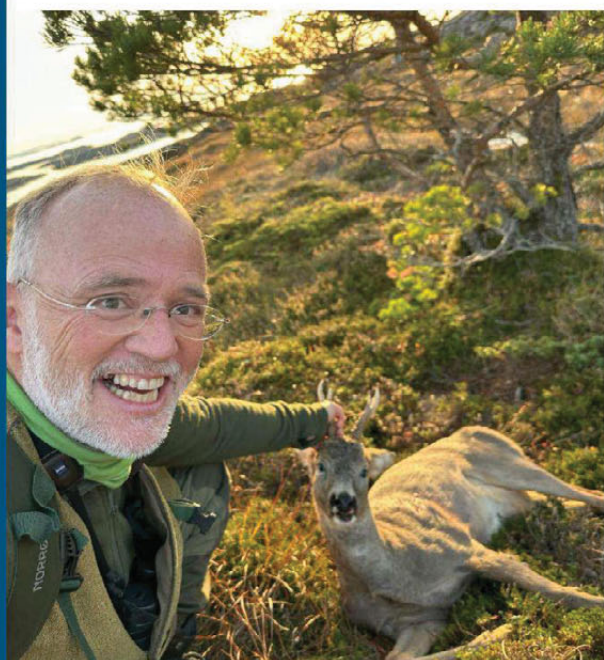
GEIR U. M. HVAL

ALENE: At reven påvirker rådyrbestanden, blir tydelig når vi beveger oss fra fastlandsområder med rev til øyer uten rev. Denne geita har mistet killingen sin og går for seg selv. Trolig er killingen tatt av rev.

EN OPPLEVELSE: Linesøya vartet opp med en flott naturopplevelse og spennende jakt.

dyr fra nattbeite på jordene til dagleie i kløftene på toppen av fjellet. Rett og slett rådyras svar på Norges mest trafikkerte veikryss, Sinsenkrysset i hovedstaden.

Og ganske riktig, da det første skyte-lyset kommer, ser jeg så å si umiddelbart rett på en geit med tre killinger. Geita ser mot meg, det er tydelig en bevegelse eller en lyd hun har snappet opp fra min retning.

Jeg løfter forsiktig opp avstandsmåle- ren. 150 meter til geita og mellom 170 og 200 til killingene. Jeg prøvesikter mot en av killingene, men bestemmer meg for å holde igjen. Helst vil jeg ha dem litt nærmere – og nærmere kommer de, hvis jeg bare ligger helt rolig.

FANTASTISK FORESTILLING

Men jakt går jo aldri helt som man har planlagt. Plutselig begynner geita å bjeffe, og dyra forsvinner raskt ut av syne for jeg får summet meg. Var det meg de ble var? Nei, trolig noen artsfrender. Lenger opp i fjellsiden ser jeg nemlig enda en geit med killinger, og enda litt lenger borte observerer jeg to bukker. Den ene bukken ser liten ut og er vel mest sannsynlig en fjordårsbukk, eller kanskje til og med fra årets kull. Den største bukken står lengst bort på nesten

400 meter og har et langt gevir som ser sprosseløst ut. En såkalt morder- eller bajonettbukk.

På kun noen få minutter i det spede skyte-lyset har jeg altså hatt hele ni dyr foran meg, men alle på for langt hold. Jeg blir liggende en stund til før jeg skjønner at morgenens forestilling kun varte et lite kvarter. Et livfullt teater med ni skuespil- lere i dramatisk samspill. Litt fortvila er jeg over å være akkurat for langt unna, men nå vet jeg i alle fall hvor jeg skal være i kveld, det kan jo være at det settes opp en ekstraforestilling, bare for meg.

NY INNFALLSVINKEL

På kveldsøkta går jeg inn i terrenget fra en litt annen kant. Fjellene her er fulle av stupbratte juv. Men her jeg kommer opp fra dalbunnen har jeg mulighet til å komme enda 50 meter nærmere «hoved- scenen» enn jeg var om morgenen.

På vei oppover ser jeg plutselig to rådyrbein og ei rådyrrumpe som beiter seg over høyden jeg lå ved i dag tidlig. Jeg kryper etter og runder toppen forsiktig og rolig, i lav positur. Sekvensen gjentar seg: Dyra runder neste lille høyde. Jeg venter til jeg kommer i skjul og dyra ikke ser meg, og småspringer etter.

Idet jeg runder den siste toppen dyra

I DET FJERNE: Den største bukken Bruse, selve morderbukken, på 387 meters avstand.

gikk over, kommer sjansen. Det er en fin, middelstor bukk i ei gruppe på fire dyr som blottstiller seg. Geita og killingene hennes har runda neste topp igjen, men bukken henger litt etter.

Jeg finner bukken i trådkorset og klemmer på avtrekkeren, uten at den aner noe om mitt nærvær. Uskremt vilt gir som regel best skuddvirkning, og bukken faller død om etter tre–fire skritt, under ei lita furu. Herlig med rådyrfall i ordentlig fjellnatur!

Jeg vommer ut og henger dyret i treet. Jeg merker av posisjonen på GPS-en og begir meg videre oppover. Ett enkelt skudd bør ikke forstyrre noen ting. Og ganske riktig, på tross av skudd og buksering fra min side: Der hvor jeg så to bukker i dag tidlig, befinner det seg fortsatt en bukk. Jeg får meg en lang smygesekvens og blir både klissvåt på buksebeina og svett på ryggen, der jeg åler meg fram gjennom myr og lyng. Men hva gjør vel det? For bukken har tydeligvis ikke tenkt å flytte på seg.

Jeg nærmer meg sakte og ser etter hvert at det er en liten knoppbuk. På 130 meter slynges dagens andre skudd ut fra Saueren og finner sitt mål. To bukker på litt over halvannen time.

Himmelen flammes rød, og idet jeg bærer bukk nummer to nedover mot bukk nummer én, ser jeg til min store overraskelse plutselig enda en bukk! Det er bajonettbukken, eller «morderen» fra i dag tidlig. Jeg tar et skjelvende bilde med kameraet mot en rød himmel, så tar jeg fram avstandsmåleren. Hm ... 387 meter. Skal jeg prøve meg på en snik etter dagens tredje bukk?

Nei, mørket kommer fort. Jeg må gå rundt flere juv for å komme på akseptabel skyteavstand, og før jeg er kommet halvveis, vil mørket ha senket seg. Børa er dessuten tung nok der jeg staver meg nedover med én bukk på hver skulder i steinete og uveisomt terreng.

NYE MULIGHETER

Etter to bukker, utvomming og utbæring sovner jeg relativt raskt den kvelden, men før Ole Lukkøye kommer, dukker bajonettbukken opp i tankene.

Morgenøkta dagen derpå blir resul-

tatløs. Jeg ser faktisk ingen dyr i det hele tatt, men bajonettbukken svirrer fortsatt i tankene da jeg skal ut på helgas siste kveldsøkt. Hvor er den?

Bajonettbukken var klar over mitt nærvær kvelden i forveien. Den er mest sannsynlig en gammel og erfaren kar. Med dette i tankene, og med en vind som stadig dreier mot sør, bestemmer jeg meg for å klatre opp i bukkeland fra en vinkel jeg aldri har prøvd før. Så stille jeg klarer, klatrer og sliter jeg meg meter for meter oppover fra nordenden av terrenget.

Vel oppe setter jeg meg på kanten mellom dalsøkket og fjellene lenger inn og puster ut. Fokuset mitt er innover i fjellet, og jeg titter i kikkerten mot der jeg så bukken i går kveld.

Men så, i sidesynet, oppdager jeg noe som ser ut som rumpa på et rådyr, nede i lia jeg akkurat har kommet opp. Jeg har passert bukken med kun noen få titalls meter uten at vi er blitt var hverandre. Vinden har vært riktig, og jeg har gått svært stille oppover.

DYRESKJELVEN

Uansett, nå ser den meg. Bukken er uten tvil klar over mitt nærvær, og denne karen har ingen planer om å bli stående, slik knoppbukken gjorde. Bajonettbukken hopper i fine sprett nedover lia, bort fra meg. Jeg regner egentlig sjansen for spolert.

Nesten i trass hiver jeg av meg sekken, legger børsa oppå og skrur forstørrelse opp til maks.

Det er en glenne ganske mye lenger ned i lia. Det skal noe til at bukken kommer fram akkurat der, men det er nok

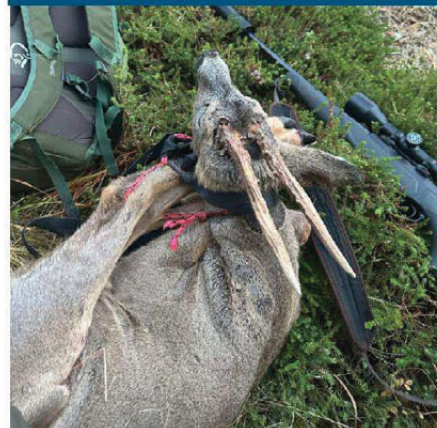

Morderbukken

Såkalte morderbukker eller bajonettbukker kan være gamle bukker som ikke setter opp ordentlig gevir med ordentlige sprosser. Helt sikker på rådyras alder kan man ikke være uten å analysere avskårne tannjeksler i et mikroskop.

Rådyra på Linesøya virker generelt å være i godt hold. Bukken i historien hadde en lårvekt etter at det nederste leddet på skanken var skåret av, på 3,3 kilo. Reelt sett nærmere 3,5 kilo på et rådyrlår.

Slaktevekta var på oppunder 20 kilo. En grum bukk, og det kan jo tyde på at den siste av bukkene Bruse også var den eldste. Ja, kanskje til og med en ordentlig gammel en ...

den siste sjansen jeg får på dette dyret. Jeg låser fokuset på glenna og venter.

Noen ganger har man flaks, og ti sekunder senere glir bajonettbukken rolig inn der jeg vil ha den.

Jeg merker at jeg dirrer i kroppen, så intenst er det hele. Å få dyreskjelven er ingen god forutsetning for presis skyting, men liggende med fjellstøtt anlegg på sekken, presser jeg borsen fast. Så klemmer jeg avtrekkeren så rolig og kontrollert inn jeg klarer. Bukken faller om på en måte som indikerer godt treff. Jeg lader om og ligger klar for oppfølging, men fire klover i været som først sparker intenst, for så å bli rolige, taler sitt eget språk.

Først nå roer dyreskjelven seg noe og erstattes av godfølelsen som enhver vellykket felling gir. Jeg er varm, svett og rett og slett lykkelig. Linesøya har gitt meg tre fine fellingene på en helg: en knoppbuk, en middels stor buk og så til slutt denne gamle bajonett- eller morderbukken. Det er bare å takke revestengselet på brua for eventyret med de tre bukkene Bruse.

GEIR J.M. HVAL

BJØRN

REVESTENGT: Fra Linesøya går bru til Stokkøya (i bakgrunnen over), og videre til fastlandet. Brua har en viltsperre (bildet t.v.) som sikrer at uønskede arter, som reven, ikke kommer seg igjennom porten.

Mater du Mikkel?

All forskning viser at reven er rådyrkillingenes største predator. Boka «Rådyret. Det lille storviltet» (Andersen mfl.) viser til en undersøkelse som registrerte at omtrent halvparten av killingene på Jøa i Trøndelag ble tatt av rev. Andre undersøkelser viser at dette tallet kan være betydelig lavere, men også høyere.

De nyfødte rådyrkillingenes strategi mot farer er å ligge helt i ro og trykke. Hjertet stopper når killingen værer fare (bradycardia på fagspråket) – en medfødt instinktiv respons som ser ut til å fungere.

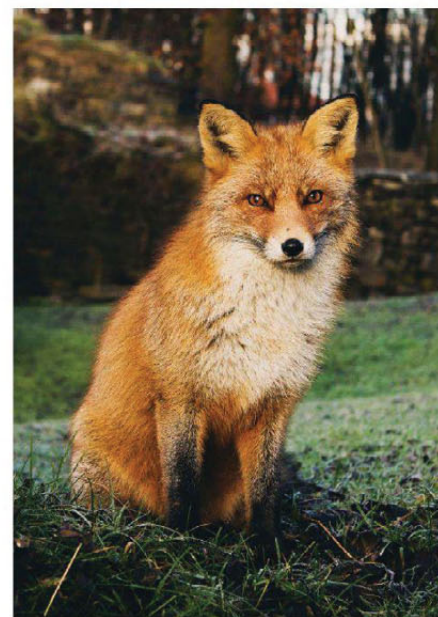
Undersøkelser viser at de fleste killinger som ender opp som revemat, ikke blir tatt den første uka, men i de tre ukene som følger. Noen år tar reven mange killinger, mens andre år nesten ingen, noe som knyttes til variasjon i smågnagerbestanden.

Både i Norge og Sverige har det vært prøvd ut ulike tiltak for å hjelpe rådyrkillingene. Alt fra innsamling av slakteavfall fra elgjakta om høsten,

for at reven ikke skal få spise seg så feit at den uansett klarer seg gjennom vinteren – til føring av rev i vår- og tidlig sommeruker, for at den da skal la killingene være. Effekten har nok variert. Det sikreste kortet vi har, er ganske enkelt er å regulere revebestanden gjennom jakt.

Mye tyder på at det aldri har vært flere rever i norsk natur enn i dag. Vårt moderne samfunn og livsførsel gir søppel og etterlatenskaper som den vet å benytte seg av gjennom vinteren – tilpasningsdyktig og nær altetende som den er. I praksis «fører» vi dermed reven i en årstid hvor flere ellers ville ha bukket under. Slakteavfall fra jakta, meiseboller til småfuglene, en fôrsekk med hull bak låven, matrester på en rasteplass – reven snuser seg fram til det meste. Flere overlever derfor vinteren og finner enda mer fristende føde om våren, i form av bakkehekkende fugler, fjellrev og rådyrkillinger.

Bestandsregulering av rev hand-

LINNEA SANDBAKK

REV PÅ ØYA: Reven er en opportunist som tar for seg av det som måtte by seg, også rådyrkilling. Linesøya er revefritt, dette bildet er tatt på Hovedøya, like utenfor sentrum av hovedstaden.

ler derfor om å kompensere for en menneskeskapt skjevhet. Moralen er derfor: Jakter du rådyr, bør du også beskatte reven.

Lovforslaget engasjerer jegere

Skal buejakt bli tillatt, og hvordan skal løshundjakt bedrives? Skal det endelig bli lov å jakte i romjula? Spørsmålene og høringsuttalelsene er mange, og særlig ett tema skaper engasjement: Termiske kikkertsikter.

TEKST OG FOTO: SNORRE T. BJERKHOLT

Termisk gir human jakt for dyra, sikker jakt for omgivelsene og så gir det et mye mer presist forvaltnings-verktøy.

Dagens viltlov skal erstattes av en ny viltressurslov, utarbeidet av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Klima- og miljødepartementet (KLD). En rekke spørsmål engasjerer tydeligvis sterkt, for hele 962 organisasjoner, enkeltpersoner og offentlige institusjoner har kommet med sine synspunkter i høringsrunden som ble avsluttet i oktober.

TERMISKE SIKTER

En del av hørings svarene kommer fra enkeltpersoner, men det er likevel tydelig at mange av innspillene er samordnet, i den forstand at de ligner hverandre i form, og «malen» eller utgangspunktet for meningene kommer fra en organisasjon eller et interessefellesskap.

Både interesser som har motforestillin-

ger mot jakt og interesser som er positive til jakt ytrer seg, som naturlig er i et demokrati. Et tema som virkelig engasjerer, er bruk av termiske kikkertsikter til jakt. Dagens lovverk er foreldet og ikke tilpasset den teknologiske utviklingen. I praksis er derfor termiske kikkertsikter lovlige på alle viltslag, så lenge man ellers forholder seg til jakttider og gjeldende bestemmelser.

Departementene foreslår i den nye viltressursloven at termiske kikkertsikter ikke lenger skal være lov å bruke. Noen av de litt mer «jaktkritiske» hørings svarene støtter opp om departementenes innstilling og kan typisk lyde slik: «Behold forbud mot kunstig lys, infrarød teknologi under jakt (...) Jeg støtter forslaget om forbud mot bruk av kunstig lys, infrarødt utstyr (...). Det er

LOV ELLER IKKE: Av disse tre termiske kikkertene vil kun én være lovlig, hvis forslaget til ny viltressurslov blir vedtatt som det er.

også viktig å innføre klare forbud i tråd med Bernkonvensjonen for å sikre bedre beskyttelse av dyrene. Jeg støtter departementets forslag her.»

Motstanderne av termiske kikkertsikter argumenterer blant annet med at de tror nattlig jakt vil medføre større risiko for vådeskudd. De mener også at mer effektive hjelpemidler kan føre til overbeskatning av viltressursene, og sist, men ikke minst er argumentasjonen at jakt med termisk optikk kan øke lidelsene hos dyr man jakter på. I den sammenheng refereres det gjerne til Bernkonvensjonen, en internasjonal,

LOVLIG: Håndholdt termisk kikkert foreslås fortsatt lovlig av departementene, så fremt de ikke kan festes til rifla.

forpliktende avtale som Norge undertegnet for omtrent 40 år siden, og som søker å beskytte europeiske dyr og deres leveområder.

ERFARINGER FRA «TERMISK» JAKT

Åkrafjorden jakt er Norges største operatør innen jaktturisme. Leder Jens Lindskog forvaltet i 2024 hele 165 hjorteløyver og har gjennom guiding så vel som egen jakt et bredt erfaringsgrunnlag, også med bruk av termisk optikk. Erfaringen hans er stikk i strid med departementenes innstilling og de argumentene som er å finne i noen av de mer «jakt skeptiske» høringsvarene.

Da vi ber ham oppsummere sine erfaringer, påpeker han at nær 65% av all hjort i Norge skytes i skumring, på natt og i grålysningen.

– Sammenlignet med vanlig optikk

ved jakt i mørket, gir termisk kikkertsikte langt bedre forutsetninger for å anslå kjønn, alder og om kolla har med seg kalv. Termisk kikkertsikte gir i tillegg langt bedre mulighet til å anslå dyrets vinkel i skuddøyeblikket. Det er avgjørende for å treffe vitale organer og sikre at dyret unngår unødige lidelse, sier han.

Åkrafjordens jaktstatistikk er tydelig: Bruk av termisk kikkertsikte har redusert andel skadeskyting og ettersøk betraktelig. På sen kveld og natt beiter dyrene som regel rolig, og skytesituasjonen blir trygg og god, understreker Lindskog.

– Hva med sikkerheten? Noen av høringsvarene uttrykker bekymring for jaktutøvelse i mørket.

– Min erfaring er at jakt med termisk kikkertsikte ikke bare gir den mest humane jakta for dyra, men termisk jakt er også den sikreste jaktformen i forhold til omgivelsene ellers. Termisk kikkertsikte gir et langt bedre bilde av bakgrunnen jegeren skyter mot enn for eksempel

under tradisjonell måneskinnsjakt etter hjort på bøen. Termiske kikkertsikter er ganske enkelt suverene, sammenlignet med andre kikkerter også i forhold til sikkerhet, sier Lindskog.

– Hva med faren for overbeskatning? Er termisk for effektivt?

– Land som Frankrike og Tyskland har begge undertegnet Bernkonvensjonen, samtidig som de tillater bruk av termiske riflekikkerter. Jegere kan misbruke ordningene vi har for å forvalte dagens viltstammer, helt uavhengig av om man har termisk sikte på børsa eller ei. Det spørsmålet du reiser der handler om jegerens moral i jaktutøvelsen. Mitt inntrykk er at den norske jegerstanden har gode holdninger og er opptatt av å forvalte hjortedyra på en god og riktig måte og holder seg til kvoter, bestandsmål og andre reguleringer, sier Lindskog.

Ifølge ham er det ikke til å komme bort fra at termisk gir human jakt for dyra og sikker jakt for omgivelsene, og så gir det et mye mer presist forvalt-

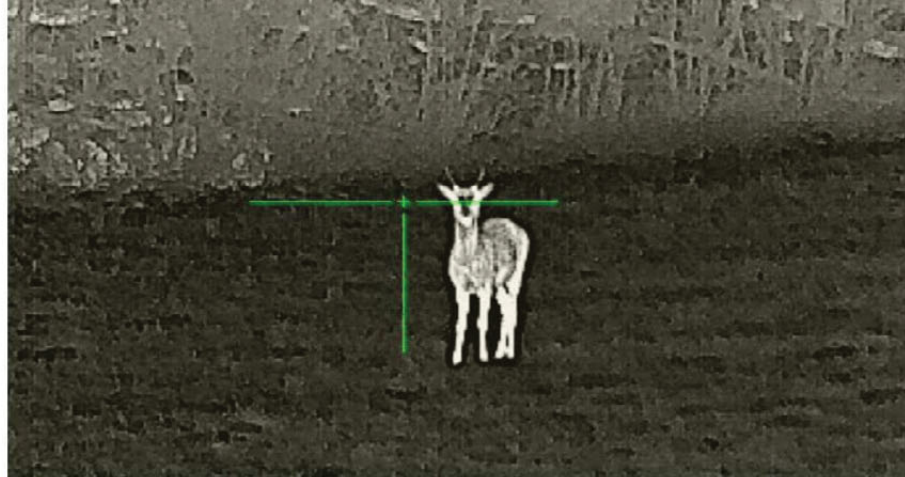
ningsverktøy, hvor man er sikrere på å skyte riktig dyr.

– Slik jeg ser det, ivaretas Bernkonvensjonens intensjoner mye bedre med enn uten termisk optikk! sier Jens Lindskog.

BERNKONVENSJONEN

En god del av høringssvarene fra enkeltpersoner støtter opp rundt bruk av termiske sikter til jakt. Dyrevelferd, sikkerhet i skuddøyeblikket og mulighetene til å ta ut riktig dyr i forhold til forvaltningsplanen er argumenter som går igjen. Gjennomgående er det blant jegere at det er flest positive innspill om termiske sikter, og de fleste av dem viser til egne jakterfaringer i sin argumentasjon.

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) har spurt sine medlemmer til råds om termiske kikkertsikter og har landet på et pragmatisk og praktisk «motforslag». Termisk kikkertsikte bør ifølge NJFF tillates på åtejakt på villsvin eller villsvinjakt i åpent terreng, videre på åtejakt

I MØRKET: Kontrastene kommer tydelig fram ved bruk av termisk teknologi. Hadde det vært dyr eller mennesker i bakgrunnen, hadde de syntes klart og tydelig.

på rev, ved ettersøk og avlivning og sist, men ikke minst på hjortejakt når hjorten befinner seg på innmark.

NJFF fremhever videre at departementenes oversettelse av Bernkonvensjonens engelske ordlyd ikke er riktig. Konvensjonen ble til i en annen tid og må forstås ut ifra den tids tilgjengelige teknologi. NJFF skriver i sitt høringssvar at det er «rimelig å legge til grunn at det er bildeforsterkning som bestemmelsen er ment å omfatte, ikke digital bildeforsterkelse». Ifølge forbundet er det mye som tyder på at departementene ikke har lagt riktig oversettelse til grunn, og da faller Bernkonvensjonen som folkerettslig forpliktende argument mot termisk, bort.

At store jaktland som Tyskland og Frankrike har kommet til en annen konklusjon og forståelse enn Norge, brukes som argument for at departementene bør vurdere saken på nytt.

HVA BLIR LOV OG HVA BLIR FORBUDT?

Hvis departementenes forslag går igjennom, blir det forbud mot bruk av alle former for digitale kikkertsikter, termiske kikkertsikter og andre sikter av type nattoptikk/restlysførsterkere.

Lovforslaget innebærer i praksis at du ikke kan sette et termisk kikkertsikte på rifla for å avgi skudd mot vilt, og du kan heller ikke benytte deg av termiske kikkertsikter som kan festes på et ordinært kikkertsikte med adapter. Alt som kan festet til rifla, skal ikke være lov.

Det departementene derimot mener fortsatt bør være lov, er ulike former for såkalte håndholdte termiske kikkerter.

OMFATTENDE OG KOMPLEKSE SPØRSMÅL

Spørsmålene som reises i forslaget til ny vilressurslov er mange og omfattende. Norges jeger og fiskerforbund har gjort et grundig arbeid i sitt hørings-svar, om en rekke jaktrelaterte spørsmål. Scann QR-koden under t.v. med mobilen din for å lese forbundets betraktninger på deres egne hjemmesider. Koden t.h. viser til departementets hjemmesider, hvor alle høringsuttalelser ligger.

En del av problemstillingene NJFF reiser er så komplekse, at det kan være vanskelig å se for seg at lovforslaget kan være ferdig utredet til politisk behandling allerede til våren.

Pressevakt Heidi Riise i Landbruks- og matdepartementet opplyser at alle de nær 1000 innspillene blir gjennomgått og vurdert, og påpeker at dette er et omfattende arbeid. «Det er for tidlig nå å si noe konkret om, og eventuelt hvordan ulike høringsinnspill følges opp. Departementene arbeider med mål om å oversende en lovproposisjon til Stortinget våren 2025», skriver hun.

En lovproposisjon til våren kan tyde på at departementene tar sikte på stortingsbehandling for sommeren, men om de rekker det før Stortinget tar ferie, gjenstår å se.

En natt i gluggen

En natt i gluggen gir tid til refleksjon og ettertanke, men byr også på mye spenning.

TEKST OG FOTO: BJØRN BRENDBAKKEN

AVBREKK: Det er et fint avbrekk fra hverdagen å sitte ved revegluggen, og la tankene flyte.

LUR: Reven er faktisk ganske smart, så det lønner seg å forberede seg godt når den skal overlistes.

VÅPEN & AMMO

Rifle/hagle kombi kal. 222 Remington/kal 12 er etter min mening ideelt til rødreven. Haglstr. 4 duger. Skyt inn rifla på 100 meter slik at du vet eksakt treffpunkt. Treffer du en fyrstikkeske på hundre meters hold, treffer du også rødreven!

Mange netter ved revegluggen har lært meg at natta kan bli kald, så jeg har forberedt meg grundig. Det er femten blå, og temperaturen er på vei nedover. Jeg

skal postere i et gammelt fjøs. Rommet er isolert, men ikke oppvarmet. Derfor tar jeg med varm sovepose og gløvarme te, samt gevær. Sola har for lengst lagt seg til ro bak Veståsen, og er erstattet av en måne som er gul og full.

BEDRE MED OVERSKYET

Gluggjakt i fullmåne er imidlertid ikke det beste. Reven er mindre sky i overskyet vær. Bakken er dekket av nyfallen snø.

Reven liker seg godt nær den gamle husmannsplassen. Jeg har støkket den av dagleiet mange ganger. Derfor er jeg ekstra oppmerksom idet jeg blir var noe rødt mellom småbuskene like ved veikanten.

Jeg bråstopper. En rev krysser veien, femti meter unna. Den viser ingen tegn

til at den har merket meg, og stikker rett inn i skogen uten å se seg om.

PÅ POST

Snart kan jeg se jorden på husmannsplassen. Jeg er rask til å komme meg inn i fjøset med alt utstyret, og lukker forsiktig døra etter meg. Lommekjent som jeg er, går det greit å orientere seg i mørket.

Det er avgjørende for resultatet at jeg unngår å lage lyder. Dersom reven merker mennesker, kommer den garantert ikke tilbake. Jeg finner døra inn til det isolerte rommet, åpner den forsiktig, smetter inn og lukker den like varsomt etter meg.

Det går en liten stund før jeg får nattsynet. All form for kunstig lys er bannlyst. Det siver noe lys inn gjennom gluggen etter at jeg har fjernet dekslet.

BEHAGELIG STOL

Etter en stund kan jeg skimte detaljene. I det ene hjørnet har jeg montert ei bordplate som er polstret etter alle kunstens

TERMISK: Mange revejegere har gått over til å bruke termisk sikte under åtejakt.

regler. Over bordplata er det skåret ut en skyteglugge i vegg. Ved siden av den store gluggen er det en mindre glugge til å titte gjennom. En myk og behagelig stol supplerer interiøret, samt en enkel brisk.

Det er kaldt i rommet, men jeg pakker meg godt inn i soveposen og finner tilværelsen som revejeger ganske behagelig. Størstedelen av jordet foran meg ligger badet i lyset fra fullmånen. Den vestvendte delen blir liggende i skyggen fra skogkanten. Her er det vanskelig å se detaljer, på grunn av kontrastene.

Jordet er delt av et steingjerde om lag midt på. Jeg vet fra tidligere våkenetter at reven ofte kommer smygende i ly av steingjerdet. Her kjenner den seg trygget enn midt ute på det åpne jordet.

PRESISJONSJAKT

Jeg bruker ei BRNO kombi rifle/hagle, rifle kal 222 rem. og hagle kal 12. Dette er skyteredskap som gjør susen på åtejakt! Rifla er innskutt på hundre meters hold etter alle kunstens regler.

Jeg vet på en prikk hvordan den går, og kan treffe en fyrstikkeske på hundremeteren, iallfall med godt anlegg. Derfor er det små marginer for den slue rødreven hvis den først kommer ut på jordet.

Avstanden fra skytegluggen til steingjerdet langs jordkanten er eksakt hundre og ti meter. Jeg har målt den opp. Klokka tikker seg sakte fram gjennom kvelden. Det er ennå tidlig. Jeg har funnet godfølelsen, og har det fint.

REVEDANS: Er man riktig heldig, kan man få med seg revenes paringsdans på nært hold.

BRA FANGST: Gode revejegere kan få mange skinn i løpet av en vinter.

Ute er det blått halvllys, men det er mørkt i utkantene av jordet, som ikke er slått på flere generasjoner. Smågnagerne trives godt i det halvlange gresset og moseteppet som dekker den tidligere slåttemarka. De fungerer som trekkplaster for reven.

MÅNELYST

Månelysen er blått og litt diffust. Det klare sølvskimret fra tidligere på kvelden er erstattet av et karakteristisk halvllys, der konturene hviskes mer ut. Det har lagt seg et tynt, lite skylag foran månen, og mot horisonten i nord flimrer et flott nordlys.

Det er et fint avbryt fra hverdagen å sitte ved revegluggen, og la tankene sveve. «Salige er uvirksomhetens timer, for da arbeider vår sjel», sies det jo. Jeg lar derfor tankene flyte, og skvetter nesten av en mørk bevegelse. En skygge

TIPS TIL GLUGGJAKTA

Kle deg godt! Ta gjerne med sovepose, mat og termos.

Ta deg stille fram til åteplassen, og være ute i god tid. Vel inne i skytebua skal alle bevegelser være langsomme.

Unngå all form for støy. Ikke stikk nesa helt fram i skytegluggen.

Vær obs på at månestrålene reflekteres i løp og optikk.

Overskyet vær er det beste. Da er reven mindre sky.

REVEBU: En mobil revebu.

flyter bortover bakken i utkanten av jordet, omtrent midtveis mellom åtet og skogkanten – godt utenfor skuddhold. Men reven er bare ute på sondering og forsvinner igjen.

Likevel hjelper det å vite at den er her. Den vare rødreven går aldri rett på, og kan gå mange runder rundt åta før den endelig våger seg frampå.

SKJERPEDE SANSER

Jeg har skjerpet sanseapparatet ytterligere. Det er lurt å holde seg våken. Reven har lange ører og god nese, i tillegg til en god porsjon naturlig mistenksomhet.

Etter en halv time kommer den lurende langs kanten av steingjerdet. Ved rogn stopper den og tar et siste overblikk før den setter kursen rett mot åtet. Plutselig er det noe som fanger oppmerksomheten. Den stopper og begynner å strekke seg. En underlig oppførsel! Har den nylig våknet fra dagleiet? Dette rimmer ikke helt, i betraktning at klokka går mot midnatt. Reven værder mot skogen, før den ruller seg flere ganger rundt i snøen, ikke ulikt en hund. Med ett tverrvender den og forsvinner tilbake i lange sprang, før den blir borte i skogen.

Jeg kjenner døsigheten komme sigende, men bråvakner av bjeffing. Det høres ut som reven trekker østover. Plutselig svarer en annen rev fra nordsida av den gamle slåttemarka, og revene lager en skikkelig konsert i vinterskogen. Jeg

stusser. Oppførselen minner meg om at det snart er paringstid. Kanskje reven alt har begynt å tenke på paringen? Noen individer er alltid tidlig ute.

REVEDANS

Revene nærmer seg hverandre. Med ett blir alt stille, før en rev plutselig kommer i lange sprang ut på jordet. Midt på jordet stanser den, og gjør noen høye hopp, ikke ulikt en rev på musejakt.

Men dette handler ikke om mat. Her er det andre drifter som begynner å gjøre seg gjeldende. Reven er liten, og tegner seg fint i månelys. Jeg tipper på tisper. Like etter kommer den andre reven ut fra skogen. Den er mye større. Hannreven stanser et stykke fra tisper, den snuser

fraværende på noe som ligger i snøen, og rusler rundt med en påtatt likegyldighet. Hele tida gløtter den bort på den andre reven, som med ett kommer løpende.

SKUESPILL

Et fengslende skuespill finner sted. De står stille og ser på hverandre, før de begynner å hoppe og sprette i høye luftsprang. Innimellom står de helt stille, før de gjenopptar revedansen i en nøye fastlagt scenografi. De ruller seg i snøen og danser rundt i ring etter hverandre med den største reven bakerst. Den minste reven, som trolig er tisper, stikker seg vekk, som om hun ikke vil vise seg for ivrig. Hannreven følger på, og de stikker ut mellom småskogen i jordekanten.

Av og til forsvinner de ut av syne. Månens dunkle halvllys kaster et uvirkelig skjær over det utrolige synet. Det er akkurat som to skygger danser med hverandre.

GLEMTE GEVÆRET

Den ene reven er merkbart forsiktigere enn den andre, og virker mindre bekvem ute på det åpne jordet. Likevel dukker begge fram igjen fra skogens skygge, igjen og igjen, tilsynelatende oppslukt av hverandre.

Hannreven synes å glemme alle hemninger, og legger den naturlige mistroen til side. En lang stund fortsetter revene sin paringslek. Etter hvert trekker de seg inn i skogen og blir borte. Skuespillet har fengslet meg så sterkt at jeg har glemt geværet. Men det kjennes helt greit. Jeg har allerede skutt sju rever i løpet av denne sesongen, og det gjør ingenting at det ikke ble noe jaktutbytte denne natta.

PASS PÅ: Tenk på reflekser på våpenet.

I påvente av forskriftene

Forslaget fra Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet til ny viltressurslov, var som lovforslag flest ganske «overordnet». Det som blir mer spennende, er de nye forskriftene fra Landbruksdirektoratet.

Engasjementet rundt de nye forskriftene bør med andre ord bli minst like stort som engasjementet rundt viltressursloven.

ETTER SIGENDE er det kun forslaget til ny abortlov som i sin tid har skapt like mye engasjement og innspill som forslaget til ny viltressurslov. Når loven kommer til behandling i Stortinget, trolig våren 2025, blir det selvsagt interessant å se hvor mange av forslagene som blir vedtatt.

Kanskje enda mer spennende blir det å se hva Landbruksdirektoratet vil foreslå av forskrifter. Det er her reguleringene på mer detaljert nivå vil komme, og de vil ha mye å si for jaktutøvelsen.

Man kan også merke seg at nåværende utøvelsesforskrift og andre forskrifter hjemlet i viltloven, vil gjelde til nye forskrifter trer i kraft. Så de som har investert i termisk sikte kan fortsatt bruke det, uten

å risikere straffeforfølgelse.

Departementenes forslag i den nye viltres-

sursloven er at håndholdte innretninger til observasjon som benytter restlysførsterkende eller termisk teknologi under jakt, skal være tillatt, men ikke benyttes som et siktemiddel.

Det er grunn til å anta at bruk av kunstig lys, inklusive siktemidler på enkelte nattaktive arter som villsvin og rev, vil tillates gjennom forskrift, og at det forhåpentlig fortsatt tillates under ettersøk på hjortevilt. Under skadefelling av store rovdyr, hvor myndighetene maner til effektivitet, bør det også tillates, likeledes under lisensjakt på jerv, da mange av dem felles ved hjelp av åte om natten.

En stor andel av de 50 000 hjortene som årlig felles i Norge, blir skutt på innmark om natten. Om det fortsatt blir tillatt med nattjakt, vil det være meningsløst å forby siktemidler til bruk i mørket. Det er

jegeren som drar i avtrekkeren som har ansvaret for at prosjektilet treffer det vitale treffområdet på dyret, uavhengig av om vedkommende bruker jaktdiopter, rødpunkt, kikkertsikte eller termisk sikte.

Uten nattjakt på innmark får man ikke felt nok hjort, og skal man dispensere fra et eventuelt forbud om nattjakt og/eller nattsikter og kalle det skadefelling?

Jakt på innmark om natten i måneskinn og eventuelt snø er en gammel jakttradisjon på Vestlandet, så hvor vil grensen gå mellom jakt og skadefelling?

Det eneste som står i dagens viltlov om bruk av hund, er at bruk av løs, på drevet halsende hund er forbudt, unntatt for jakt på hare, rødrev og gaupe. Resten er regulert i forskrifter.

Departementene foreslår nå at gjeldende forbud mot løs, på drevet halsende hund ikke videreføres i lovforslaget, men at det åpnes for at det i forskrift kan gis regler om forbud mot bruk av jakthund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper.

En forskriftshjemmel bør etter departementenes vurdering utformes slik at det er en viss fleksibilitet i adgangen til å fastsette nærmere regler ved behov.

De foreslår også at det tas inn en ny bestemmelse i utøvelsesforskriften om begrensning i antall hunder til to som kan brukes samtidig på samme vilt.

Det er med andre ord de nye utøvelsesforskriftene som skal regulere bruken av jakthunder. Hva som blir foreslått av Landbruksdirektoratet gjenstår å se, men man får håpe det tillates å bruke drivende hunder på alle rovviltartene, når man ser hvor stor betydning bra hunder har for at man lykkes, spesielt på barmark.

Spennende blir det også å se om det kommer noe om kortdrivende hunder. Hunder av alle raser og størrelser som jager det meste, men ikke lenger enn fem–ti minutter.

Engasjementet rundt de nye forskriftene bør med andre ord bli minst like stort som engasjementet rundt viltressursloven.

**Så veldig enkel var tydeligvis
ikke denne jakta likevel!**

ADVENTSRYP

Høyfjellsjakt i desember er ikke den mest innbringende jakta. Men nydelig vintervær gir jakta et magisk preg og naturopplevelser man ikke ville vært foruten.

TEKST OG FOTO: TOM FURUSETH

Den fuktige luften fra Ustevassdraget har seget opp fra dalbunnen i morgentimene og forstyrrer klarværsdagen. Men sola har gode hensikter og brenner snart hull i det gufne teppet.

På et øyeblikk er nuter og andre framstikkende elementer i landskapet punktbelyst, og skarpe og skiftende sjatteringer i blått og gull preger fjellheimen. Det er lett å glemme alt som heter jakt og bare gi seg hen til naturopplevelsen. Jeg våkner først opp av transen da noen ryper letter fra bakken i et virvar av funkende iskrystaller.

SØKK BORTE

Hagla ligger fortsatt nedpakket i sekken. Fuglene flyr langt og blir søkk borte mot horisonten. Nå er det bare å gjøre seg jaktklar og rusle videre østover under Hallingskarvets mektige rygg. Selv om jaktiveren ikke brenner så hissig som tidligere på høsten, blir jeg oppildnet av tanken på lubne, solslikkende ryper.

Jeg har med en god kikkert og vil kunne oppdage dem på langt hold. Tidlig observasjon øker sjansen for skuddmuligheter. Er jeg heldig, kan dette bli en lettkjøpt affære.

OVERRASKES

Jeg stopper derfor tvert hver gang jeg legger merke til noe mistenkelig, men stort

sett blir jeg lurt av snøklumper, som i spillet av lys og skygger gir seg ut for å være noe helt annet.

Uansett hvor forutseende jeg prøver å være, kommer overraskelsene. Og det skjer i dag også. Da jeg gjør en sving bortenfor en varde, flakser det ut ei rype. I siste liten forsvinner den bak den gli-trende snøkanten. Dermed unngår den å få en hagesverm i nakken og kan gå nye vinterdager i møte.

IKKE SÅ ENKELT

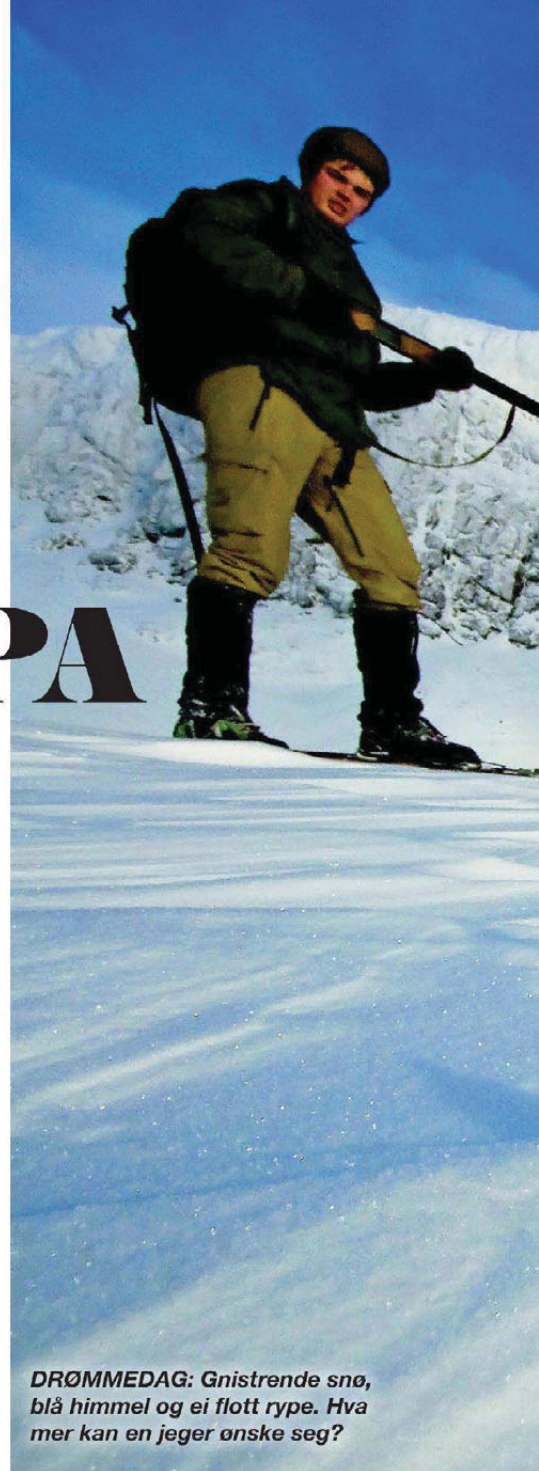
I Eimeskardet får jeg endelig noe som ligner en real mulighet. Jeg fanger inn en liten flokk fjellryper med jegerblikket mitt. De sitter med oppblåst fjorham for å holde varmen.

Jeg legger en plan og nærmer meg forsiktig, men bare halvveis fram til skuddhold, flyr de av gårde. Så veldig enkel var tydeligvis ikke denne jakta likevel! På tilbaketuren forsøker jeg å velge en annen trasé. Det er bratt under foten av Skarvet, og særlig mange ruter for skigåing er det ikke.

Jeg gjør et eksperiment og havner inni en storsteinet roys. Jeg husker at jeg har gått her mange ganger, men på barmark, uten ski på beina.

TOMHENDT HJEM?

Midt i strevet med å forsere alle hindringene, ser jeg en hare pile ut med lange

DRØMMEDAG: Gnistrende snø, blå himmel og ei flott rype. Hva mer kan en jeger ønske seg?

VINTERFJELL: Kaldt og vakkert.

byks. Jeg peprer snøen en halv meter bak
pus mens den spretter opp bakkene.
Straks den er utenfor skuddhold, setter
den seg på bakbeina, svirrer med de
svarttuppede ørene og liksom gnir seg
i forlabbene av selvtilfredshet.

Det er nære på at jeg må vende
tomhendt hjem, men endelig får jeg
skuddsjanse på en fjellrypestegg og kan
henge ei hvit, flott rype på sekken. De
siste varme strålene legger et kobberfar-
get lokk over Hallingskarvet. Så slokner
det helt.

SEKKEN TYNGES IKKE NED

Jeg hekter hagla på ryggen og lar det stå
til i utforkjøringene ned fra høyfjellet.
Østenfor Djuptjørnhøgden flater ter-

SPOR: Her har rypa gått, og
det er slett ikke lenge siden.

NÅLØYE

Vinteren er et trangt nåløye for rypene, og de har kun fokus på å overleve. Andre aktiviteter, som kurtise, territorieheving og barnepass, blir valgt bort. De overlever på fett de la seg opp sommer og høst samt en mager kost av krebling og knopper fra vier og dvergbjørk. Det gjør dem ekstra vaksomme.

PUST I BAKKEN: To lubne, hvite fjellryper nyter utsikten.

**Det er nære
på at jeg må vende
tomhendt hjem,
men endelig får jeg
skuddsjanse på en
fjellrypestegg**

RYPE I FLUKT: Hvit fjellrype mot blå himmel. For en fjellrypejeger finnes det vel knapt noe vakrere.

renget ut. Farten blir mindre, og jeg går over i diagonalgang.

Kulda kommer snikende mens fjellet blåner mot natt. Som vanlig på denne tiden av året, tynges ikke ryggsekken ned av viltfangst. Akkurat det spiller for øvrig ingen rolle. Magien på en skyfri dag i fjellet i tiden omkring vintersolverv er i seg selv et eventyr som overgår det meste.

Klær og utstyr for vinterjakt

Brede, lange fjellski og kraftige bindinger er det som gjelder i vinterfjellet, samt store trinser på stavene.

Truger kan være geniale til sitt bruk i kupert skogsterreng, men i fjellet, hvor lengre distanser tilbakelegges, faller som regel disse igjennom. Når det gjelder klær, kommer man ikke utenom det gamle, gode rådet om ull innerst og vindtett utenpå, men det skal være lett og komfortabelt å bevege seg, uten at du svetter for mye.

EKSTRA VARMEPLAGG

Et ekstra varmeplagg bør uansett alltid ligge i sekken for bruk under rast og hvile. Hals/skjerf beskytter deler av ansiktet mot kald vind og sterk kulde, og er et «must» på denne tiden av året. Vanlige jakthansker kan brukes under selve jakta, men et par varme vintervotter bør alltid være med. Store, gode gamasjer er helt nødvendig for å unngå snø i skoene, men også for å holde fuktighet og kulde borte fra ankler og legger.

STEGG: Denne rypesteggen endte i sekken til slutt.

DETTE ER ÅRSÅKEN

I løpet av de siste 7000 årene har hjortedyra blitt betydelig mindre, dagens store hjortebukker er på størrelse med forhistoriske små hjortekoller. Og det er menneskene som har skylda. Årsaken er at vi ble flere mennesker i landet, at folk begynte å drive med jordbruk og ha husdyr, og at det ble større press fra jakt.

Hjorten har krympet

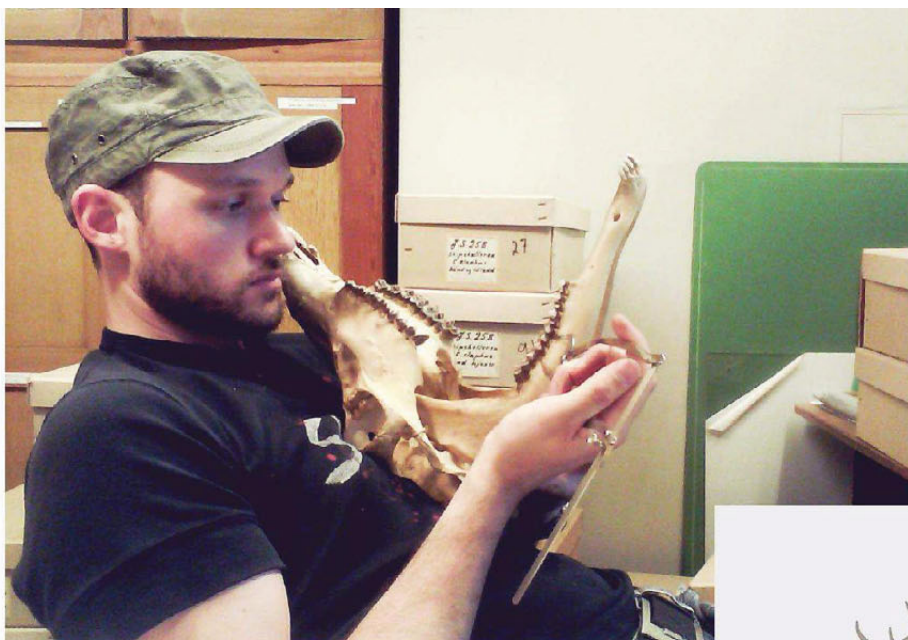
Hjorten har bare blitt mindre og mindre de siste 7000 årene, og det skyldes ikke klimaendringer, men alt det vi mennesker gjør.

TEKST: PETER NAGY

IMPONERENDE SYN: Men tenk at den var mye større for noen tusen år siden.

Bestanden gikk gjennom en flaskehals. Det som gikk tapt, får du aldri tilbake.

TENNENE FORTELLER: Ved å sammenligne tenner hos hjort som levde for 7000 år siden og i dag, kunne Jørgen Rosvold fastslå endringen i størrelse.

I forrige nummer av Jakt skrev vi om hvordan troféjakt på hjort har ført til at gjennomsnittsalderen på hjortebukken i Norge i dag er tre år, mens de først er voksne når de er åtte år. Den ensidige jakten på de største bukkene har også påvirket kondisjonen hos hjorten.

Men det er ikke noe nytt at menneskers atferd påvirker hjorten. Det er faktisk en eldgammel sannhet. For noen år siden så forskere på hjortebestanden i Norge gjennom de siste 7000 årene ved å måle beinstørrelse og tannlengde hos norsk hjort fra ulike tidsepoker på arkeologiske funnsteder. Hvert lag representerer en tidsperiode, og de eldste er fra en tid hvor naturen var mindre påvirket av mennesker.

Konklusjonen var klar: Hjorten hadde blitt betydelig mindre gjennom disse årene. Dagens store hjortebukker er på størrelse med forhistoriske små hjortekoller.

Og enda mer interessant: Forskerne fant også ut at krympingen ikke skyldtes klimaendringer, men menneskers atferd.

DYRKET MARK OG HUSDYR

– Dette skjer i motsatt retning av hva vi ville forvente hvis klimaendringer i seg selv var den sterkeste påvirkningskraften. Funnene viser hvordan menneskelig aktivitet har formet ville arter over tid. Menneskets jaktpress og endringer i leveområder kan ha redusert hjortens evne til å tilpasse seg framtidige påvirk-

FORSKJELLEN:
Menneskers atferd er hovedgrunnen til at hjorten er blitt mindre og mindre.

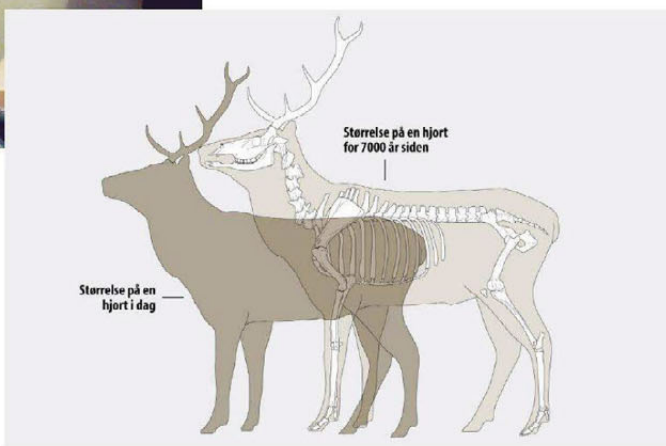
ninger på miljøet, sier Jørgen Rosvold, forskningssjef i Norsk institutt for naturforskning (NINA) og deltager i prosjektet.

Den største forandringen skjedde over de siste 2000 årene, i takt med at mennesker virkelig gjorde sitt inntog i dyras verden.

– Når mennesker beveger seg inn i dyras landskap, skjer det store endringer med naturen. At vi etablerte dyrket mark og begynte med husdyrhold er bare en del av det store bildet, sier Rosvold.

– Vi bosatte oss i de beste og mest fruktbare områdene, vi hogde skog, vi opprettet beitemark, vi har bygd boliger og veier. Alt påvirket hjorten og andre dyrs levekår, ikke minst tilgangen til mat av høy kvalitet, forteller han.

– Det vi fant er faktisk motsatt av hva vi skulle tro med tanke på klimaendringer. For 7000 år siden var det omkring to grader varmere i Norge enn i dag. Vanligvis øker kroppsstørrelsen hos store planteetere når det blir kaldere, for lettere å ta vare på kroppsvarmen, forklarer Rosvold.

– Har det noen betydning for hjorten at den er blitt mindre?

– Det er et godt spørsmål, og vi vet ikke svaret, annet enn at det er tegn på dårligere leveforhold, svarer han.

MANGFOLD GIKK TAPT

En annen faktor som har påvirket hjortebestanden er av langt nyere dato. For 150 år siden var den nemlig nesten utryddet i Norge, blant annet på grunn av mye jakt.

– Det førte til et stort tap av den genetiske variasjonen hos arten. Du kan si at bestanden gikk gjennom en flaskehals. Det som gikk tapt, får du aldri tilbake. Lavere genetisk variasjon har gjort hjorten mindre i stand til å tilpasse seg, sier Rosvold.

Likevel, i dag har vi en stor og blomstrende hjortebestand på rundt 250 000 dyr i Norge, og igjen er det vi mennesker og ikke klimaet som har «skylda».

– Det er langt færre rovdyr i Norge, vi har en strengere regulering av jakt og skogen har kommet tilbake. Det viser hvor viktig det er med forvaltning og landskap, sier Rosvold.

NRK-AKTUELLE LARS MONSEN

Jakt er mer spennende enn fiske!

Hele Norges villmarking er kjent for å møte naturkreftene med styrke og pågangsmot. Vi er mer vant til å se Lars med fiskestang enn med bøsse, men selv mener han at jakt er mer spennende enn fiskeing.

TEKST: DAG KJELSAAS

Lars Monsen er igjen aktuell i TV-ruta, med NRKs ferske serie om Norges nasjonalparker, som sendes fra 11. januar. Da vi møter ham i en av dem, Østmarka nasjonalpark i Oslo og Akershus, er han ikke i tvil:

– Ikke mye kan måle seg med å være jeger med enkle midler, snike seg sakte innpå, vurdere vinden og suge inn inntrykk. Det overgår uten tvil spenningen

jeg opplever under fiskeing, sier Lars med overbevisning.

Vi har nettopp fått øye på spor etter en hare i snøen rett ved bålplassen vår, og lurert på hvor den har gjemt seg.

Praten går om Lars' eventyrlige villmarksliv. Han forteller at han har skutt noen elger og vært med på en del storviltjakt, men at det har blitt desidert mest småviltjakt. Det er også hagla Lars

oftest har hatt med seg, som i den 8252 kilometer lange turen gjennom Canada som ble påbegynt i år 2000, og som tok 947 dager.

ORDENTLIG SVART

Mens vi får litt mat i kroppen, konstaterer jeg at svartkjelen til Lars virkelig er kølsvart, akkurat som en svartbjørn han møtte i en nervepirrende episode under turen Canada på tvers.

Hendelsen skjedde da Lars hadde slått leir. Provianten var på forskriftsmessig vis heist høyt opp i lufta med tau over et tre som sto skrått. Så kom en svartbjørn luskende. Lars grep hagla og fyrte av i lufta for å skremme den.

Vi jegere tenkte: Ett løp, halvautomat eller pumpe, mulighet for mange raske skudd i en nødssituasjon. Antagelig ladd med buckshot, som er en god løsning i en slik situasjon.

Men bjørnen ga seg ikke og fortsatte å luske truende rundt leiren. Ikke så stor som en grizzly, men en muskelbunt som uten problemer kunne drepe et menneske. Lars ville unngå å måtte skyte den, så det endte med at utstyret ble pakket, lastet i kanoen og fraktet til en tryggere plass.

ISBJØRN I TELTET

En annen bjørneepisode skjedde mens det var kveld, nord i Canada. Lars lå i teltet da en isbjørn ville inn. Det var ikke

HAGLE PÅ RYPEJAKT: Selv om Monsen har jaktet en del storvilt, blir det desidert mest småviltjakt på ham.

A close-up portrait of a man with a mustache and goatee, smiling warmly. He is wearing a dark baseball cap with a logo, a blue quilted jacket over a dark jacket, and a backpack. The background is a blurred forest with sunlight filtering through the trees.

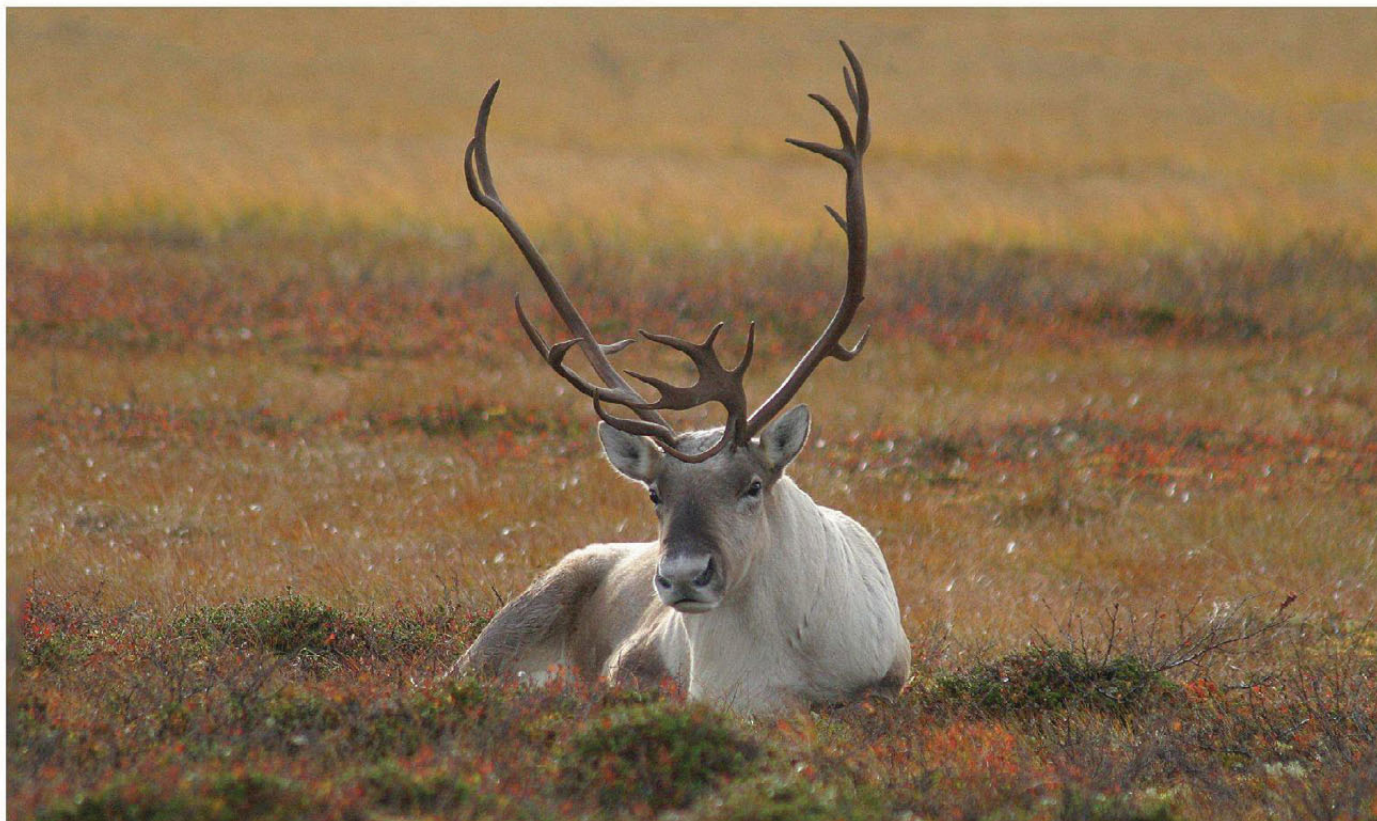
JEGER: Lars Monsen
har vært en del på
storviltjakt, men fore-
trekker å jakte småvilt.

**Ikke mye kan
måle seg med
å være jeger
med enkle
midler.**

ERIK HANNEMANN

DAG KJELSAAS

TRUET: Lars er bekymret for villreinens framtid i norsk natur. Her i Rondane.

DAG KJELSAAS

KAFFE-LARS: For Lars som for mange andre, hører svartkjelen med på tur. Etter en lang dag ute er det godt med en kaffetår. Og jegeren Lars har selv-sagt orden på knivstellet.

mulig å komme seg unna, og bjørnen lot seg ikke skremme.

Lars innså at det gjaldt liv eller død. Med tungt hjerte måtte han ty til eneste mulige utvei. Bjørnen ble skutt på kort hold.

Lars forteller at våpenet var ei hagle ladet med slugs. Han var dypt fortvilet. Ikke bare fordi han manglet lisens for isbjørn, og derfor måtte overbevise myndighetene om at det var selvforsvar, men mest fordi han ikke hadde noe som helst ønske om å skyte isbjørn.

Lars har dyp respekt for bjørner. Si gjerne at det er yndlingsdyret hans, enten det er brunbjørn, svartbjørn eller isbjørn. I et annet tilfelle opplevde Lars at en grizzly valgte å gå utenom ham flere ganger på sin patruljerunde langs ei elv, også mens han sov.

– Var du ikke redd, og burde du ikke ha flytta leiren? spør jeg.

– Nei, dette var bare en fantastisk fin opplevelse. Bjørnen følger meg på mange av turene, sier Lars og blir fjern i blikket mens han heller kaffe fra svartkjelen.

NASJONALPARKSERIE

Episoden med grizzlyen skjedde i Kat-

mai nasjonalpark i Alaska, noe som bringer oss inn på det Lars jobber mye med for tida. Vi snakker om en stor serie fra norske nasjonalparker som vises på NRK TV i 2025. I serien ser vi ikke Lars på jakt, men det bys på flotte dyreopptak, vakker natur, fiske og samtaler med fageksperter innen forskjellige felter.

Noe av det som tas opp, er truslene mot villreinen. Lars tenker at vi i noen tilfeller bør la villreinen få tilbake terrenget, blant annet ved å fjerne veitraseer. I noen områder mener han det kan være nødvendig å kutte ut sauehold.

Samtidig, så ser han ikke noe problem i at det tas ut jerv i hi, bare vi kaller det hva det er. Han ser også at foreninger og de som lever av turister må tåle noe nedtrapping.

– Du har møtt alle de fire store rovdyra i vår hjemlige natur, Lars. Hva tenker du om norsk rovdyrpolitikk?

– På det feltet er jeg flau over å være norsk. Vi tar veldig dårlig vare på de fire store rovdyra her i landet. De har sin plass i naturen, på lik linje med andre arter som hører hjemme der. For meg er noe av det største jeg kan oppleve i naturen å møte bjørn, ulv, jerv eller gaupe.

Jeg har bare gode erfaringer med jegerstanden, men liker ikke utviklingen med tekniske og digitale hjelpemidler.

– Men du spiste gaupe en gang, kan jeg minnes?

– Ja, det ble overraskende servert på et arrangement. Faktisk var det kjempegodt, og vel å merke kjøtt fra ei lovlig felt gaupe, der jegeren ikke hadde gjort noe galt.

LITE RYPE

– Vi har fortsatt mulighetene for et valg når det gjelder framtida for naturen, sier Lars betenkt.

– Det har vært 8500 betydelige inngrep i naturen her til lands på bare ett år! Det er mye hodeløs planlegging, som hyttebygging i stadig nye naturområder. Turismen øker, og med det slitasjen på naturen og forstyrrelsen av dyrelivet, konstaterer han, før han legger til:

– Jeg ser paradokset i at jeg selv driver reklame for friluftsliv og ønsker at flere får glede seg over dyrelivet. Naturopplevelser gir helsegevinst og ro i sjela, og vi må føre tradisjonen med jakt og fiske videre. Samtidig må vi finne oss i restriksjoner og begrensninger, ikke minst i nasjonalparkene. Jeg er ikke fremmed for tanken på totalt forbud mot jakt i noen av dem.

Rypebestanden varierer som kjent ganske mye i perioder på flere år, men Lars mener bestemt at det gjennomgående var mer ryper å se i starten på villmarkskarrieren hans enn i dag. Da jeg spør hvor han har sett mest ryper under arbeidet med serien om nasjonalparkene, trekker han fram Finnmark og Varangerhalvøya.

IMOT TERMISKE KIKKERTSIKTER

– Hvordan er din erfaring med jegere etter å ha møtt mange, vært med på jaktlag og jaktet både storvilt og småvilt?

– Jeg har bare gode erfaringer med jegerstanden, men liker ikke utviklingen med tekniske og digitale hjelpemidler som nesten ikke gir dyra mulighet til å slippe unna. Jeg håper derfor at for eksempel termiske kikkertsikter blir forbudt i den nye viltressursloven.

– Hva er planene, framover Lars?

– Først skal den omfattende serien fra nasjonalparkene fullføres. Jeg vil fortsette å jakte underveis på turene mine, men det er med litt tungt hjerte at jakta i mange tilfeller må lide når jeg også bruker mye tid på hundekjøringen.

ERIK HANNEWMANN

I NASJONALPARKEN: Akkurat nå er Lars aktuell med podkasten «Monsen pakker sekken» samt med den nye NRK-serien om Norges nasjonalparker. Her er han på tur i Østmarka nasjonalpark, som ligger i Oslo og Akershus og ble opprettet i 2023.

FYR PÅ BÅLET: Enten det er på jakt-tur eller en lengre hvil under vandring, setter Lars pris på å fyre bål. Han prøver å bruke gamle bålplasser eller velge steder der dette setter minst mulig merke i naturen.

PROFFENS BESTE TIPS

Slik sliper du kniven på riktig

En skarp eller sløv kniv kan være et spørsmål om liv eller død! Men det er ikke bare bare å slipe en kniv. Vi har besøkt en av Norges få profesjonelle knivslipere for å få en innføring i hvordan man gjør det riktig.

TEKST: ALEKSANDER L. BERGAN OG STIAN VALDERHAUG
FOTO: ALEKSANDER L. BERGAN OG EGIL NORDLIEN

Det kan fort skje: Elgen er felt og det er tid for vomming. Klokka nærmer seg fem på ettermiddagen, du er sliten og vet at det er lenge før du er ferdig med dagens arbeid. Så du finner fram kniven og begynner å vomme.

Det er først da, ei halv mil inn i skogen, at du oppdager at kniven er skjemt. Den glir ikke så lett gjennom skinnet

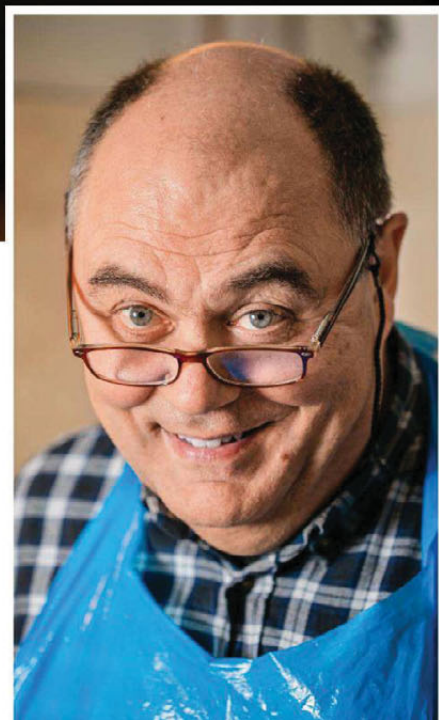

måte

som den skal, så du banner og tar i litt ekstra.

Da går det galt. Skaftet er allerede glatt og klissete på grunn av blodet, og du er sliten og uoppmerksom. Plutselig glipper kniven, og du sitter med den i låret.

Det høres utrolig ut, men det kan skje. Det skjedde Asbjørn Lundsvoll, en av få her til lands som kan kalle seg profesjonell

BRYNESTEIN: Asbjørn Lundsvoll har slipt kniver i en mannsalder. En slik brynestein brukes til å fjerne råeggen og ujevnheter etter sliping. Den oransje siden er grovest (360-korning) og den hvite er finere (1000-korning), et godt all-round-bryne ifølge Lundsvoll.

PROFF: Asbjørn Lundsvoll er en av Norges få profesjonelle knivslipere. Selv om han er pensjonist, sliper han tusenvis av kniver hvert år.

KARBON: Vi mennesker består av ca. 18 prosent karbon, og grunnstoffet finnes i alle kroppsvæsker. Karbon trengs for å herde stål, derfor brukte tidligere tiders smeder kroppsvæsker. I dag brukes moderne herdingsoljer.

Rusten myte

Det finnes ikke noe som heter «en rustfri kniv». For å få en såkalt rustfri legering på stålet, brukes nemlig krom. Litt enkelt kan man si at den kromen som brukes for å gjøre kniven rustfri, tar opp plassen til karbonet. Og dersom karbonet fortreges, vil hardheten i stålet forsvinne. Derfor vil man aldri få 100 prosent rustfritt stål som også er hardt og sterkt nok til å brukes i et knivblad.

knivsliper. Han har et arr på låret som bevis, et arr som forteller viktigheten av å bruke en skarp kniv.

TRAPPER NED

Mellom 5000 og 6000 kniver i året. Så mange slipte han i sin tid som yrkesaktiv, profesjonell knivsliper.

– Jeg sliper nok færre kniver nå. Jeg er blitt pensjonist og tar livet litt mer med ro. Knivslipingen er likevel en kjær pensjonistsyssel, og jeg sliper nok ca. 3000 kniver pr. år, forteller han.

I tillegg holder han en rekke knivkurs for jaktlag rundt om i landet, og så driver han nettbutikken Gokniven.no.

– Jeg har hatt nettbutikken siden ca. 2010, men det er først etter at jeg ble pensjonist for to og et halvt år siden, at jeg har hatt tid til å drive den skikkelig, sier Lundsvoll.

En rimelig aktiv pensjoniststilværelse, må man altså kunne si. Og i løpet av to timer i knivsliperens hule på Skedsmo-korset, forstår vi at alt vi trodde vi visste om knivsliping, er feil. Brynesteiner og skjerpestål, for eksempel, er ikke sliperedskaper, men vedlikeholdsutstyr. Og de håndholdte knivsliperne man får kjøpt i jernvaren og diverse kjøkkenut-

styrsbutikker, hvor man skal dra eggen gjennom en liten slisse, det skjærer en fagmann i hjertet, medgir Lundsvoll.

– For det første så er slipeflatene på slike verktøy altfor grove, de river i eggen i stedet for å slippe. Så har de bare én, fiksert vinkel, mens kniver til ulikt bruk har behov for ulike vinkler. Ja, de kan brukes som «nødhjelp» på en kniv som er gitt opp, men brukt på kniver som er korrekt slipt og polert, så er det å dra kniven gjennom dette ren og skjær vandalisme. Verktøy for å vedlikeholde skarpe egger er enten et skjærpestål eller et bryne, formaner han strengt.

VANSKELIG

Lundsvoll kaller seg selv en nerd og kan teorien, fysikken og kjemien bak knivsliping ned til minste detalj. Vi skal imidlertid gjøre et forsøk på å tolke alle uttrykk og forenkle teorien, slik at den blir forståelig, kokt ned på disse få sidene.

Han mener også at det skal vanskelig la seg gjøre å bli en god knivsliper på billig utstyr. Sin egen slipemaskin kjøpte han rundt 1995, en industrimaskin som han selv har vært med på å utvikle, sammen med Helle Fabrikker.

– Maskinen står i dag i de fleste

KNIVSLIPEREN: Asbjørn Lundsvoll har vært interessert i kniver i en mannsalder.

slakterier i Norge. Det er i virkeligheten to maskiner, én slipemaskin og én poleringsmaskin. I dag vil jeg tippe at maskinene til sammen koster ca. 80 000 kroner, sier han.

Ikke noe for hvermannen, altså. De fleste av oss vil klare oss helt fint med langt rimeligere produkter. Det viktigste er at man bruker «jigger» for å hjelpe til med å holde korrekt vinkel på bladet som skal slipes.

SLIPINGEN

Men dersom du ønsker å lære deg å slippe en kniv, og allerede har en slipemaskin, er det en del ting du må ta hensyn til.

Ikke minst gjelder det vinkelen: Kniver til forskjellig bruk har ulike vinkler på eggkanten. Det vi kaller eggvinkelen er hele vinkelen på eggen, mens det vi kaller slipevinkelen er halvparten av eggvinkelen.

Jo mindre vinkel, desto skarpere kniv. Uten å bli for teknisk, kan vi si at en sorteringskniv – altså en kniv som brukes på rene kjøttstykker – har en slipevinkel på 15 grader. Mens kniver som brukes til for eksempel å beine ut slakt, har en slipevinkel på 20 til 22 grader. Sistnevnte vil altså ikke være like skarp som en sorteringskniv, men den vil tåle mer.

Til sammenligning ligger slipevinkelen på en vanlig øks mellom 35 og 38 grader. Under sliping er det altså viktig å holde kniven i riktig vinkel i forhold til slipesteinen, avhengig av hva slags kniv du sliper.

KJØLING

Når du sliper en kniv, får du friksjon og dermed temperaturøkning. Blir det varmere enn 130 grader, mister stålet hardhet og dermed styrke til å holde eggen på plass, og kniven blir raskt sløv.

TALL OM KNIV

1. Hardheten i de vanligste knivene brukt i Norge ligger mellom 53 og 58 rockwell. Japanske kniver, som gjerne brukes på fisk, kan ha en hardhet på mellom 59 og 62 rockwell.

2. Den ytterste, skjærende delen av eggen på en kromstålkniv – det vi kaller en rustfri kniv – kan være 20 mikrometer (μm). Ofte brukes betegnelsen my på denne måleenheten, som altså tilsvarer en tusendedels millimeter.

3. På en karbonstålkniv, for eksempel en samekniv, er eggen 40 til 60 my.

Bruk av knivstål

Ikke gjør som på TV! Det ser feiende flott ut når kokkene lynhurtig bruker stålet, men det blir temmelig upresist. Finn vinkelen og dra kniven i en buebevegelse mot skaftet på stålet i sakte og kontrollerte bevegelser.

VINKEL OG VANN: Det er viktig å holde kniven i rett vinkel når du sliper. Det er også viktig å bruke vann til å kjøle ned kniven, så stålet ikke blir for varmt i prosessen.

Vi går ikke nærmere inn på det rent tekniske, men nøyer oss med å slå fast at det er viktig med vann og kjøling.

Knivsliperens neste råd: Ta deg tid! Slip til du ser at det danner seg en hvit stripe på eggkanten. Den hvite stripen kalles råeggen og skal poleres bort. Råeggen skal være kraftig som «en uke gammelt skjegg».

Poleringen fjerner råeggen og ujevnheter (sliperiss) og kan gjøres med en poleringsmaskin. Lundsvoll nevner at de fleste slipemaskiner, i hvert fall de som er aktuelle for «hvermannen», har både et slipehjul og et poleringshjul på samme maskin. Dermed er det et slikt poleringshjul som er det desidert mest brukte, med overflate av lær, filt eller andre kunststoffer, som for eksempel kompositt.

Råeggen kan også poleres bort med et bryne.

Til en nyslipt kniv anbefales en brynestein, og ikke skjerpestål. Brynesteiner kommer med forskjellige korningsgrader. Bruk først en grov korningsgrad (360) og avslutt med en finere korningsgrad (1000).

VEDLIKEHOLD

Da jeg spør Lundsvoll hvor lenge en nyslipt kniv holder, flakker han med blikket og begynner å snakke om bruksmåter. Det finnes for mange variabler, men en god kniv brukt av en dyktig slakter bør holde for tre skrotter.

SKARP SOM ET BARBERBLAD: Om du ikke føler for å barbere armen, kan du sette eggen mot en negl isteden. «Henger» kniven, så er den skarp nok, er tipset fra Lundsvoll.

For å vedlikeholde en kniv anbefales skjærpestål. Lundsvolls råd er å gå til innkjøp av et såkalt firkantstål, altså et firkantet skjærpestål som har to sider med safirslip og to sider polerstål.

Ikke gjør som kokkene på TV, som gjerne tar raske og ukontrollerte drag med kniven mot stålet. Pass heller på å finne riktig vinkel på eggen mot staven, og dra kniven i en buebevegelse mot skaftet på stålet i sakte og kontrollerte bevegelser.

Under slakt kan du eksempelvis bruke kniven i fire–fem minutter, for så å dra kniven over polersiden av skjærpestålet. Etter kanskje en halvtime, når du føler at kniven ikke lenger blir bedre av å bruke polersiden, drar du den over safirsiden fire–fem ganger, for du igjen fortsetter å bruke polersiden. Dette kan du gjenta i halvtimes intervaller, og slik kan du stå i dagvis og slakte.

ULIKE KNIVER: Fra venstre ser vi en flåkniv, en kule-/sprettekniv, en sprettekniv, en utbeiningskniv og en sorteringskniv.

TORMEK

ABC FOR KNIVSLIPING

- **Bryne:** Vedlikeholdsredskap som brukes til å polere eggen.
- **Firkantstål:** Et skjærpestål med to sider av safirbørstet stål og to sider med polerstål.
- **Herding:** Kjemisk binding mellom karbon og jernmolekyler som gjør stålet hardere. Man herder stålet for at det skal bli hardt og dermed får styrke nok til at det tynne godset ytterst i den skjærende delen av eggen skal tåle belastningen ved vanlig bruk. Man fullherder alltid stålet, men dermed blir det så hardt at det også blir sprøtt, og dermed kan biter av eggen brenke av under belastning. Derfor anløper man stålet etterpå.
- **Anløping:** Prosess hvor hardheten reduseres ved kontrollert oppvarming til akkurat den hardheten – og dermed seigheten – som fabrikanten mener at deres stål skal ha.
- **Egg:** Den skarpe delen av knivbladet.
- **Råegg:** Overskuddet av eggen i en slipeprosess.
- **Sandvik 12c27:** Spesifikasjonen på leveransestålet som nordiske knivfabrikanter bruker mest av.
- **Rockwell (HRC):** Internasjonal skala for metallers overflatehardhet. Europeiske kniver anløpes ofte til HRC mellom 53 og 58, mens japanske kniver ofte ligger høyere på skalaen, gjerne helt opp i 63–64 HRC.

SLIP OG POLER: De mest brukte slipemaskinene for «hvermannen» har både poleringshjul og slipehjul, som for eksempel Tormek-modellen T-4 Bushcraft, som koster rundt 5400 kroner.

HÅPLØST PROSJEKT: Det er ikke mulig for én jeger å bære med seg en hel elg! Da må man innrette seg på flere bærer – og sørge for at kjøttet blir ivaretatt i mellomtiden.

Alene på storviltjakt

Noen ganger står du der mutters alene med et felt storvilt – uten håp om hjelp fra en jaktkompis de nærmeste timene. Hva gjør du da?

TEKST OG FOTO: DAG KJELSAAS

Jeg hørte en gang om en uerfaren villreinjeger som kom bort fra sin langt mer erfarne kompis, og som plutselig sto der med sin første skutte rein. Om han noen gang hadde lært hvordan et storvilt åpnes, skal være usagt, men alt var uansett glemt i denne situasjonen. Til tross for iherdig kikkertbruk og noen høylytte rop, lyktes det ikke å få kontakt med kompisen.

Etter hvert fikk jegeren en liten snev av panikk. At innvollene skulle ut, sto klart for ham, noe han også til slutt klarte. Metoden var riktignok litt utradisjonell, ikke så helt enkel å gjennomføre – og neppe å anbefale: Han skar rundt hele dyret, opp sidene fra midten av magen og rundt ryggen, til dyret var i to biter. Dermed fikk han i det minste også god

oversikt og mulighet til å få ut innvollene ...

NÅR DYRET LIGGER VANSKELIG TIL

Virkelig vanskelig blir situasjonen hvis man skyter en elg eller stor hjort som blir liggende på magen i en kløft, mellom noen trær eller lignende. Det finnes eksempler på jegere som har måttet åpne dyret fra ryggsiden, med de problemer dette innebærer.

Selv har jeg én gang opplevd å måtte skjære løs både bog og lår på en side av elgen for å komme til, slik at dyret lot seg rikke og innmaten kunne fjernes.

Slike situasjoner hører heldigvis unntakene til. Men det er sikkert og visst at en stor elg kan være svinaktig tung å flytte på for én mann, om den ligger vanskelig til!

Den som jakter elg eller hjort alene, og kanskje langt fra folk, vil allerede i den første delen av snuprosessen ha god nytte av en lang og sterk snor. Ved å feste snora litt oppe i et tre som settes i spenn, kan du stramme til trinnvis mens du gjør små krafttak og flytter dyreskroten. Ved hjelp av flere trær og flere snorer kan du få veldig bra løftehjelp, og da er det utrolig hvor mye du kan klare alene.

En god talje er selvsagt et bra alternativ, men det er få jegere som gidder å ha med seg dette.

NYTTIG SNOR

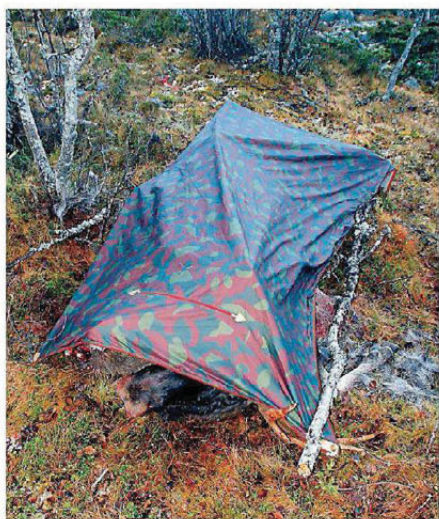
Dyra dør sjelden på ryggen med spri-

FRAKT AV SLAKT: Hvis du må bære alene og langt, sparer du ryggen for noen kilo ved å legge igjen beina fra storviltet i skogen.

NEDKJØLING: Når det skal legges duk over vilt under nedkjøling, bør greiner eller lignende legges mellom elgen og duken, slik at den ligger luftig. Her bør det i tillegg legges en stokk mellom lårene for å få avkjøling.

HENTES: Denne elgoksen er klargjort for å ligge ute over natta, for så å bli hentet med firhjuling neste dag.

kende bein, klare til å åpnes. For at du skal kunne utføre snittet gjennom skinnet fra buken og opp til brystbeinet, må storviltet helst ligge mellom to tuer eller stottes litt opp med steiner eller pinner.

Hvis man er flere om jobben, kan én bruke kniven mens noen andre holder i beina, så det er lett å komme til. Hvis du er alene, blir situasjonen en helt annen.

Små og middels store dyr er greie å håndtere ved at du støtter opp dyret med kroppen din, en støvel eller ei hånd mens du kutter, for så å legge dyret på høyre side når innmaten tas ut av åpningen.

Er dyret stort, blir saken mer vrien. I denne situasjonen har du igjen god nytte av ei sterk snor som festes i et bakbein og så over til et tre. På snaufjellet hektes snora rundt en stein eller bergnabb, eventuelt rundt noen dvergbjørker. Om dyret ligger vrient til, kan det være nyttig med ei snor også i forbeinet på samme side. Kombinert med snora – eller som et alternativ til denne – kan dyret stottes opp med steiner eller stokker, men det

er langt mer vrient å få til dette enn å stramme til snora.

NÅR KJØTT LEGGES IGJEN

Å bære ut en stor rein alene er mulig, men sjelden lurt, med tanke på rygg og knær. Ei stor hjortekolle eller en kronhjort er det bare vektlofterne blant oss som bør tenke på å slenge på ryggen. Med elg er prosjektet håpløst, så sant det ikke dreier seg om en ikke altfor stor elgkalv. Med andre ord: Er du alene, har du noen ganger ikke annet valg enn å legge igjen kjøttet og bære det i flere omganger.

Kjøtt skal kjøles passe raskt ned til morningsstemperatur. Hvis det er varmt, eller du har med et storvokst dyr å gjøre, betyr det at skinnet må av, eller at det i det minste bør gjøres snitt i nakken. Skjær på siden av nakketaggene og ned til ryggbeinet på ei side og sett en pinne imellom for å la lufta komme til.

Hvis det er forsvarlig med tanke på nedkjøling, holder kjøttet seg best om du ikke stykker opp den delen som skal bli igjen i skog eller fjell. Hvis skinnet

får sitte på, slipper ikke fluene til, og det sikrer at kjøttkvaliteten blir bra. På den måten er kjøttet mindre tilgjengelig for kjøttrannere med vinger eller på fire bein. Slakt som lagres midlertidig ute, kan ligge på steiner, stokker eller annet luftig, rent underlag. Med tanke på renslighet – og for å hindre musa i å slippe til – er det et bra alternativ å heise slaktet eller deler av det opp i et tre.

I noen tilfeller blir hele dyr med skinn net på senket ned i bekker eller vann til kjøling. Om bare innmaten er fjernet og slaktet ellers er helt, kan dette være en god løsning når det er varmt.

HELE SKROTTER

Skal slaktet deles opp eller oppbevares mest mulig helt når det ligger ute ei natt eller to? Min erfaring går mer og mer i retning av å beholde størst mulig stykker

hele, og helst med skinnen på. Jo mer kjøttet deles opp, desto mer eksponeres det for alt fra rusk og rask til kjøttthakende ravn. Hele kroppar med vekt mellom 50 og 100 kilo klarer én jeger å heise opp i et tre. Fest heisesnora rundt ei grein høyt oppe, løft og stram til i korte rykk.

Elger blir gjerne liggende på bakken når de lagres hele. Særlig store dyr bør helst ha litt lufting under, noe du kan ordne ved å lirke inn steiner eller stokker. Hvis en stor elg ligger på mose eller tørr torv, virker underlaget som isolasjon som holder på varmen. En kvist eller to som spiler opp buken, gir god avkjøling. Snittet i nakken er også et bra tips.

BESKYTT KJØTTET!

Om kjøttet skal bæres hjem i sekk etter en kort lagring, kan det være like greit

HENG OPP: Mindre dyr er lettest å håndtere når de er heist opp.

TUNG BØR: Alenejegeren vil nok ofte prøve å få med alt kjøttet i ei bør, men både knær og rygg vil noen ganger ha best av at det går flere ganger.

å dele det opp i bærbar stykker med en gang. Spesielt er dette gunstig i godt tørkevær. Da får du en tørr hinne uten på kjøttet, noe som er en bra start på kjøttlagringen. Da får heller ikke fluene noen fuktige steder å legge egg i. Når slaktet deles opp på stedet, henges gjerne kjøttdelene på ei kraftig grein godt over bakken, og helst ikke så de berører hverandre mye. Igjen kommer snorer og taustumper til nytte.

På snaufjellet kan det være gunstig å legge kjøttet på ei seng av kvister hvis det er i flatt og myrete terreng. Finnes det urer og fjell i nærheten, er store steiner bra kjøttunderlag. Det er viktig å beskytte snittflater der ravn og andre kråkefugler kan komme til, enten det dreier seg om hele dyr eller oppdelte skrotter. Det kan være nok å legge fra seg en patronhylse eller henge et flagrende skjerf på stedet. I mangel av noe annet spenner du et klesplagg over byttet ditt. Å spenne en fjellduk, oppsprettet plastsekk eller snorer over viltet, vil som oftest også hindre ravnene fra å hakke i godbitene.

Duker beskytter kjøttet mot sol og regn, men sørg for å ha luft mellom kjøttet og presenningen. Forhåpentlig har du nå sikret en rekke gode middager!

Jeger uten grenser

Han jaktet i Frognerparken, hatet kommunister og likviderte den sovjetiske ambassadørens katt. Norge har hatt mange gode og særegne børsemakere, men ikke mange kan måle seg med Dankert Krohn!

TEKST: PER STRANDBAKKEN

Krohn var hyggelig, sta, uberegnelig, allvitsk og frekk. Hva som var lov og rett, bestemte han selv. Adressen var i Drammensveien i Oslo, men han likte å si at leiligheten lå i den mer fasjonable nabogata Bygdøy allé. Her hadde han butikk, lager, verksted og bopel. I første etasje var det et bakeri, hvor han kjøpte seg kaffe og sin elskede banankake.

Han var utdannet instrumentmaker, ikke børsemaker, noe han stadig påpekte. Han var hakket bedre enn vanlige børsemakere, mente han selv. Til en viss grad stemte nok det, for børsemakere både hos sportsbutikkjeden Gresvig og hos Schou sendte våpen til ham, som de ikke selv greide å reparere.

I Nydalen hadde han et eget verksted

hvor han sveiset og dreide. Resten ble utført i leiligheten hans.

Flere ansatte ved østblokk-ambassadene var kunder av ham og betalte med sprit. Noe kjelleren hans bar preg av, for selv drakk han bare bananlikør. Dermed ble mengder av spritflasker stuert på kjellergulvet.

KAHLES-IMPORTØR

Han fikk også eneimporten av Kahles kikkertsikter på et tidlig tidspunkt. Disse var topp moderne, med en rekke ulike retikler og forstørrelser.

På 50-tallet var Kahles helt i toppsjiktet, mens mange fortsatt jaktet og skjøt med dioptr. Gjennom disse siktene fikk han mange kunder – ikke minst det norske Forsvaret. Valg av firmanavn falt

PRIVAT

HJEMMETS LUNE REDE: Dette private bildet er tatt hjemme i Dankert Krohns leilighet i Drammensveien i Oslo, rundt 1975. På fanget har han dreveren Frikk – en av flere hunder i rekken, som alle var av samme rase og hadde samme navn.

SE

HVA DU
SKYTTER
!

MED

KAHLES
kikkertsikter
Luft- og vanntette

Importør: **A/S SKYTTERUTSTYR** Våpen og ammunisjon
Drammensveien 62 — Eksp.tid 16-19 Telefon 44 16 17 (16-19) katalog på anmodning. Porto kr. 1,—

ANNONSE: Krohns forretning i Drammensveien annonserte for Kahles kikkertsikter i denne annonsen fra 1960-tallet, som sto i Jakt & Fiske.

Den diskre børsemaker

Dankert Krohn opererte litt på begge sider av loven, og den dyktige børsemakeren hadde en lang rekke ulovlige våpen på samvittigheten, som han bygget ved siden av sin legitime virksomhet.

Børsemakeren var godt kjent på beste vestkant blant både rikfolk og i ulike ambassader. Butikkens anonyme profil og eksklusive våpen, i kombinasjon med dyktig børsemakerarbeid, tiltrakk seg kunder fra det øvre sjikt av befolkningen. Blant annet var det flere ambassadører som benyttet seg av Krohns tjenester. Han førte ingen registre eller kundelister, men holdt orden på alt inni eget hode.

PER STRANDBAKKEN

ULOVLIG:
Eksempel på ett av de ulovlige, «svarte» våpnene som Dankert Krohn bygget. Denne laget han for den notoriske tyvjegeren kalt «Krypskytter-Kongen», og våpenet skal ha blitt brukt til å skyte langt over tusen vilt, alt fra elg til duer.

STAY BEHIND?

Dankert Krohn var en glødende patriot og forsvarsvenn. Under krigen deltok han aktivt i Hjemmefronten.

Krohn hadde ingen barn som kunne rydde opp i dødsboet etter ham, men noen betrodde venner tok jobben. Ryddegjengen besto av minst én politimann og samt et par nære jaktkamerater. Sjøkket kom da de låste opp den solide dora i underetasjen. Den vindusløse kjelleren var fylt opp til taket av solide trekasser, og med hundrevis av fulle spritflasker på betonggulvet.

Kasse på kasse var fylt opp med TNT-blokker. Det var sprengstoff nok til å sprengre hele kvartalet rundt leiligheten i det fasjonable nabolaget på beste vestkant. Da de sjekket resten av kassene, dukket det blant annet opp Mills splint-håndgranater – britiskproduserte håndgranater med karakteristisk ananasform, brukt både under første og andre verdenskrig. Også tennsatser og ammunisjon til håndvåpen lå lagret.

Mengden tilsa at dette ikke var stjålet fra Forsvaret, men lagret her med hensikt. Men hvem kunne ha gleden av å lagre slike mengder i en bebodd bygård?

I frykt for hva som kunne dukke opp, i tillegg til all publisiteten, valgte de en praktisk løsning. Nemlig å dumpe alt i sjøen i nattens mulm og mørke. En stor varebil transporterte kassene ned til en av karenes båt. De hadde på forhånd funnet et område som var dypt nok, og hvor det ikke var noe trålfiske. Alt forsvant i dypet, og det var en lettet gjeng som satte kursen tilbake til Oslo.

Tankene deres falt raskt på Stay Behind – etterkrigstidens hemmelige nettverk opprettet av motstandsfolk som fryktet at Norge på nytt skulle bli tatt på senga og okkupert av fremmede makter. Da falt brikkene på plass. Krohn måtte ha vært det perfekte medlemmet av et slikt nettverk.

naturlig nok på Optisk skytterutstyr. Dankert Krohn hatet alt som bar preg av kommunisme og sosialisme. En dag kom det en kunde på dora som ville kjøpe ei hagle, men etter at Krohn sjekket utseendet på vedkommende gjennom dørsprekken, ble han blankt avvist. «Han så ut som en sosialist, med hår og skjegg», sa Krohn til en av kompisene som satt på kjøkkenet.

PÅ BEGGE SIDER AV LOVEN

Som person var Krohn utpreget privat. Han levde anonymt og forsøkte å gå mest mulig under radaren. Bildene i denne reportasjen er blant de få som finnes av ham, og de eneste vi har klart å oppdrive.

Diskresjonen har nok sin naturlige forklaring, i og med at han nok opererte litt på begge sider av loven. Blant annet laget han et utall ulovlige, eller «svarte» våpen i sin levetid. Det finnes fortsatt en rekke personer som kan bekrefte dette.

Krohns tilknytning til Hjemmefronten under krigen preget nok også hans anonyme adferd, og visse opplysninger tyder også på at han etter krigen hadde en tilknytning til det hemmelige nettverket Stay Behind.

Til sammen er dette mer enn god nok

forklaring på hvorfor han ikke søkte mer oppmerksomhet enn nødvendig.

MATAUK I FROGNERPARKEN

Han jaktet i Frognerparken, hvor han skjøt ender uten at folk merket noe. For ham var det ren matauk og spenning å jakte i en populær park. En FN Browning pistol i kaliber .22 med lyddemper og nakkesnor sørget for andestekene. Det var lett jakt, i og med at endene var vant til å bli føret av fuglevenner.

Den største faren var å bli sett av besøkende i parken. Så fort ei and var skutt, forsvant den ned i en bag. Pistolen ble gjemt i et hylster innunder jakka og var umulig å oppdage.

«EI KRÅKE MINDRE»

En gang var han og en jaktkompis på vei til Trysil for å jakte hare. På gamle E6 ved Minnesund lå en kafé, og da Krohn oppdaget at det satt ei kråke over inngangsdøra, svingte han inn.

Kameraten som satt ved siden av, skjønte fort hva som kom til å skje, og prøvde å stoppe ham, men til ingen nytte. Bilvinduet ble sveivet ned. Kråka fikk skuddet mitt i brystet og datt ned foran dora, uten at noen av gjestene registrerte hva som skjedde.

EVENTYR I ALASKA: Dette bildet er tatt ved ankomsten til et fjerntliggende område i Alaska, ved elven Italio River, i april 1976.

PRIVAT

PRIVAT

JAKTHYTTE I ALASKA: I april 1976 var Krohn (t.v.) i Alaska i USA for å jakte svartbjørn. Denne hytta i Schei Hill var åpen for alle, og Krohn benyttet denne for han senere fikk bygget sin egen. Mannen til høyre er en ikke navngitt, ung guide som Krohn ble kjent med.

«Har du blitt spennet gæren?», spurte vennen. «Ei kråke mindre», svarte Krohn og kjørte inn på veien igjen.

VILL KAMP VED AMBASSADEN

Krohn pleide å gå tur med hunden sin ut på ettermiddagen, da var det som regel litt roligere i butikken. Videre trengte han selv litt frisk luft etter å ha oppholdt seg i den trange leiligheten som var kombinert bolig, butikk og blåneringsverksted. Lukten av blåneringsvæske lå til tider som ei tett tåke i alle rom mens arbeidet pågikk på badet.

Luftturen gikk langs Bygdøy allé og Drammensveien. Men en dag ble monotonien brutt. Utenfor den sovjetiske ambassaden på Drammensveien 74 ble Frikk angrepet av et beist av ei katte som kom fra ambassaden.

UAVGJORT

Det ble et skikkelig slagsmål mellom dyra, uten at noen av dem verken vant basketaket eller ble skadet.

Krohn satte kursen rett hjem til leiligheten. Vel hjemme fant han fram pistolen sin i kaliber 6.35 mm med lyddemper og nakkestropp. Våpenet ble ladet og sikret og plassert i et spesiallaget hylster under den ene armen. Det var helt umulig å se at han var bevæpnet under frakken.

Deretter bar det tilbake til ambassaden med bestemte skritt, denne gangen uten Frikk. Han oppdaget straks katten på innsiden av ambassadegjerdet og så seg

Han jaktet i Frognerparken, hvor han skjøt ender uten at folk merket noe. For ham var det ren matauk og spenning å jakte i en populær park.

kjapt rundt, før han lynraskt fikk pistolen fram. Så knuste en helmantlet kule på 3,2 gram katteskallen.

Pistolen ble sikret og plassert i hylsteret igjen. Ingen hadde hørt noe eller sett noe. Krohn gikk lykkelig hjem. Han hadde påført kommunistene et tap og likvidert en katt. Det kunne ikke ha endt bedre!

Da børsemakeren fortalte en nær og god venn om hva han hadde gjort, fikk kompisen nesten sjokk. «Er du klar over hva du har gjort? Det er et overvåket område med flere kameraer, og norsk politi er stadig i området», kom det fra den sjokkerte vennen.

«Frikk likte ikke den katta», kom det tørt fra Krohn, og dermed var den saken ute av verden. 🐾

Kilder til artikkelen:
«Krypskytterkongen»
(Per Strandbakken, 2022),
Jørn E. Fortun, Svein O. Løberg,
Kay O. Stensrud

KROHNS HUNDER

Krohn hadde en rekke hunder i løpet av sine aktive år som våpenhandler, børsemaker og jeger. Det var fire fellestrekk med disse bikkjene: Alle var drevere, alle hadde navnet Frikk, de fleste var dårlige jakthunder – og de eide ikke oppdragelse. Artikkelforfatteren opplevde selv hvor gal en av Frikk-ene var, under et besøk i leiligheten i Bygdøy allé. I et hjørne oppå et bord sto et plastkar fylt med vann. Det hadde et lite fossefall, og flytende vannliljer i plast drev rundt i en liten dam. Alt var drevet av en liten elektrisk pumpe. Idet Krohn skulle ut på kjøkkenet, trengte Frikk seg inn mellom beina på huseieren og fløy som et skudd mot den nevnte installasjonen og gikk til angrep. Med et par glefs var alt ødelagt!

EKSKLUSIVE VÅPEN STJÅLET

Da Krohn døde i Asker i slutten av mai 1991, hadde hjemmet og våpenbutikken stått ubrukt i lang tid, etter Krohns kraftige hjerneblødning. Etter dødsfallet gikk det ikke lenge før noen brøt seg inn i butikken og stjal et ukjent antall dyre og eksklusive våpen. Gode venner av Krohn som jobbet i politiet, prøvde å få en oversikt over hva som hadde blitt stjålet, men fant ingen lister eller oversikt over lageret. Dette var typisk i Krohns ånd. I og med at han beveget seg på begge sider av loven, ønsket han ikke å ha for mye dokumentasjon liggende. Alt var lagret i eget hode, uten innsyn for andre. I han var meget forsiktig med å gi opplysninger om driften og seg selv, ifølge boken «Krypskytterkongen».

FOTO: PAUL ANDREAS RØSTAD/NORSK TEKNIISK MUSEUM (CC BY-SA 4.0)

VENN AV ANDERS LANGE

Politikeren Anders Lange var en nær venn av Dankert Krohn. De hadde et nært og solid kameratskap på grunn av kampen mot tyskerne under krigen, politisk syn og felles interesse for våpen, hunder og jakt.

En ettermiddag stakk Krohns kompis fra kråkejakten oppom sin gode venn. På kjøkkenet satt Andres Lange sammen med Krohn, og på bordet lå noen håndskrevne ark som de hadde forfattet sammen. Det

viste seg å være førsteutkastet til partiprogrammet til Anders Langes parti. Gjesten var antagelig den første personen som fikk lese partiprogrammet til det som senere ble Fremskrittspartiet.

Partiet Anders Langes parti til sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep ble stiftet i april 1973, og valgplaketen på bildet er fra stortingsvalget samme år.

FOTO: AAKE NYSTEDT

Jeg har aldri vært noe tess til å selge. Som oftest ender jeg med å gi bort det jeg starter med å skulle selge.

Ved en tilfældighet hadde jeg blitt tilbudt et elgterreng langt bortenfor allfarvei. Min bedre og litt bekymrede halvdel nektet meg plent å ta jakta alene, så jeg måtte selge inn deltagelse til et par mann som kunne tåle lange dager og tunge bærer. Siden jeg en eller annen gang hadde snappet opp at ærlighet er viktig ved salg, la jeg ingenting imellom. Slik gikk salgstalen:

– Jeg har blitt tilbudt et fjellterreng, men er veldig i tvil. Det er nesten to mil langt. Vanskelig tilgjengelig. Og med myr og fjell. Det regner så vidt jeg har hørt mye der, og det er lite elg. Ett og annet dyr på trekk, men de står dårlig for hund. Og skulle man være så uheldig å skyte noe, må det bæres ut med sekk. Det å bære 50–60 kilo over noen dager,

gjør noe med deg. Du er ikke helt den samme etterpå. Det fine, er at du skaper arbeidsplasser.

– Jaså?

– Ja, et par sesonger med kjøttbæring skaper marked for en hel avgangsklasse med kiropraktorer og fysioterapeuter, to meg. Jeg får julekort fra kiropraktoren hvert år.

– Ja vel ...

– Det er heller ingen koie å få leid seg der, så vi må sove i telt. Og tørke klær over varmen. Hvis det ikke regner, noe det altså alltid gjør. Det å gå dag etter dag i vått tøy er noe en venner seg til. Verre er det med den våte soveposen, men også det er en tilvenningssak.

– Ja vel ...

– Jeg kan altså ikke love dere elg. Jeg

kan muligvis love dere et elgspor og litt møkk, men heller ikke det kan garanteres. Jeg kan kun love dere svette og tårer.

– Ok ...

– Ja, for å si det rett ut: Det er mye som tyder på at det kan bli en virkelig ræva høst hvis vi tar dette terrenget. Vi kommer sannsynligvis til å hate både hverandre og området etter ei uke eller to.

– Ja vel ...

– Nevnte jeg at det ikke er skutt elg der de siste to årene?

– Nei, det ...

– Skal jeg være helt ærlig, og det skal man visstnok prøve å være – hadde jeg fått et slikt tilbud, hadde jeg slått meg på lårene og ledd høyt. Og spurt om vedkommende trodde jeg var like letturt som jeg ser ut til. Jeg hadde kort sagt sett på det som en blodig fornærmelse.

– Det var da voldsomt ...

– Ja, det kan det bli. Vel, hva blir det til?

– Høres helt fantastisk ut. Vi slår til!

Hva skal man si til slikt? Storviltjegere er gjerne. Det har jeg alltid hevdet med tyngde.

ETT SKUDDSMELL KAN VÆRE NOK

Ikke meld deg inn i «HÆ-klubben» for

Når hørselen er borte, da er den borte for godt. Heldigvis kan slike skader forebygges.

Utsettes du for støy over tid, kan du få hørselsskader som nedsatt hørsel og tinnitus (øresus).

Men skadene kan også komme momentant. Høye lyder over kan gi umiddelbare hørselsskader. For eksempel et

våpen som avfyres, og som gir et lydnivå på 140–175 dB. En hørselsskade er permanent, og du må leve med den livet ut.

Vi har testet 6 ulike hørselsvern som kan hjelpe deg å forebygge slike skader.

Et skuddsmell som skader hårcellene i det indre øret kan medføre både hørselstap og tinnitus.

tidlig

PANG: Det er ikke bare på skytebanen at hørselen kan få seg en alvorlig knekk, også på jaktfeltskyting er et dønn solid hørselsvern nødvendig.

KJØR GJERNE DOBBELT: Vi har testet tre øreklokker og tre øreplugger. På banen kan et par propper inni klokkene være nødvendig for å beskytte hørselen. Store klokker kan i enkelte skytestillinger komme litt i veien for god kinnkontakt mot kolben.

STØYDEMPING MÅLT SOM SNR OG NRR

Single Number Rating (SNR) og Noise Reduction Rating (NRR) er to ulike metoder for å måle støydemping. SNR brukes i hovedsak i Europa og tar hensyn til støydemping på ulike frekvenser. Denne gir ett enkelt tall som viser hvor mye støyen reduseres. Ved støy på 120 dB og SNR 30, vil støyen du utsettes for være 90 dB.

NRR brukes i hovedsak i USA og baserer seg på laboratoriemålinger med strenge justeringer for usikkerhet. Dette gjør at NRR-tallet gjerne er lavere enn SNR-tallet for samme hørselsvern. Du kan derfor legge på noen dB på NNR-tallet når du skal sammenligne det med SNR.

Disse tallene forteller hvor god støydemping et produkt gir. Jo høyere tall, jo bedre er dempingen. Øreplugger har den høyeste dempingen, med ca. 33. Øreklokker gir maksimalt ca. 31. Hvis du kombinerer plugger og klokker kan du oppnå en demping på 36.

For jaktskyting anbefales minimum SNR 30/NRR 25. For inendørs skyting anbefales en demping på SNR 35/NRR 28–31.

Hvorfor tar vi kun med aktive hørselsvern?

På jakt er det bare aktive hørselsvern som fungerer, der trenger du å høre for å kunne orientere deg og følge med. Sitter du på en stille post, vil faktisk aktive hørselsvern kunne hjelpe deg å høre bedre. Men du må leve med at lydbildet bak hørselsvernet er litt kunstig og at du kan oppleve å «drukne» i

en vegg av skrape-/knekke-/suselyder, i og med at de svake lydene forsterkes og det aldri blir stille. Da må du dempe følsomheten litt.

Også på skytebanen er aktive hørselsvern det eneste fornuftige. Hva gjør du hvis standplassleder kommer bort til deg for å gi en beskjed, og du står

der med potte tette, passive øreklokker? Jo, du letter instinktivt på klokka på det ene øret for å høre hva som blir sagt. Og akkurat da smeller det kanskje fra rifla rett ved siden av ... Én ting er sikkert: Du rekker ikke å få klokka på plass igjen for smellet har rundjult hørselen din og kanskje gitt varige skader.

HVA ER BEST?

Det tryggeste er øreklokker. Disse vil normalt tette godt rundt ørene, og de kan justeres slik at de sitter stabilt og for eksempel tåler brå hodebevegelser uten å falle av. Ørepropper kan være på høyde med klokker dersom de er formstøpt etter øregangene dine. Da passer de perfekt, de tetter godt og de sitter som «støpt» når de er korrekt satt inn.

Standard ørepropper er ikke tilpasset øregangen din, så faren for at de ikke tetter godt nok, og at de kan ramle ut ved brå hodebevegelser, er vesentlig større enn med formstøpte propper.

En annen faktor som taler for klokkene, er at batteritiden er mye lengre enn for pluggene. Men når det gjelder vekt og det å kunne jakte/skyte naturlig uten digre øreklokker som kommer i veien, er ørepluggene klart best.

Men er det sikkert at du må velge? Du trenger egentlig begge hvis du vil sikre deg på skytebanen.

DOBBELT OPP

Bruker du øreplugger istedenfor klokker, er det lettere å få god kinnkontakt med våpenet. Pluggene er også enklere når det er virkelig kaldt, og du både skal ivareta hørselen og ha på tykk lue for å holde på varmen.

Men dobbelt hørselsvern er en god regel på skytebanen, både utendørs og innendørs. Det går vanligvis fint å bruke aktive ørepropper under aktive øreklokker, men her er det greit å teste på forhånd. Hemmeligheten er å dempe følsomheten på begge enhetene, slik at du unngår «feed-back-lyd».

Hvis dette er vanskelig å få til, er det enkleste å skru av det ene eller begge og bruke dem som passive hørselsvern. Det blir ikke så lett å prate med andre, men det viktigste er at hørselen er beskyttet.

ISOTUNES SPORT CALIBER

ZODIAC NORGE AS, WWW.ZODIAC.NO

VEKT: 15 gram

BATTERIER: Li-ion batterier i oppbevarings/ladeboks og i begge pluggene.

DEMPEING: 25 NRR

BESKYTTELSE: IP67 (tåler kortvarig dykking i vann)

PRIS: kr 1995

Elegant aktivt hørselsvern med blåtann, beregnet på både jakt, skytebane og fritid/trening (når du vil høre på musikk eller podkast). Pluggene lades i etuiet og går automatisk i blåtann-paringsmodus når du tar dem ut. Når de er koblet mot telefonen, kan du både høre på musikk og på omgivelsene samtidig. Lydnivået på musikken styres på mobilen, mens enkle eller doble trykk på venstre plugg styrer nivå på omgivelseslyd opp og ned. Høyre plugg styrer play/pause, forrige/neste spor og å ta telefon/legge på. Har du en Zodiac jaktradio med blåtann, kan du koble hørselsvernet trådløst til den. Da hører du kommunikasjonen, men skal du snakke, må du bruke jaktradioen.

Har Tactical Sound Control-teknologi (TSC) som effektivt kutter høye lyder på to tusendels sekund og samtidig forsterker svake lyder med 8-ganger. Safemax-teknologi begrenser lyd til øret til 82 dB. I praktisk bruk oppleves en del elektronisk sus når du kun lytter til omgivelsene og det er stille. Ved bevegelse er erfaringen at en middels lydstyrke fungerer godt, da er også vindstøyen lite plagsom. God retningsbestemmelse.

Det oppgis inntil 13 timers bluetooth-batterilevetid/16 timers TSC-batterilevetid. Batteriet i etuiet kan gi inntil 2 oppladninger av pluggene. Meget praktisk å kunne lade i etuiet i stedet for å være avhengig av ekstern batteribank/nettlading samt at etuiets batteristyrke vises når du setter pluggen på plass. Auto OFF etter 2 timer. 6 ulike øreplugg følger med. Her må du finne den som passer øret ditt best, men selv da vil nok flere av oss oppleve at proppen kan ramle ut ved en brå hodebevegelse eller at noe kommer borti den. Enkel norsk hurtigstart-veiledning følger i pakken, grundig norsk bruksanvisning kan lastes ned fra nettet. 2 års garanti.

Kan jeg få tinnitus av skyting?

Det er dessverre en klar sammenheng mellom hørselsskader etter skudd og tinnitus. Tinnitus merker du som en vedvarende summing/piping i ørene – du blir rett og slett ikke kvitt lyden, det blir aldri stille. En skuddsmell som skader hårcellene i det indre øret kan medføre både hørselstap, altså at du ikke hører de lydene du ønsker å høre, og tinnitus – at du hører summe-/pipelyder som du ikke ønsker å høre.

- + Blåtann, fungerer med jaktradio/mobil. Lading i oppbevaringsboksen.
- Sitter litt løst. Noe elektronisk sus.
- = Greit hørselsvern med blåtann til jaktradio/mobil.

CENS PROFLEX DX5

HEAR SAFE AS, WWW.HEARSAFE.NO

VEKT: 14 gram

BATTERIER: Høreapparatbatteri Sink/luft PR48 13, 1,45 V

DEMPING: SNR 25 dB

BESKYTTELSE: IPX4 (tåler vannsprut)

PRIS: kr 11 490 pluss pris for avstøpning

Avansert hørselsvern der elektronikkene settes på plass i myke silikon-avstøpninger av øregangene dine. DX5 er toppmodellen, med 5 ulike skyteprogrammer: Game Mode – jaktprogram med reell lydgjengivelse, Hunter Mode – jaktprogram som demper bevegelsesstøy i vegetasjon, Clay Mode – for leirduesti, Range Mode – for bruk under tak på riflebane/leirdue og Wireless Comms med teleslynge – aktivert i Hunter Mode-program. Proppene husker siste program og starter på dette når de slås på. Praktisk at proppene sier fra hvilke program de er på når de slås på. Under praktisk jakt er de testet mest i Game Mode. Lydbildet er i særklasse, tilnærmet naturlig, og retningsbestemmelse fungerer godt. På maks forsterking hører du den minste lyd når det er stille rundt deg. Tåler en del vind før vindstøyen blir plagsom.

Styres med to bitte små knapper/brytere, en for AV/PÅ og en for volumjustering (10 steg) og bytte av program.

FORSTERKES: På skytebanen vil skuddsmellet kunne forsterkes av vegger og tak. Hvor mye, avhenger av avstander og hvor støyabsorberende veggene er, men noe høyere belastning på ørene blir det uansett.

Det kreves bare fingre og litt finfølelse for å operere disse. Det er også lett å komme borti knappene når du skal fikse litt på lua eller den sitter stramt og du beveger på den. I og med at proppene er en avstøpning av øregangen din, sitter de som støpt. De tetter godt, ramler ikke ut og er behagelige å bruke over lang tid.

Bruker vanlige sink-luft høreapparatbatterier. Her fjernes beskyttelsestappen, slik at luft kommer til og starter batteriet. Det leverer da strøm i ca. 7–14 dager, avhengig av brukstid/støynivå. Batteriene oppbevares ved romtemperatur. Modulsystemet fungerer godt ved at du kan bytte ut elektronikkene når nye modeller kommer, uten å måtte ta ny avstøpning. I tillegg kan du bytte det aktive hørselsvernet med et passivt. Dette er praktisk hvis du bare vil ha maksimal demping.

Teleslynge uten mikrofon følger med, mens slynge med mikrofon fås kjøpt som tilbehør. Denne fungerer utmerket

og gjør at du har integrert jaktradio-kommunikasjonen i ørepluggene. Kjøpes den med DX5 koster den kr 1250, kjøpt løst er prisen kr 1880. Leveringstid er ca. 4 uker fra avstøpning er levert. 2 års garanti. ProFlex kommer i tre varianter, DX5 med 5 skyteprogram, DX3 med 3 og DX1 med ett program. Men hvilken modell du har er det bare du som vet, for det står kun ProFlex digital på alle modellene.

- + Meget behagelige å bruke. Demper godt. Fungerer med jaktradio.
- Vannbestandighet. Ellers ikke noe særlig, bortsett fra at de koster skjorta.
- = God beskyttelse, suveren komfort og meget god lyd.

Fungerer vanlige hodetelefoner med støyreduksjon på skytebanen?

Det korte og konsise svaret har tre bokstaver: «NEI». Vanlige hodetelefoner med aktiv støydemping kan ikke erstatte godkjente hørselsvern.

De kan dempe konstant bakgrunnsstøy, for eksempel fra tog, fly og maskiner som går, men er ikke laget for å håndtere de høye og plutselige

lydene fra for eksempel skudd. De vil derfor ikke gi den beskyttelsen ørene dine trenger.

PELTOR EEP100

ZODIAC NORGE AS, WWW.ZODIAC.NO

VEKT: 7 gram

BATTERI: Integrert Li-Ion

DEMPEING: 23 NRR (silikon), 30 NRR (skum)

BESKYTTELSE: IP54 (tåler vannsprut fra alle kanter)

PRIS: kr 2690

Enkelt og rimelig aktivt hørselsvern som demper lyd over 85 dB. Kan ikke kobles mot jaktradio. Kommer i et kombinert oppbevarings- og ladeetui uten eget batteri. Integrerte Li-Ion batterier i pluggene. Lades via USB-kontakt på etuiet. Lading tar ca. 3 timer og gir en driftstid på ca. 15 timer. Vegg-laderen du bruker, bør ha en effekt på 5VDC/500mA. Lader i temperaturintervallet 0 til 45°. Slår seg automatisk av etter 2 timer. Varsler svakt batteri. Tre lydnivåer som velges med trykkbryter på pluggen. Tone på kvitteringslyd signaliserer lydnivået du har valgt.

Det følger med 3 ulike størrelser av silikonpropper (3M Ultrafit) og ett par skumpropper. Her må du velge den proppen som passer best i øret ditt. Opplevs å sitte noenlunde greit og komfortabelt i ørene. Er lette å styre i, da du kun bruker lange og korte trykk på pluggen. I terrenget oppleves lydnivå 2 som et godt kompromiss med ca. normalt lydnivå, men også der er det merkbar vindstøy. På nivå 3 får du en moderat forsterkning av omgivel-

seslyden. Det blir også støy om for eksempel lua kommer borti pluggen. God retningsbestemmelse. Produsent anbefaler at produktet skiftes ut etter maksimalt 5 år. 2 års garanti.

- + Enkle og rimelige. Lette å styre.
- Vindstøy. Ikke ladebatteri i esken.
- = Enkle og greie propper.

KLOKKER OG PROPPER

Hørselsvern kommer i to typer: klokker som settes utenpå ørene og propper som puttes inn i øret. Begge kommer i passive og aktive utgaver. De passive demper lyden, og det er det. I praksis blir du bortimot døv, noe som er upraktisk i mange situasjoner. I produktomtalen ser vi derfor kun på aktive hørselsvern. Dette er hørselsvern som har mikrofon/høytaler pluss elektronikk som demper de høye lydene. Dette gjør at du kan høre det som skjer rundt deg og kan føre en samtale, men likevel være godt beskyttet mot skadelig støy.

Det hjelper ikke alltid med lyddemper

Lyddemperen er gull verdt for å bevare hørselen, men kan også gi en falsk trygghet. Er du på skytebanen for å trene eller ta storviltprøven og står rett ved siden av en med afrikakali-

ber uten demper, kan hørselen få seg en smell hvis du kun har på enkle hørselsvern, selv om disse fungerer helt greit når du er alene og skyter med lyddemper.

PELTOR SPORTTAC HUNTER

ZODIAC NORGE AS, WWW.ZODIAC.NO

VEKT: 327 gram

BATTERIER: 2 x AAA (ikke oppladbare)

DEMPING: SNR 26 dB

BESKYTTELSE: Ingen IP-klasse

PRIS: 1990 kroner

Peltor øreklokker som er utviklet for jakt og skyting. Leveres med grønne og signaloransje deksler, slik at du kan bytte farge etter behov. Kan kobles mot jaktradio via dobbeltplugg, ikke jackplugg. Overganger fås som ekstrautstyr. Kabel gir lytting, men når du skal snakke, må du ta fram jaktradioen.

Har mikrofoner som registrerer lyd rundt deg og trinnløs justering av hvor mye omgivelseslyden skal forsterkes eller dempes. Reguleres trinnløst ved å holde inne + eller – knappen. På maks får du en middels forsterking av naturlig lyd rundt deg. POWER knapp er markert med en liten profil som du finnermed fingeren. Lite vindstøy. Fun-

gerer mellom minus 20 og pluss 50 grader

Klemmer litt hardt til over øra. Dette gjør at klokkene sitter godt, men kan bli ubehagelige etter en stund. Her kan du ev. kjøpe et hygienesett (HY80) med gel i ringene, noe som fordeler trykket bedre og mer behagelig over tid. Hodebøyle kan foldes sammen. Fungerer greit å skyte med. Bruker 2 stk. AAA batterier som gir ca. 600 timer driftstid. Batterideksel og polaritet er godt merket. To ulike toner kvitterer for om klokkene slås på eller av. AUTO-OFF funksjon etter 2 timer. Solid norsk bruksanvisning. Garanti 2 år.

- + Kan kobles mot Zodiak jaktradio. God driftstid. Lette.
- Klemmer hardt. Ikke IP-klasse (vann).
- = Rimelig hørselsvern med brukbar demping.

SMELL FRA NABOEN: Om du selv skyter med lyddemper, er det ikke sikkert naboen gjør det. Bruk dobbelt hørselsvern for sikkerhets skyld.

SORDIN SUPREME PRO-X LED

NORMA AS, WWW.NORMA.AS

VEKT: 397 gram

BATTERIER: 2 x AA batterier

DEMPING: SNR 26 dB

BESKYTTELSE: IP67 (tåler kortvarig dykking i vann)

PRIS: 4090 kroner

Sordin Supreme Pro er solide, har lavprofil og skal ha noe av den beste lydgjengivelsen du får i aktive hørselsvern. Denne nye modellen gir deg muligheten for å velge mellom 4 ulike lydprofiler: Jakt, Skyting (lavere forsterking og redusert frekvensspekter), Fokus og Kommunikasjon. Fokus er beregnet på postsitting i stille omgivelser der du ønsker å høre svake lyder av vilt i nærheten. Kommunikasjon fordrer at du kobler klokken til jaktradioen med den ca. 95 cm lange ledningen. Du mister da omgivelseslyden og får i praksis et passivt hørselsvern der du hører kommunikasjon over jaktradioen. Her håper jeg Sordin jobber videre med å få på plass en mikrofon på ledningen og muliggjøre omgivelseslyd samtidig med jaktradiokommunikasjon. Supreme Pro husker om du brukte profilen Jakt eller Skyting sist og bruker denne når du slår på neste gang. Har du brukt Fokus/Kommunikasjon går klokkene tilbake til Jakt ved neste start. I terrenget har de et rent og naturtro lydbilde. Forsterking på maks gir en middels forsterking av omgivelseslyden. God retningsbestemmelse.

En annen nyvinning er et lite LED-lys på venstre klokke. Dette gir greit lys til nærarbeid og kan til nød brukes for å gå i terrenget når det er mørkt.

Drives av 2 stk. AA-batterier og har en imponerende driftstid på ca. 600 timer. At det er lenge mellom hvert batteribytte er en velsignelse, for det å ta ut og sette inn batterier er rett og slett plundrete og dårlig merket på klokkene. Klokkene har AUTO OFF etter 4 timer uten trykk på tastene. Styres med 3 store taster på venstre klokke, AV/PÅ, + og -. Lette å bruke også med hansker. Volum reguleres i 6 trinn, de to øverste forsterker omgivelseslyden. Maks lysnivå er begrenset til 82 dB.

Tetningsringene er gelfylte og former seg godt etter hodet. Det gjør at pres-set fordeles jevnt og det er behagelig å gå med klokkene på over tid. Gel tetter også effektivt, og særlig hvis du bruker briller, er gelringene klart bedre og mer behagelige enn skumringer. Klokkene bygger kun ca. 44 mm, noe som gjør at de ikke er i veien når du skal skyte.

Norsk bruksanvisning følger. 5 års garanti på elektronikken. Hele hørselsvernet tåler kortvarig dykking, men for de mest utsatte delene er beskyttelsen bedre: Mikrofonene er IPX7 og batterirommet IPX8.

- + Lavprofil, lett å skyte med. Behagelig i bruk, spesielt for brillebrukere. Naturlig lydbilde i terrenget. LED-lys.
- Batteribytte er plundrete og dårlig merket. Kan ikke høre omgivelseslyd og jaktradio samtidig.
- = Behagelig og godt hørselsvern som du kan ha på hele dagen.

Hvorfor skades hørselen av høy lyd?

Støyindusert hørselstap kan komme etter en enkelt ekstremt høy lyd eller etter langvarig høy lyd. Det som skjer, er at de små hårcellene i det indre øret skades/ødelegges. Disse cellene vibrerer når lydbølgene treffer dem, og dette omdannes til elektriske signaler i hørselsnerven, slik at vi hører lyden.

Med lydnivåer på 85 til 100 dB, som for eksempel vis tungtrafikk, en støyende bar eller en motorsykkel, tar det 6–8 timer før hørselen skades. Øker støyen til 110–180 dB, som for eksempel nært en høyttaler på en rockekonsert, torden, fyrverkeri og selvsagt skyting, tar det 1–30 minutter før hørselsskade oppstår.

Hvis hørselsvernet ikke er korrekt satt på, er du like langt!

Den oppgitte støydempingen gjelder når klokkene eller pluggene er korrekt montert. Det vil si at de tetter effektivt hele veien rundt, slik at lyd ikke sniker seg forbi og inn i øret på siden av hørselsvernet. For pluggene må proppene passe godt til øregangen din og settes så langt inn at de tetter skikkelig. Øreklokker må settes rett på hår/hud rundt øret, og ikke for eksempel utenpå ei stor lue eller lignende. Har du mye hår, bør dette tas til siden, slik at klokken får best mulig kontakt mot huden.

PELTOR WS ALERT X

ZODIAC NORGE AS, WWW.ZODIAC.NO

VEKT: 394 gram

BATTERIER: 2 x AA

DEMPING: SNR 30

BESKYTTELSE: Ingen IP-klasse

PRIS: 2600 kroner

Solid hørselsvern med meget god demping, nedfellbar, støydempende bommikrofon og blåtann. Er du i hovedsak på skytebanen, kan WS Alert være et godt valg. Maksimalt lydnivå i ørene er 82 dB. Klokkene sitter godt og stabilt, men dette medfører at det begynner å verke der de klemmer hardest mot hodet etter en stund. Går greit å skyte med da klokken stort sett kommer over kinnstøtten, men mikrofonen kan komme litt i veien for venstreskyttere.

App er tilgjengelig for Apple/Android og heter 3M Connected Equipment. Der kan du justere lyden og balansen i klokkene. De har solide profiler som gjør at det er lett å finne de rette knappene. Sier fra på engelsk når settet slås på og av og når det kobles mot blåtann. Blåtann gjør at du kan kommunisere trådløst med mobil og også med jaktradio dersom denne har blåtann. Har du behov for å kommunisere både med jaktradio og mobil, må du velge modellen Peltor WS Alert XPI som har denne muligheten. På maks

får du en middels forsterking av omgivelseslyden. Retningsbestemmelsen er god og lydbildet tilnærmet naturlig. En del vindstøy. Bommikrofonen er koblet ut når du ikke bruker blåtann, da brukes kun de to mikrofonene på klokkene.

Drives av 2 AA batterier som er lette å montere under venstre deksel. At det er her batteriene er plassert, kunne godt vært merket på dekslet. Driftstid er kun 70 timer. Auto-OFF etter 4 timer sparer batteriene. Begge dekslene har låseklemme og er lette å ta av/sette på.

Mikser omgivelseslyd og lyd fra jakt-radio/mobil på en fin måte. Hvis du har behov for å dempe lyd fra jaktradio/mobil er dette kjapt med to korte trykk på ON-knappen. Tetningsringene og innleggene er utskiftbare. 2 års garanti

- + God demping. Trådløs kobling mot jaktradio eller mobil.
- Ruvende, kan ikke klappes sammen. Kort driftstid. Klemmer hardt.
- = Et godt valg dersom du er mye på skytebanen

Hvor mye tåler du før hørselen skades?

Her er det selvsagt individuelle forskjeller, men 130 dB er den offisielle grensen for når ett enkelt smell regnes å kunne gi varig skade. Et rifleskudd kan medføre lydnivå på 170 dB, og sannsynligheten for skade på hørselen er stor.

En hørselsskade som følge av skudd vil ikke utvikle seg gradvis, slik som for eksempel et kne som blir mer og mer slitt. Hørselsskaden skjer plutselig der og da, og du får et liv «før hørselsskaden» og et liv «etter hørselsskaden». Det er derfor ingen god strategi å satse på at du får et forvarsel, og at du deretter kan ta forholdsregler for å unngå å miste hørsel.

Varer hørselsvernet evig?

Det kan av og til virke som vi tror at det hørselsvernet vi kjøpte for 10 år siden, og som vi kun tar opp når vi skal bruke det, holder seg like bra som da vi kjøpte det. Det gjør det dessverre ikke. Øreproppene krever jevnlig vedlikehold, rengjøring og skifte av tetningsdelen. For øreklokkene bør tetningsringer og innvendig skumplate skiftes ca. årlig for å opprettholde dempingsevne og komfort. Ikke se på kostnadene som en utgift, men heller som en investering i hørselen din.

Et kort drev

Arnfinn Flateng fra Dombås satt 29. september på post mellom jernbanen og E6 ved Nordsetra. Jaktlaget hadde hatt et drev før på dagen mot Villmannsbu etter ku og kalv, uten å lykkes. Men nå var de mer spente, etter at de hadde sett tre elger i området.

Arnfinn hadde ikke sittet lenge da han fikk øye på to skygger inne i det tette bjørkekrattet. Det virket imidlertid ikke som de hadde det travelt med å komme ut av skjul. Da de endelig var på skuddhold, fant de ut at nå skulle de ut fra det tette krattet. Det var jo perfekt. Samtidig skimtet han en okse like bak de to. Kanskje var det den kua syntes hadde kommet litt for nært?

Settingen var fortsatt litt vanskelig, da kalven nå hadde stilt seg tett opp mot rumpa på kua, så han måtte bare vente.

Da steg plutselig også oxen brått ut fra krattet og ut på myra, med hele bredsidene fri. Flateng lot seg ikke be to ganger, og med en Oryx i kaliber 6,5x55 bak bogen, kastet oxen seg av gårde og var borte i krattet etter ti meter. 15 skritt fra skuddstedet fant Arnfinn de første bloddråpene, og etter 70 meter fant han oxen død.

I den flotte krona kunne Flateng telle 17 tagger, og vidden er formidable 128 cm. Ei krone som nok holder til ei god gullmedalje.

2024

Høstens store elgokser

Vi har snakket med noen av landets mange elgjegere som er fornøyde etter å ha skutt selve drømmeoksen.

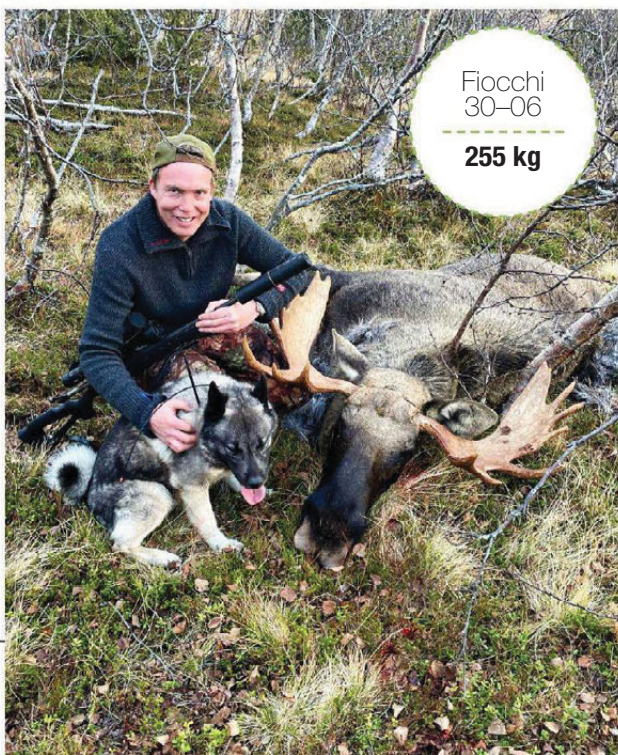
TEKST: BJØRN BRENDBAKKEN
FOTO: PRIVAT

Full fart

Vidar Olsbakk fra Kvikne jaktet 25. oktober ved Grønntjønnan i Tynset kommune. Kristoffer Sørensen gikk med gråhunden Harry, som markerte at det var elg i området. Los ble det like etter, men ikke lenge, da dyret strøk i full fart rett mot postrekka, med Harry på slep.

Ti minutter gikk. Så kom en flott okse i full fart inn på posten til Vidar Olsbakk. En Fiocchi slo inn i oksa, som fortsatte i samme fart ut av syne. Vidar forflyttet seg raskt etter og fant elgen 50 meter unna. Det hele hadde gått utrolig fort, og trackeren viste hele 28 km/t.

– Så den var skikkelig støkt, forteller Vidar. Oksa hadde 16 tagger og ligger an til en fin sølvmedalje.

Fiocchi
30-06

255 kg

Vidde på 134 cm

Ved 08-tiden andre jakttag Ulf Tuveng opp i jakttårnet oppe i Nonsåsen i Dalsbygda. Det skulle komme drev fra to sider, så dette kunne bli spennende – og litt uvant å måtte følge med foran og bak tårnet samtidig. Det kom melding om elg på tur, men det ble litt surr i drevet. Senere ble dyra tatt ut på nytt, samme sted som sist. Over jaktradion fikk han høre at det var skutt to okser.

Nye minutter gikk, og som bestilt, dukket det opp en okse ikke langt fra tårnet. Han gartet til oksa, som stoppet med det samme på 70 meter. Smalt gjorde det, men oksa viste ikke skuddtegn og ble stående en stund. Så løp den 130 meter, før den falt overende.

Ulf ble målløs da han kom bort til elgen. Han hadde sett at den var stor, men ikke at den var så svær. Geviret hadde 18 tagger og var utrolig vidt. Hele 134 cm ble det målt til litt senere, og slaktevekten stoppet ikke før den sto på 329 kg. En okse som nok er blant de største som er skutt i dette området. Det hører med til historien at det også ble skutt to kuer i samme drev.

Norma
Oryx 6,5x55

329 kg

Skyte eller ikke?

Asle Hauge fra Skjolden bor på Gjøvik og jaktet denne høsten på Hjerkinns utmåling i Dovre kommune. 3. oktober satt han på post øverst i Hjerkinnskavlen da en ti-tagger kom ruslende. Han siktet lenge på den der den sto, 100 meter unna, men syntes den var liten, så den fikk gå videre.

En god stund senere kom en ny okse snikende gjennom bjørkeskogen. Dette var nesten som i eventyret, tenkte han. Men skulle han avslutte eventyret der og da, eller skulle han sjanse på at enda en okse kom? Martin Midthun, som posterte 200–300 meter lenger ned, så oksens godt i kikkerten og ga klar melding: «Den tar vi. Nå kommer vinteren snart.» Dermed smalt det. Oksen tok ett skritt fram, for så å bli stående. Ettersom han har sett mange filmsnutter hvor elger brått stikker, tok han ikke sjansen på annet enn å skyte en oppfølger. Idet skuddet gikk, så Asle oksens falle, men klarte ikke å holde skuddet. «Så siste skuddet ble en ren bom, men første skuddet satt

Norma
Oryx 308
260 kg

som det skulle, så oppfølgeren kunne jeg spart denne gangen», sier han.

Uansett var det en flott okse, med et gevir med en vidde på 127 cm og med

12 grove tagger, som nok holder til en god gullmedalje, målt som stanggevir. På bildet er Asle Hauge (27) flankert av Iver Hegland (26, t.v.) og Martin Midtun (27).

300 WinMag
200 grs Nosler
210kg

Magnum

Steen Antonsen er dansk og bor i Århus. I Danmark er det ikke de samme jaktmuligheter som i Norge, forteller hans svoger Bo Fredriksen, som flyttet til Norge i 1986 og nå bor i Spillum, ikke langt fra Namsos.

28. september var jaktlaget på jakt inne i en fjelldal. De hadde en post innerst i dalen samt en bakpost og to drivere, mens Bo gikk oppe på fjellet som speider. Underveis fikk han høre at hunden bjefet til. Fra høyden så Bo en okse som reiste seg og meldte straks over til svoger Steen, som gikk høyest. Til tross for litt skareføre, snek han seg raskt framover og opp på en liten høyde og fikk øye på oksens. Raskt kom han seg ned på kne, og en Nosler slo inn i oksens, som tok noen skritt framover før den stoppet, og den fikk et nytt skudd bak bogen. Oksen gikk over ende nesten med det samme. Litt senere kunne Bo telle 18 tagger i et flott gevir.

En ting er å skyte en okse, en annen ting er å få den hjem. Her var det bratte, 45-graders lier og store og mindre steiner, så eneste mulighet var å prøve å dra den på en slede, som hele tiden skled nedover. Halvannen dag brukte de på turen, før dyret var i hus. Men det var verdt det, mente både Bo og svoger Steen.

Høyfjellsterreng

Håvard Wangen jaktet denne høsten ved Vinstervatna. 6. oktober slapp han jänthunden Charm på 1½ år oppe i Sandvasslia. Han hadde hatt flere flotte loser denne høsten.

Det gikk ikke lang tid før Håvard hørte kjente boff borte i bjørkella. Det gikk sørover i delvis gang- og stålos. Ikke så rart, da det er mye åpent terreng i området, noe som gjør at elgen kan være litt vanskeligere å ha med å gjøre enn når det blir los i tett skog, men desto morsommere når man lykkes.

Det gjorde det denne gangen, og Håvard stilte innpå og felte en flott 14-tagger. Senere i jakta ble det også stålos etter en flott okse som hadde 18 tagger. Dette i nesten to meter høyt vierkratt, 1160 moh. «Veldig artig at det er igjen noen store okser som nok sørger for at framtidige gener er sikret,» sier Håvard.

Bykset fram fra tåka

I Trysil-skogene 20. oktober satte jaktleder Ola Skjæraasen igjen post etter post opp mot toppen av Sæteråsen. For hver post han satte igjen, ble tåka litt tettere. Til slutt var det bare ham igjen, helt øverst i postrekka. Han hadde ikke all verdens tro på elgfall denne dagen, i hvert fall ikke her.

Etter en stund ga Erik Storbæks jänthund Söleneggas Föniks klar beskjed om at han hadde funnet elg. Lenger nede hadde tåka lettet litt, og det ble fort klart at det var en okse. Den lurte seg oppetter åsen foran alle postene og endte til slutt opp hos Ola, etter å ha passert naboposten på 80–90 meter. Men Ola, som nok hadde litt bedre vind, satt klar. Det var litt av et syn der oksene dukket fram fra tåka.

Det er ikke hver dag man har en flott elgokse på 40 meter, så da den snudde bredsida til, smalt det. En Norma Oryx gjorde jobben, og oksene gikk rett i bakken.

Barnes TTSX
30–06

230 kg

Laginnsats

Tom Roger Moen bor i Kolvareid og jaktet denne høsten mot grensa til Nordland fylke, i et ikke altfor lettvent terreng hvor de måtte krysse over fem vann. Derfor var de avhengig av flere båter for å komme seg innerst i terrenget.

19. oktober hadde de lagt opp til et langt drev, hvor Tom Roger skulle passe opp en bakpost. Med vind i ryggen hadde han ikke de største forhåpninger, så han tenkte at dette ble en post «for laget».

Flere elger ble tatt ut allerede tidlig i drevet. Deriblant en stor okse som åpenbart også fikk været av ham, slik at han bare så litt av geviret til oksene. Dette var den sjansen, tenkte han. Oksene åpenbarte seg ved flere poster, uten at det ble noe resultat. Ettersom de også jaktet i dette terrenget forrige høst, hadde de blitt noen erfaringer rikere. Oksene ble observert idet den la seg til på en liten høyde, og de fikk derfor flyttet litt på noen poster. Tom Roger tenkte at dersom oksene skulle komme i retur, ville den sikkert ikke komme i samme høyde. Han trakk seg derfor lenger nedover i terrenget. Nå hadde han god siktelinje oppover i nærmere 200 meter, men nedover mot vannet hadde han bare 25 meter. Så det kunne fort bli vanskelig dersom den kom fort.

Fra meldinger over jaktradioen skjønte han at de nærmet seg og at oksene var på bena. Litt senere lettet noen fugler 40 meter unna. Noe var på gang. Så fikk han se omrisset av en elg der den seg fram. Så stoppet den, men han kunne se hodet bare delvis fritt, og noen tagger. Hadde den bare kommet fram et par meter til ...

Heldigvis var det litt press fra driverne, samtidig som han sjanset på tre forsiktige skritt framover og fant ei glenne. Skudet gikk og oksene kastet rundt. Ikke veldig stor, tenkte Tom Roger da han gikk i vei ut fra posten, men ble overrasket da han så oksene ligge der. 18 tagger telte han, i et flott, grovt gevir.

Sellier
og Bellot 308

260 kg

Carl Gustaf

Torstein Gustad bor på Melhus, men jakter elg i Almåsen i Sing-sås kommune, med en Carl Gustaf i kaliber 308 som følgesvenn. Denne kjøpte han ny i Trondheim i 1982 for kr 2100, og den er fortsatt like fin. På kvoten hadde de 11 dyr. Det virket å være lite med okser, men mange andre fine opplevelser.

13. oktober satt han på post. Da drevet gikk mot slutten, kalte han opp Arne Joar Basmo og lurte på om han ikke kunne ta seg en tur oppom en krull med gammelskog et lite stykke unna. Det var lurt. Ei ku og en okse dukket opp på posten hans tre-fire minutter etterpå og skulle krysse over et lite åpent lende. Avstanden var kort og skuddet satt der det skulle, mente han, men noen skuddreaksjon fikk han ikke. Han følte seg likevel rimelig trygg på et godt treff da han så kua løpe videre i smellen, og ingen okse dukket opp igjen. Arne Joar kom like etter og gikk bare noen meter før han så oksa. «Det ligger en gubbe her som prøver å demme opp bekken», sa han, og like etter kunne Torstein telle 17 tagger i et flott gevir.

20 tagger

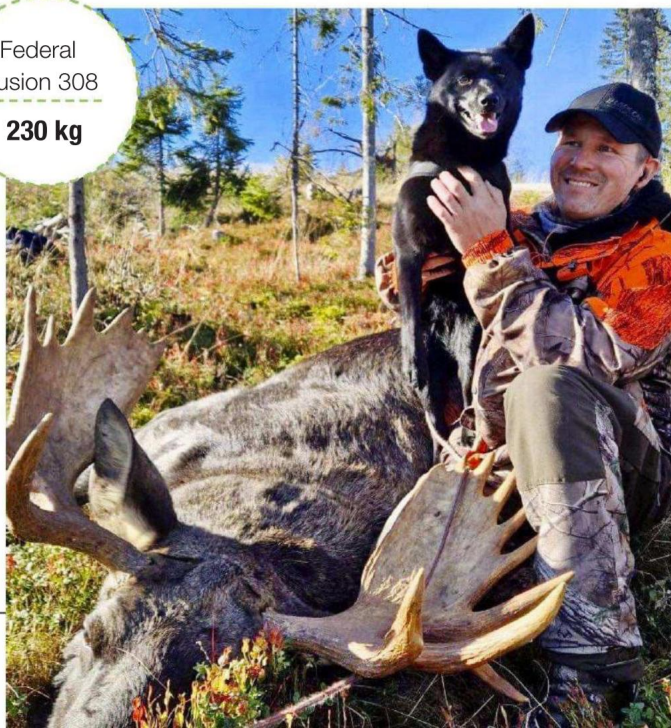
Tidlig på morgenen 4. oktober satt Ronny Kvesetberg fra Roverud på en åsrygg i Åsnes, Finnskog. Drevet nærmet seg postlinja lenger nord, og Ronny begynte å gjøre seg klar til å pakke sekken da han hørte et lite knepp som minnet sterkt om et kvistknekk. Det kunne ikke være annet enn elg!

Han syntes han så noe mørkt i skogbrynet 300 meter unna. Så en liten bevegelse. Han lagde ei elgkus brunstlyd, og en okse åpenbarte seg og kikket i hans retning. Han lokket på nytt, og oksa satte seg i bevegelse mot ham. Den ble borte en stund, men han forholdt seg rolig, og den dukket opp på nytt, nedenfor ham. Han pustet ut. «Bare den ikke får lukt, nå», tenkte han, da den svake vinden var litt ubestemmelig. Men oksa fortsatte rett opp mot ham.

På 70 meters hold fikk han sjansen han ventet på, da oksa svingte litt på seg. Like etter kan han telle 20 spir i ei utrolig flott krone. På bildet er Ronny sammen med svarhunden Frøya.wv

Federal
Fusion 308

230 kg

22 tagger på Elitelaget i Oksåsgrenda

14. oktober satt Ole Einar Hermann sammen med faren Lars Ole Hermann i et jakttårn ikke langt fra gården hvor de bor, i Oksåsgrenda nord for Steinkjer. På kvoten hadde de sju dyr:

tre kalver og fire voksne. To av disse måtte være fjordyr. Store okser over 8 tagger er fredet fram til andre periode av elgjakta. Over radio hørte de at dyr var observert, og ikke lenge etter dukket en flott okse fram i skogkanten.

Dyra hadde det travelt, så da de var 70 meter unna, gryntet Ole Einar. Oksa bråstoppet, og Ole Einar fikk en gyllen mulighet. Oksa datt rett ned i smellen. Da de to kom bort til oksa,

kunne de telle hele 22 tagger. «Jeg har jaktet i dette terrenget i 25 år, men en slik okse har aldri blitt skutt her tidligere», forteller far Ole Einar, som også kan fortelle at det er observert flere store okser dette året. Noe som er gledelig for framtidige generasjoner elg, mener han.

Oksa ble skutt med en 180 grs. Fusion i kaliber 308. Oksa var svært tynn, forteller Lars Ole, som også forteller at det i laget har vært skutt fjordyr med vekt på 160 kilo.

Federal
Fusion 308

180 kg

Federal
Fusion
6,5x55

310 kg (est.)

Solid okse

I Finnmark er elgjakta i gang 1. september, og det må være minimum fire jegere på jaktlaget, forteller jaktleder Ande Matheo fra Kautokeino. 6. september hadde han kjæresten med for første gang inn på jaktfelt 58 – Allamaras, som ligger i Karasjok sør-valdet.

De fant en høvelig plass ved ei fin myr, ikke langt fra jaktgrensa. De satt her i flere timer. Jakta hadde gått litt trått, med mye stang ut, så kanskje ville lykken snu i dag? Han tenkte at han kunne prøve å lokke litt. Siden det var lenge igjen til brunsttida, hadde han ikke all verdens tro på dette, men dro noen grynt og et brunstrop. Utrolig nok fikk han svar med det samme. Paret hadde dessuten sittet og småpratet, så dette var nesten for godt til å være sant.

Han hørte oksene komme gjennom buskene, og plutselig sto den på myra. Men skuddvinkelen likte han dårlig, så han ventet. Oksen kom nærmere og stilte seg med nesten hele bredsidan til på hundre meter. Ande gikk ned i knestående. Oksen sto, og det smalt. Oksen gikk rett over ende og ble liggende.

Ande hadde sett at den var svær der den sto, men ikke at den var så stor. Etter at de hadde konstatert at elgen var gått over til de evige jaktmarker, ringte han opp de andre på jaktlaget. De var ikke langt unna, og etter å ha fått vinsjet oksene opp med en annen ATV, gikk hjemferden ganske greit, selv med en 310 kg okse i lasten!

Snudde bredsidan til

Martin Tuveng jakter på Ramlos jaktlag. 25. oktober satt han på post ved ei lang myr i naboterrenget til faren Ulf på Nygårds jaktlag. Han kunne se over Storfloen mot Nonsåsen, hvor faren hadde skutt sin okse nesten en måned tidligere.

Tre jegere gikk med hund, og på et tidspunkt kom det melding over jaktradioen om en flott okse som hadde tatt ut i retning Martins post. Snart så han oksene og krøp så langt ned i lyngen han kunne, da vinden var litt ugrei. Oksen nærmet seg sakte og kom etter hvert ut i myrkanten. Martin fikk full klaff da oksene tok noen skritt og attpåtil snudde bredsidan til. Oksen gikk rett ned i smellen, og like etter kunne Martin

telle 13 tagger i ei flott krone. En flott okse, særlig med tanke på at den ble skutt en måned etter farens 18-tagger. For én ting er sikkert: I denne perioden, når brunsten foregår, har ikke de største oksene mye tid til å spise.

Slaktevekten kunne nok ha ligget rundt 270 kilo og kanskje mer om den hadde vært skutt en måned tidligere.

Norma Oryx
6,5x55

245 kg

Oksene kom bakfra

Bjørn Erik Næs fra Drangedal jaktet denne høsten i Kastflolia i Engerdal kommune. 29. september gikk han som drevkar sammen med tre andre jegere og en østsibirsk laika i ei skogli. Litt ute i drevet kom ei fjorku i full fart, med laikaen ti meter bak. Det gikk altfor fort til at det var noen grunn til å løfte geværet eller grynte, til det var den for skremt. Fordelen med laikaer er at de ikke følger etter i milevis, så ikke lenge etter var den tilbake hos eier, og drevet fortsatte.

Litt senere hørte Bjørn Erik noen lyder bak seg. Han snudde seg og oppdaget en okse som kom sigende ut fra en skautange, med kurs ut av drevet mot en annen skautange. Raskt laget Bjørn Erik noen kjappe åkkelyder. Oksen reagerte med det samme, endret kurs og stilte seg like etter opp på 70 meter. En 270 Winchester ladet med en 156 grs RWS Evolution slo inn i oksene. Like etter kunne han telle 19 tagger i et flott gevir.

Evolution
156 grs
270 Win RWS

269 kg

Ved svenskegrensa

Arve Skåren bor på Byåsen i Trondheim, men jakter elg på hjemgården ved foten av Børgefjell i Nord-Trøndelag og helt inn til grensa mot Sverige. 1. oktober oppdaget jaktlaget en skikkelig fjeløkse sammen med ei ku. De prøvde å lokke på oksen, men den hadde lite lyst til å forlate kua. Arve fikk derfor jobben med å stille innpå.

Før han kom så langt, reiste de to dyra seg og begynte å beite, fikk han vite av faren Eivind (84), som satt lenger ned i lia med kikkert. 150 meter foran seg fikk han se oksen og satte igjen både sekk og hund før han avanserte framover til han var på 80 meter. Akkurat da skuddet gikk, vred oksen seg rundt. Den tok i vei i full fart og løp 400–500 meter før den stoppa, kunne faren berette. For sikkerhets skyld henta de inn ettersøksjeger Lars Alvar Thomasson og gråhunden Garm. De var innpå losen to ganger, uten å lykkes, da oksen sto helt åpent langt innpå fjellet og nesten umulig å stille innpå. Mørket kom, og de måtte gi opp.

Dagen etter var de to i farta igjen. De hadde nesten ikke funnet blod dagen før, så oksen kunne ikke være hardt skadd. Hunden tok opp spora der de hadde gitt seg kvelden før, og da de kom opp på et lite platå, spratt oksen opp knappe 25 meter fra dem og var borte i samme sekund. De sporet etter i to kilometer. Da kom de innpå igjen, og nå gikk det som det skulle. Arve fikk satt et godt skudd i oksen. Skuddet fra dagen før viste seg å være et streifskudd slik Arve mistenkte, men han var svært lettet. Oksen var utrolig fin, med et sjeldent flott gevir med 17 grove tagger, som senere ble målt til hele 323,7 poeng.

Innestengt med Nofence

Hans Kristian Bakken bor på Austmarka i Kongsvinger, men jaktet denne høsten i Øyer statsallmenning i Raudbergåsen. Det gikk litt trått i starten, og det var ikke så rart, for under en middag med nabolaget som ikke hadde fått tildelt stor okse, fikk de høre at naboene hadde en 18-tagger på terrenget sitt, og spøkte med at de hadde satt Nofence på oksen – en halskrage av typen som settes på beitedyr og lager et «virtuelt gjerde» ved lydsignaler og svake strømsstøt – så den skulle bli værende hos dem.

29. september slapp hundekar Kent Nybråten hunden sin et godt stykke unna Hans Kristian. Etter en stund ble det uttak, og Hans Kristian fikk melding om at han kunne få besøk på posten. Det varte og det rakk, men ingen elg dukket opp. Så kom det beskjed om at dyra trolig hadde strøket over til Digeråsen. «Men du må bare sitte, for det kan jo komme andre elger,» mente Kent. Hans Kristian beit tennene sammen og holdt ut i det litt kalde været, og Kent fikk rett. Brått dukket to elger ut fra skogen og kom rett mot ham. Ei ku og en flott okse. Han kjente varmen komme tilbake og var snar med å få den gamle Tyske-Mauseren i kaliber 7,62 i posisjon. Øyeblikket kom, og oksen bikket over ende med en Norma Vulkan bak bogen. Da var ikke Hans Kristian snauere enn at han ringte over til nabolaget og fortalte at batteriet nok hadde parkert på Nofence-utstyret deres, ettersom den flotte 18-taggeren oksen hadde dukket opp her. «Nei da, den går fortsatt her hos oss», var svaret, «så da må det nesten ha vært to 18-taggere», parerte de.

Stanga av seg en tagg

Emil Markussen Krogh bor i Drammen, men har vært med på elgjakt på Røros siden fireårsalderen, i Sundet jaktlag.

På sørsiden av Glomma 28. september oppdaget han flere elger tidlig på morgenen. Blant disse gikk også en flott okse. «Vi kunne sikkert vært ferdig med jakten der, men vi har som 'policy' at det er opplevelsen ute i skogen som teller», forteller Emil.

Utover dagen var oksen innom flere poster, men på ekte storokssers vis snek den seg stadig unna i siste øyeblikk. I motsetning til en liten firetaggers okse på 158 kg, som endte sine dager ved 11-tida.

Slik hadde det fortsatt helt til de hadde avsluttet drevet. Men etter at Emil hadde gått fra posten, dukket den brått opp og stilte seg til på 70 meter, med hele bred-siden fri.

Oksen knelte da en Fusion i kaliber 308 slo inn i den. Deretter spratt den opp og gjorde et par piruetter, så Emil skjøt for sikkerhets skyld et skudd til. Litt etter kunne han telle 17 tagger i et flott gevir, som en gang har hatt 18 tagger.

Federal
Fusion 308

309 kg

Parykkelg

Adrian Nilsskog fra Mo i Rana skulle 3. november sjekke ut et gammelt, gjengrodd gruveområde ved Rana gruver. Jaktlaget hadde jaktet mye, men det hadde vært litt «stang ut». Nå hadde det kommet snø opp til knehøyde, så han tenkte at han kanskje kunne komme over noen spor, da han visste det var en del kjerr som elgen likte ved den gamle fylltippen.

Idet han kom helt ut på tippen og kikket utover, kom overraskelsen: 50–60 meter unna reiste en stor elg seg. Dette kom litt for brått på, og børsa hang rundt halsen, men han fikk lurt den opp i armkroken så stille som han kunne og tok et forsiktig ladegrep. Elgen sto. Problemet var bare at han ikke så om det var ei ku eller en okse. Først etter en god stund seg dyret framover. Perfekt, tenkte Adrian, for nå ble han sikker på at det var en okse, og han bare ventet til den spaserte sakte ut i ei lita glenne. Det smalt, oksen tok to skritt og gikk rett over ende med en Oryx i kaliber 8x57 bak bogen.

Oksen viste seg å være en kjenning fra sommeren, som nabolaget hadde hatt på viltkameraet, og som de hadde stusset over og tenkt at kanskje var en parykkelg. Nå var det ingen tvil om det lenger. Men det var ikke noe galt med den, og indrefiletten var helt perfekt, meddeler Adrian.

Norma
Oryx 8x57

220 kg

Bak fra venstre på bildet ser vi Håkon Pedersen (26), Maria Høgås (29), Vette Sjømo (26), Joakim Kvåle (28) og Johan Olsen (20). På kne foran står jaktleder Adrian Nilsskog.

Norma
Oryx 308

280 kg

Med vinsj, heldigvis

Sverre Monsen (22) fra Gjerøy i Rødøy kommune hadde kun drevet med småviltjakt tidligere, men hadde dette året endelig fått litt tid til å være med på storviltjakt. Jakt har alltid vært det store, så han hadde gledet seg veldig til å være med og jakte etter storvilt. Base hadde de i Kilbohavn, med Harry Pedersen som jaktleder. 4. oktober tøffet de innover Melfjorden. Ute på øyene er det litt elg å se, forteller han, men det er ikke alle steder du klarer å komme i land, da det rett og slett er for vanskelig med berg som går rett opp. Men best som det er, oppdager de flere elger ved Lineset fra båten og får manøvrert inn mot land. Deretter sniker de seg oppover mot disse fra to kanter.

Sverre får tak på oksen først, da den kommer gående ut fra skogen. Han setter umiddelbart et skudd i oksen, som blir stående. Da smeller det også fra kompis Antonsen. Begge skudd viser seg senere å være fulltreffere. Først nå innså de tabben med å skyte en slik elgokse akkurat der. Selv om det bare var 200 meter, var det umulig for fire mann å dra den svære oksene ned til båten. Heldigvis hadde Harry Pedersen vært på elgjakt her før og hadde tatt med seg en bærbar, bensindreven vinsj, noe som gjorde jobben lettere. Likevel tok det fire timer før de fikk heist oksene ned fra berget og opp i båten. En skummel situasjon oppsto da de skulle vinsje den ned i den lille båten, som krenget fryktelig over til siden. Et øyeblikk fryktet de at den skulle kante, men heldigvis gikk det bra. Oksene hadde 21 tagger i et praktfullt gevir.

På hjemmebane

Adrian Bernoff bor i Plurdalen i Mo i Rana og jakter elg rett ut fra hjemgården sin.

13. oktober fikk den tre år gamle jämthunden Lilo elglukt i nesa nesten før de rakk å spasere fra bilen. Hun gjorde seg en liten sving lenger ned, og like etter var det full los.

Dette hadde hun gjort mange ganger tidligere, så dette kunne hun. Losen flyttet seg bare 70 meter før Adrian var på godt skuddhold.

Elgen raste ut med det samme med en Sako Hammerhead bak bogen og ble liggende ute i en bekk, og Lilo sto på landtorva i full los. Elgen sparket litt da Adrian nærmet seg, så han satte nådeskuddet med det samme. Da hoppet også Lilo ut og ga seg til å ragge midt ute i elva.

Det tok litt tid å få dratt oksene opp. Først prøvde de med en ATV, men den ble for lett, så da var neste mulighet å prøve med traktor, noe som løste opp floken fint. Oksene hadde 19 tagger.

Sako Hammerhead 308

270 kg

GMX Hornady
270 Win

240 kg

Brukket framfot

Roar Vestli bor på Rena. 8. oktober var han på jakt i Regionfelt Østlandet med jämthunden Skagarampens Tyri på 2½ år. Ferske spor etter ku og kalv passet perfekt, da det var kalv igjen på kvoten. Så da losen startet, var de sikre på at det var disse dyra.

En time gikk, før de gikk innpå for å se. Da viste det seg at dette var en større okse, som gjorde utfall mot hunden. Eller rettere sagt prøvde, ettersom høyre framfot var brukket. Okse hadde de ikke på kvoten. Selv om han selv er med i fallviltgruppa for Åmot kommune, var det ingen selvfølge å skyte en slik okse uten å kontakte grunneier Statskog først. Her fikk han bare positive tilbakemeldinger, og oxen endte sine dager med en GMX Hornady bak bogen.

Oksen hadde nok vært i en hard kamp, ettersom den også hadde flere skader i ryggen. Geviret var imponerende, med hele 22 tagger, og ble senere målt til 292 poeng.

Vingelen i Østerdalen

Leif Vingelen jakter i Vingelen i Tolga kommune. 26. oktober skulle de ta et standard drev ned mot Sjusjøen. Leif ble sittende helt nederst i postrekka sammen med Maren Heggstad Graven, som var med på jakt for andre året. Tidligere under jakta hadde hun skutt en kalv der de to nå satt.

Drevkjeden nærmet seg, og de fikk høre at elger var tatt ut. De slapp å vente lenge før ei ku med kalv, en flott okse og en oksbægg dukket opp på deres post. Flere steder i Østerdalen er bægg en betegnelse for ungdyr, hodyrene kalles kollbægg.

En Oryx slo inn i oxen, som bråsnudde og begynte å løpe tilbake, så Leif skjøt en gang til. Oksen løp bare noen få skritt før den måtte gi seg. Oksbæggen hadde først løpt etter kolla, men det utrolige var at da oxen datt, snudde den tilbake og hoppet nærmest over den døde oxen, før den forsvant til skogs. Litt etter kunne de telle 17 tagger i et flott gevir.

Norma
Oryx 6,5x55

228 kg

NÅR NATUREN MÅ VIKE

Hyttedrømmen har sin pris

Håkon Gregersen

Denne kronikken gir uttrykk for skribentens holdning. Håkon Gregersen er biolog, viltøkolog og erfaren jeger. Han har publisert og vært medforfatter på flere vitenskapelige studier som omhandler skogsfuglforskning og påvirkning av skogsfuglbestandene.

Hytta er et kjært paradis for mang en nordmann, men til hvilken pris – og hvem betaler egentlig regninga på lang sikt?

Det er liten tvil om at hyttedrømmen lever hos mange av oss. Tenke å komme seg bort fra hverdagens mas og inn i vårt egne lille hytteparadis. Turen går til skjærgården, til skogs eller til fjells. Alle muligheter er åpne, bare du har penger nok. Men til hvilken pris?

Kanskje må lommeboka blø litt for at drømmen om egen hytte skal gå i oppfyllelse, mens investorer, utbyggere og

grunneiere kan glede seg over klingende mynt. Og kommunkassa nyter også godt av investeringene.

Men hvem tar egentlig regninga for det langsiktige tapet av vår felles natur? Hyttefelt splitter opp det viktige gjenværende fjellbåndet. Landskapsbruer og oppvekstområder for vanlige mengdearter som rype, skogsfugl og hjortevilt degraderes sakte. Viktige funksjonsområder, der reinsdyr og elg finner avgjø-

Før covid-pandemien satte Norge foreløpig rekord i hyttebygging, med 18 nye hytter hver eneste dag!

SÅR I LANDSKAPET: Dessverre et typisk resultat av hytteutbygging. Her med utgraving og drenering av myr til fordel for vei, infrastruktur og hytte-tomter i viktige leveområder for blant annet orrfugl. Dette området har tidligere huset en orreleik med mer enn 20 spillende haner!

rende beite for å overleve og vokse som art, mister sin forbindelse til resten av leveområdene.

For en som reiser i vårt langstrakte land, eller som har referanser tilbake i tid, med perspektiv og referanse til hvordan «det så ut», kan naturtapet synes svært tydelig. Langs kysten vår i sør er det vanskelig å finne urørt kyst, foruten bratte skrenter som ikke er bygd ut. Måker, terner, vadefugl, ærfugl og alkefugl har tatt regninga og er mange steder borte.

I fjellet er mange av de mest produktive arealene allerede bebyggt av hytter, og viktige kommunikasjonsårer og trekkruter er brutt opp.

Et hytteutviklingseventyr av høyeste rang finner vi på Blefjell, på grensa mellom Buskerud og Telemark. Blefjell er et stort fjellområde som strekker seg fra Kongsberg i sør mot Rollag og Tinn i nord, et areal på om lag 430 kvadratkilometer. Blefjell har et fjellandskap, med fjellskog av bjørk, skjørtgran og krokfurskog i sør og langs hele fjellranden. En stor del av fjellet i søndre del, kalt «Lilleble», består av nakne koller med spredt bjørkeskog og myrkjøler og hundretalls tjern og putter.

Her er perfekte oppvekstområder for orrfugl og rype og krydder for de fleste hjortevilt og hare. En konfekteske, som en jeger vil kalle det! Mange ulike viktige kvalitetsressurser samlet i en fin mosaikk. Noen stikkord er blåbær, urter, insekter, vannplanter og skjulesteder.

Mot nordvest reiser Lilleble seg ved Krøkla, og her skifter fjellet gradvis navn til Storeble – uten å vite det selv. Her er et landskap med en mektig topografi med omfangsrike dalganger og mye høykvalitets leveområder for skogsfugl og rype. Et «blåbærmekka»!

Skogen her er dominert av bjørk isprengt skjørtgraner, perfekt til å gjemme seg for ørn og jaktfalk, som fortsatt er kvalitetsarter som overlever i fjellheimen her. På Storeble finnes fortsatt relativt

urørte arealer, bare påvirket av ivrige toppturister sommer og vinter. Her er snaufjell, med rike blåbærlier, snøleier og bjørkekjerr.

Storeblefjellstoppen reiser opp mot 1343 meter over havet, og arealet har tilbudt fredfulle områder for hærskarer av fjellrype så vel som reinsdyr. Her er også en enorm variasjon i topografi, som tilbyr gode leveområder for fjellrype, lirype og reinsdyr.

Dette unike fjellområdet var en av min barndoms jaktteiger, der jeg fartet av gårde på moped, med rypesekken og hagle på ryggen, tilbake på 1990-tallet. Det bugnet med rypekull og orre, ja 15–20 i sekken var ikke noe å skjennes over når man så flere hundre fugl på en dag.

I dag er dette dessverre bare et godt minne. Flokker som kunne være på minst 500 ryper på 1990-tallet er nå nede i et 30-tall på en god dag.

På Lilleble er det store forandringer. Orrfuglen synes knapt i den mest synlige spilltiden, orreleikene er i stor grad forsvunnet og det er sparsomt med rype. Hva skjedde i mellomtiden?

Jeg tar en liten kikk på deler av Blefjell jeg kjenner så godt. Jeg krøller fram det gamle kartet fra 1993 (1714-4 Flesberg) og sammenligner med dagens oppdaterte 1714-4. Wow, da står det klart framfor meg hvilken enorm inngripen det har vært i fjellet!

De fleste hyttene har siden 1990 fått vei, og store områder av min gamle eventyrskog er blitt til hytter! Forvandlingen har skjedd på 30 år, og det er ikke vanskelig å se at det er blitt ulevelig for artene som bodde her.

Arealbeslaget og oppsplittingen er tydelig synlig. Det som kommer i tillegg, er dessverre frykten viltet har for mennesker og menneskelig ferdsel og antropogen støy. Unnvikelseeffekten viltet har vil derfor utgjøre en enda større påvirkning enn den rent fysiske arealendringen.

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) indikerer at hytter har beslaglagt en firedel av alt utbyggt areal i Norge det siste tiåret, og at vi raskt nærmer oss en halv million hytter!

I en utredning om virkninger av fritidsboligutbygging i innlandet fra 2024 utført av Menon Economics og Rambøll, samt i statistikk fra SSB, framkommer det at antallet fritidsboliger er i sterk vekst, og fritidsboligene blir både større og bygges tettere. Antallet fritidsboliger

FØR OG NÅ: Kartutsnittet øverst er fra en del av Blefjell med datidens hytteutbygging, i 1993. Under vises samme område etter en betraktelig oppjustering av veinett og videre utbygging av hyttefelt. Området har fortsatt flere gode orrhaneleiker, men har en nedadgående trend.

i Norge har økt fra om lag 311 000 i 1983 til 482 000 i 2023.

Rapporten framholder at 2022 var et rekordår, med om lag 7400 nye fritidsboliger bygd. For de populære hyttekommunene Trysil, Ringeby, Øyer og Øystre Slidre forventes et direkte arealbeslag av nye fritidsboliger for perioden 2023 til 2030 til å være hele 800 dekar. Tilsvarende forventes areal til vei til fritidsbebyggelse å være 600 til 1200 dekar i samme periode. Arealet er omregnet til å tilsvare om lag 240 fotballbaner.

En analyse fra 2022 utført av Norsk institutt for naturforskning (NINA), estimerer at minst 1560 kvadratkilometer av Norges totale landareal (385 180 kvadratkilometer) er avsatt til byggeområde for fritidsbebyggelse i de tilgjengelige kommunale arealplandataene. Bakgrunns materialet for analysen er i alt basert på 85 % av Norges kommuner der data var tilgjengelig, og byggeområdet tilsvarer totalt om lag en halv prosent av Norges landareal.

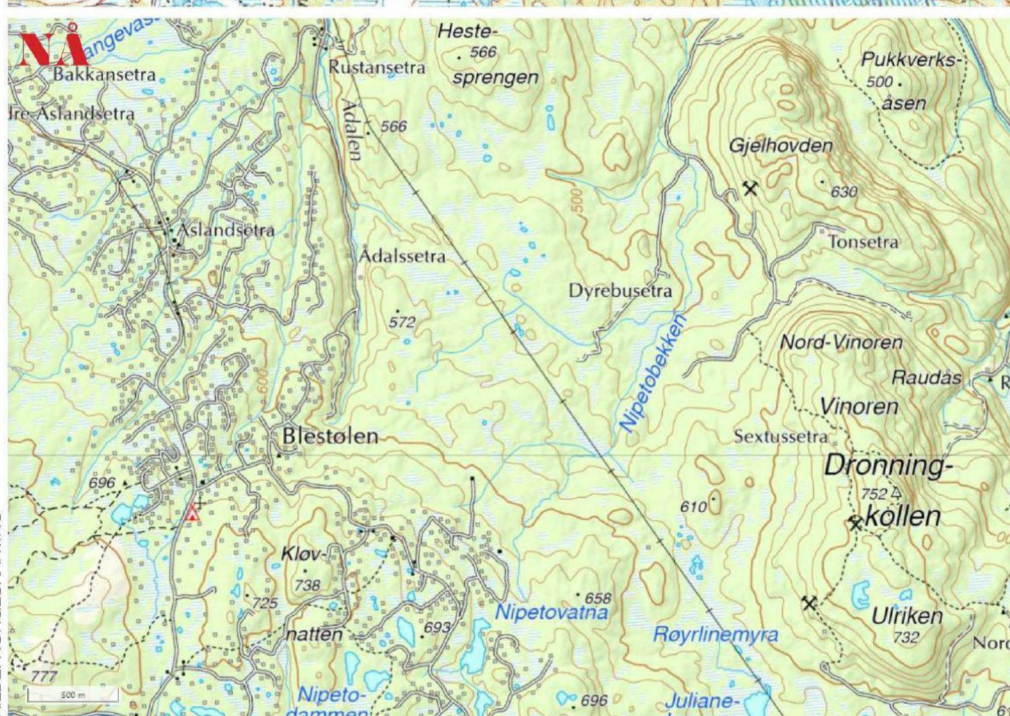
Utredningen framholder at tomterservensen tilsvarer arealet av om lag 200 000 fotballbaner, eller et areal omtrent fire ganger størrelsen til Mjøsa!

Tilbake til mitt kjære Blefjell. Det finnes fortsatt en rand her og der som ennå ikke er utbygd. Her finnes fortsatt orreleiker, som i gode år kan runde 40 haner på lek. Det er fortsatt ikke bygd hytter her, skogen består i stor grad av naturskog, og myrene er fortsatt ikke grodd igjen, til tross for aktive skogbrukstiltak med drenering.

Her er det fortsatt liv. Farene truer dessverre på alle kanter, med nye hytteprosjekter. Såpass ille har det vært at hytteilbyderne har egne hogstmaskiner som lager høyfjell og utsikt ut av skog!

Det mest motstridende prosjektet jeg har sett den siste tiden er «økohytter» nær en orreleik der det samles 35+ haner årlig. Prosjektet forteller om et økovenlig hytteilbud, men har base i deler av denne orrfuglbestandens leveområde.

De benevnes som «økovenlige» fordi hyttene er små og derfor ødelegger relativt mindre. Nesten like smakfullt som

KILDE: NORGESKART.NO

BETENKELIG UTBYGGING

Fylkeskommunene og NINA har hver for seg dokumentert at store arealer er satt av til hyttebygging i kommunenes arealplaner. Mange av de planlagte hyttene ligger i områder der nasjonal politikk tilsier at utbygging helst skal unngås: over skoggrensen, i hundremetersbeltet i strandsonen, innenfor villreinenes leveområder eller i områder med myrer – våre viktigste naturlige karbonlagre.

TILPASNINGSDYKTIG: Ingen tvil om at mange arter har en underlig evne til tilpasning, eller habituering, om du vil. Orrfuglen er livredd mennesker etter årtusener med jaktpress. Men i områder med lite menneskelig aktivitet, eller hvor individene erfarer mennesker som ufarlige, kan arten tolerere det uante. Her er et eksempel fra ei fjellbygd der orreleiken foregår på et setertun.

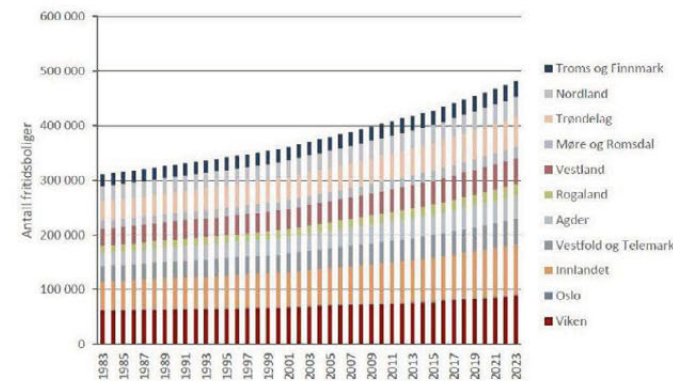

HÅKON GREGERSEN

HÅKON GREGERSEN

GRUSVEIER: Skogsfugl trenger grus til muskelmagen for å knuse den harde plantedietten de livnærer seg på. Så kanskje er det noe positivt med de mange veiene til hyttefeltene, men dette veier neppe opp for tapte og oppsplittede leveområder og påkjørselsrisiko.

HYTTEVEKST: Denne figuren fra SSB viser en landsoversikt over hytteutbygging. Antall fritidsboliger i Norge har økt fra om lag 311 000 i 1983 til 482 000 i 2023. Utdrag fra Menon-publikasjon 120/2023.

UTDRAG FRA MENON PUBLIKASJON 120/2023

å kjøpe hytte på hyttefeltet «Orreleiken» eller «Tiurlia». En tiurleik jeg jevnlig har besøkt, omringes nå omsider av utsiktshogst og nærmende hyttefelt. Nå kan man se tiurleik med kikkert fra de nærmeste hyttene.

Med fragmentering og arealbeslag forsvinner ikke bare de viktige oppvekstområdene, men radiusen på den menneskelige ferdselen rundt hyttefeltene forvitrer den siste freden for viltet. Mennesker på tur vil føre til periodisk eller permanent unntakelse for mange arter. Omfanget er

dessverre langt større enn hva byggearealet tilsier, om det kan virke beskjedent i forhold til det store landet vårt. Mange framtidige hytteplaner ligger også i det sårbare fjellbåndet, der mange fjellarter har sine viktige funksjonsområder.

Jeg spurte meg selv: Vil jeg få oppleve min barndoms skogsfuglbestand igjen? Alle som liker å hate rovdyr, har jo en god fiende å skyld på: Er det reven, raven, kråka eller minkens skyld? Tja, tenker jeg. Dette har nordmannen i stor grad bidratt med, gjennom å realisere sin hyttedrom.

Fremtiden vites ei om, men vi vil alltid trenge naturen for matberging, økosystemtjenester og ikke minst rekreasjon. Også framtidige generasjoner som ikke har hytte, men bare ønsker deilig natur, burde ha rettigheter til en intakt framtid i norsk natur.

Heldigvis har naturforvaltningen åpnet øynene for hvilken inngripen og effekt hyttebyggingen har, og det er et håp om at videre realisering av hyttedrommer er basert på en kunnskap om hvilket offer man gjør.

Riflepatroner, rekyl og presisjon

Alle veit at meir rekyl fører til mindre gode treff. Men få veit kor stor forskjellen er på presisjon frå patroner med lett til patroner med hard rekyl. Heller ikkje om det er forskjell frå jeger til jeger i kor mykje rekyl kvar og ein toler, og likevel kan skyte gode treff?

PEFEKT UTFØRT LADEGREP: Ladegrep fullført, sluttstykket er lukka, høgrehanda er i ferd med å sleppe ladearm og sikteauga er nesten rett bak okularet for 375 H&H tomhylsen har nådd bakken.

Som med alt anna er det betre å vite litt enn ingenting. Og einaste måten få å vite litt meir er å skyte og måle resultat frå patroner med stor nok forskjell i rekyl. For eksempel 223 Remington, 6,5x55 og 375 H&H.

EI RIFLE, TRE LØP, FORSKJELLIG REKYL

For at alt skal vere så relevant og samanliknbart som råd må helst patroner med forskjellig rekyl skytast i ei og same rifle.

Slik passar Blaser R 93 med tre løp godt. Rett nok med litt forskjell i vekt, og det mest på grunn av forskjellig lengde og tykkelse på løp.

Vekta på testrifla var 4,3 kg med 57,7 cm 223 Remington løp, Blaser B2 kikkertsikte og Hausken JD 184 lyddemper, 4,25 kg med 57,7 cm 6,5x55 løp, Zeiss V6 2,5-15x56 og A-Tec Carbon 4,25 kg, og 4,9 kg med 66 cm langt og 21 mm tykt 375 løp, Zeiss VHT 3-12x56 og Hausken SD 228.

Så ja, litt forskjell er det. At lyddemper tar meir rekyl av 375 H&H enn 6,5x55 og 223 Remington er ein annan faktor, men dette er forutsetningane for denne testen.

SKYTING

Opplegget for skytinga var å skyte fire skot så fort, presist og godt som råd mot reinsskive på 100 meter skyteavstand frå sittande og ståande skytestilling utan hjelpemiddel som skytestøtte eller skytereim.

EI RIFLE – TRE LØP: Blaser R 93 med 6,5x55 løp, 375 H&H Safariløp og nederst 223 Rem løp.

Med 3 skot magasinkapasitet i R 93 med 6,5x55 og 375 H&H vart talet på skot naturleg nok fire og ikkje fem skot.

Skytinga starta på kommando ild med nedspent oppspenner og kolben mot låret i sittande skytestilling, og kolben mot hofta ståande. Fire jegerar med varierende mengde av skytetrening og skyting med rettrekker jaktrifle deltok i

skytinga, der alle fire skaut to seriar med kvar patron i kvar skytestilling.

REKYL, TREFFSIKKERHEIT OG TIDSBRUK

Grovt rekna var resultatet for dei to første jegerane omtrent lik tid, men omtrent

TESTSKYTING

Skyting mot reinsdyrskive på 100 meter. Fire jaktkledde jegerar skyt to fireskotseriar sittande og ståande med kvar patron. Sittande på stubbe utan hjelp av skytestikke, banereim, riflestrapp eller anna, ståande skyting med lang arm utan støtte.

All skyting med alle tre patroner i ei og same Blaser R 93 med løp kamra for 223 Remington, 6,5x55 og 375 H&H.

Totalvekt for R 93 med 223 Remington løp, Blaser B2 kikkertsikte og Hausken JD 184 lyddemper er 4,3 kg, for 6,5x55 med Zeiss V6 2,5-15x56 og A-Tec

Carbon 4,25 kg, og vekta med 66 cm langt og 21 mm tykt 375 løp, Zeiss VHT 3-12x56 og Hausken SD 228 4,9 kg.

Av patroner i testen var 223 Remington ladd med 69 grs Sierra Matchking og 24 grs N 140, 6,5x55 med 139 grs Lapua Scenar og 44 grs N-4, 375 H&H med 270 grs Hornady SP og 77 grs 204.

Med nedspent Blaseroppspenner og kolben mot lår i sittande skytestilling og mot hofta i ståande starta skyting på «ild». Tid er tida det tok frå ild er sagt til fjerde skot, her gjennomsnitt av to seriar både for tid og samling.

Gjennomsnitt av to seriar med fire skot sittande

SKYTTER	PATRON	TID	SAMLING
Jeger 1	223 Remington	17,5 s	10,5 cm
	6,5x55	16	11
	375 H&H	17	26,5
Jeger 2	223 Remington	17	18
	6,5x55	14,5	11,5
	375 H&H	15,5	29,5
Jeger 3	223 Remington	30,5	22,5
	6,5x55	35	13
	375 H&H	24,5	12,5
Jeger 4	223 Remington	21	11
	6,5x55	18	15
	375 H&H	17	15

Gjennomsnitt ståande

SKYTTER	PATRON	TID	SAMLING
Jeger 1	223 Remington	14,5 s	20 cm
	6,5x55	13,5	17
	375 H&H	13,5	27

Jeger 2	223 Remington	16,5	21,5
	6,5x55	15	20
	375 H&H	13,5	28,5
Jeger 3	223 Remington	30,5	25,5
	6,5x55	16,5	22,5
	375 H&H	24	27
Jeger 4	223 Remington	20	19
	6,5x55	21	16
	375 H&H	18	24

Gjennomsnitt for alle fire skytterar

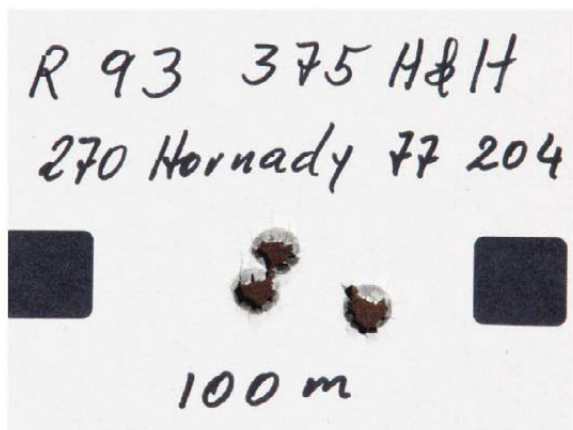
SITTANDE UTAN STØTTE	TID	TREFF	SAMLING
223 Remington	21,25 s	3,5	17,88 cm
6,5x55	20,88	4	12,63
375 H&H	18,5	3,63	20,88
STÅANDE LANG ARM	TID	TREFF	SAMLING
223 Remington	20,63 s	3,13	21 cm
6,5x55	16,63	3,5	18,88
375 H&H	17,25	2,63	28,13

TEST : REKYL

223 Remington, 6,5x55 og 375 H&H

HEILT GREI TRESKOT PÅ 100 M: Blaser R 93 375 H&H løp med 270 grs Hornady SP og 77 grs 204.

PATRONER I TESTEN: 375 H&H ladd med 270 grs Hornady SP og 77 grs 204, 6,5x55 med 139 grs Lapua Scenar og 44 grs N-4 og 223 Remington ladd med 69 grs Sierra Matchking og 24 grs N 140.

dobbelte så stor spredning med 375 H&H samanlikna med 223 og 6,5x55 i sittande skytestilling.

Ståande var forskjellen mindre, men treffa med 375 H&H var dårlegast samla her og. Jeger 3 skaut faktisk fortast og best med 375 H&H sittande, ståande prestera han best med 6,5x55.

For jeger 4 var det så liten forskjell på resultatene at dei omtrent like godt kan tilskriva sluppmessig variasjon som anna. I alle fall bortsett at minst bruk av tid gav dårlegast presisjon både sittande og ståande. Eit faktum som stort sett var felles for alle.

BEST TREFF

Om ein ser på gjennomsnitt av skytinga for alle fire jegerar kom dei beste resultatene med 6,5x55. Sittande med 6,5x55 var alle skot innanfor sirkelen på reinskiva, ståande var gjennomsnitt for fire jegerar etter to seriar med fire skot 3,5 treff.

Nest best var 223 med gjennomsnitt 3,5 treff av fire innanfor 30 cm sirkel på reinskiva sittande, og 3,13 treff ståande.

Med 375 H&H var gjennomsnittet 3,63 treff innanfor sirkelen sittande og 2,63 ståande.

TIDSBRUK

Patrona alle i gjennomsnitt bruka minst tid på å spenne opp Blaseren, få kolben

i skuldra og skyte fire velretta skot i sittande stilling var 375 H&H med 18,5 sekund. Som og hadde nest kjappast gjennomsnitt ståande med 17,25 sekund. Minst tidsbruk ståande med lang arm 6,5x55 med 16,63 sekund.

Så kan ein saktens lure på om ikkje treffsikkerheita med 375 H&H hadde gått betre med å bruke eit par sekund lengre skytetid. Eller om dei to minst rutinera skytterane hadde fått skote nokre seriar med 375 H&H for testskytinga. Men slik vart det denne gongen, og skotne skot kan ikkje kallast tilbake.

At det gjekk like fort å skyte lange 375 H&H patroner med langt ladegrep i Blaser R 93 som 6,5x55 og 223 patroner med boltstopp i magasinet er vel bare nok eit bevis på at trening er meir viktig enn lengde på patron og sluttstykke for å skyte kjappe skot.

223 REMINGTON

Om tidsbruk må ein liten forklaring til for 223. Til tross for prøving med to forskjellige magasin nekt Blaseren å mate små, smale 223 patroner perfekt med kjappe, harde ladegrep. I ein del seriar måtte minst ei patron hjelpast opp frå magasinet.

Litt betre vart det med ei tynn papplate bak og under magasininnsatsen, men perfekt vart det ikkje. Tidsbruk ved klikk

mot tomt kammer og patronflikling vart etter beste evne trekt frå, utan å påstå at det var heilt nøyaktig.

Derimot er det temmeleg sikkert at ladekluss forde til at alle skaut litt seinare med 223 Remington enn dei ville gjort om alle ladegrep forde til smell ved avtrekk. Kanskje tok og ladeklusset litt av konsentrasjonen med dårlegare skyting som resultat. Eg kan ikkje finne andre logiske grunnar til seinare og dårlegare skyting med 223 Remington enn 6,5x55.

Dermed kan ein godt meine at resultatene for 223 Remington ikkje er relevante, men på nytt vart det slik i denne testskytinga, så får kvar enkelt tru og meine det dei vil.

KONKLUSJON

Er det så vanskelegare å treffe fort og godt med 375 H&H enn med 6,5x55? Ut frå denne skytinga er alle fire i stand til å skyte like fort med 375 H&H som med 6,5x55 og 223.

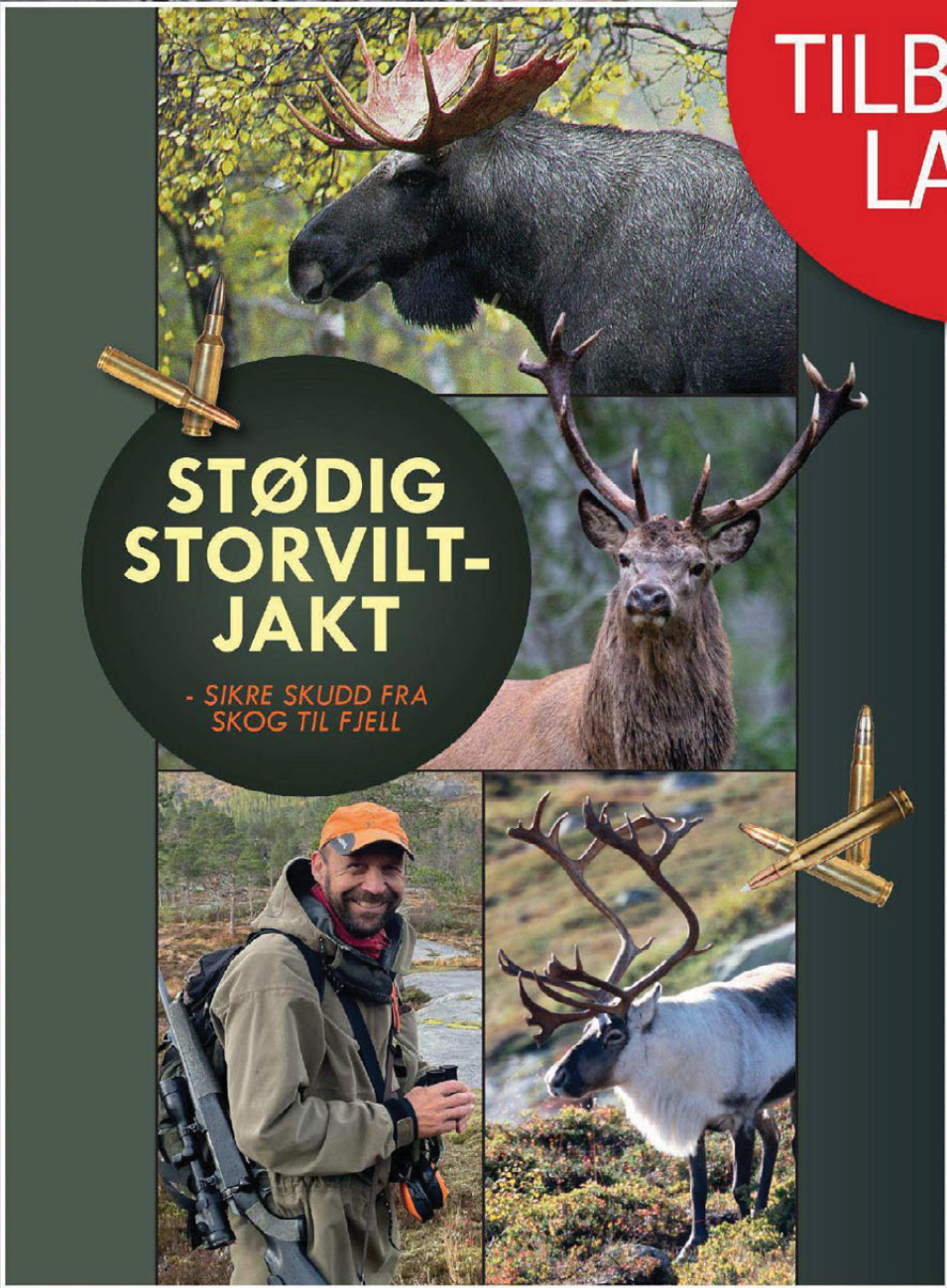
Å skyte like fort og godt med 375 H&H var atskillig meir vanskeleg. Det til tross for at alle fire testskytterar skyt mange gonger fleire skot i året enn gjennomsnittsjegeren.

At dei to som skyt mest òg hadde beste kombinasjon av fart og presisjon er vel og som det skal vere.

STØDIG STORVILTJAKT I SALG NÅ

NÅ
**TILBAKE PÅ
LAGER!**

STØDIG STORVILT- JAKT

- SIKRE SKUDD FRA
SKOG TIL FJELL

**SLIK BESTILLER
DU BOKEN
PÅ SMS**

SEND
SMS-KODE:

STOR24
TIL 2205

**PRIS:
398 KR**

9,3 patroner er grove i kaliber, men få i utval

I dag er i det grunnen bare to 9,3 patroner som er aktuelle: 9,3x62 og 9,3x74 R.

TEKST OG FOTO: JØRUND LIEN

Av disse to er 9,3x62 patrona for elgjegeren med magasinrifle, og ei av våre mest populære storviltpatroner. Mindre bruka, men atskillig meir eksklusiv er 9,3x74 R – patrona for dobbelrifler og andre brytevåpen.

DEN FØRSTE

9,3x57 var den første av 9,3 patroner, og med 57 som etternamn var den naturleg nok ein av mange variantar over tema 8x57 frå 1888.

Nest eldste 9,3 var nok 9,3x72 R. Temmeleg sikkert utvikla frå ei eldre svartkrutpatron, og vart først ladd med svartkrut, seinare med røykfritt krut.

Omtrent på same tid kom Sauer med 9,3x72 R Sauer, omtrent heilt lik bortsett frå litt forskjellig hylseform.

DEN MEST POPULÆRE

I 1905 kom børsemakermeister Otto Bock med 9,3x62. Soga seier at ein viktig grunn for å lade 9,3 mm kuler i lengre og større hylse enn 9,3x57 var at tyske kolonistar i Afrika hadde behov for ei endå meir effektiv storviltpatron som passa i Mauser M98.

Resten er historie, 9,3x62 vart fort ei av dei mest populære av grove storviltpatroner både i Tyskland og tyske koloniar i Afrika. Der den viktigaste grunnen til populariteten var og er så enkel som grove, tunge kuler i passande utgangshastigheit for enkel, tradisjonell blyspiss.

RANDPATRON

Dronninga av randpatroner kom same år, og bortsett frå 12 mm lengre kraghylse er den viktigaste forskjellen på 9,3x62 og 9,3x74 R at 9,3x74 R er ladd til lågare kammertrykk, med litt mindre utgangshastigheit som resultat.

9,3 MAGNUM

Men om 9,3x62 og 9,3x74 R var og er dugande storviltpatroner, fanst det dei som ville ha meir av alt i tidlegare tider òg. Ein av desse var Wilhelm Brenneke, ein av dei mest kjende i tysk våpenindustri.

Brenneke lansera 9,3x64 i 1927, og om 9,3x62 er laga for å pas-

ELDST: 9,3x57 var den første patrona med 9,3 mm kuler, hylsen var naturleg nok 57 mm originalen frå 1888.

se perfekt i M98 låskassen, kan det same seiast om 9,3x64. Rett nok ikkje utan litt modifisering av støybotnen på sluttstykket for å tilpasse «magnumpatrona» 9,3x64 til Mauser M98. For når 9,3x64 leverer hastigheit og anslagsenergi nær 375 H&H, kan 9,3x64 like godt kallast magnum som ein del andre magnumpatroner.

FINSK 9,3

Sjølv om 9,3 kaliber var typisk tysk og temmeleg populært kom det likevel ingen nye tyske 9,3 patroner etter 9,3x64 i 1927. Derimot er dei to nyaste 9,3 patroner finske. 9,3x53 R kom som elgpatron i ombygde Moisin-Nagant rifler rett etter andre verdskrig. Deretter tok det mange år utan nye 9,3 patroner for Sako lansera heilt nye 9,3x66 Sako i 2001. Ei 9,3 patron med 4 mm lengre hylse, 25 MPa høgare kammertrykk og opp mot 100 m/s høgare utgangshastigheit enn gamle 9,3x62. Med andre ord prestasjonar nær den 74 år eldre søsterpatrona 9,3x64, men likevel ikkje heilt i same klasse.

Same det, 9,3x66 Sako vart uansett ingen suksess. Så lite brydde resten av verden seg om den at ingen andre rifleprodusentar kamra rifler for 9,3x66, og heller ingen andre patronprodusentar produsera patroner. Med så liten interesse for «nye» 9,3x66 Sako er den på full fart inn i skyggenes dal. Om den i det heile har vore ute i sola.

Å kalle den 370 Magnum for å imponere dei som talar amerikansk hjelpa heller ikkje. Trøysta for den som eventuelt måtte ha kjøpt ei 9,3x66 Sako og er lei av å leite etter patroner, er at ved å kappe få cm av kammeret kan den kamrast om til 9,3x62.

GROVKALIBRA:

9,3x57, 9,3x62,
9,3x64, 9,3x66,
9,3x72R og 9,3x74R.

Bare to av
desse seks
9,3 patronene
er vanlege
jaktpatroner
i dag!

9,3x57

Denne gamle patrona var ei av fleire patroner med anna kaliber enn 8 mm som kom dei første åra etter at 8x57 såg dagens lys i 1888, og er dermed ei av dei eldste 9,3 patroner som ennå er i bruk. Men ikkje i Tyskland av ein eller annan grunn, sjølv om både 9,3 mm kaliber og 57 mm hylser er så erketysk som noko.

Nei, 9,3x57 er eit skandinavisk fenomen, og då mest av alt ei svensk patron. Norma Åmotfors leverer patroner nå som før, og om få produserer nye rifler kamra for 9,3x57 i dag, får kvar haust gode elgrifler som gamle Husqvarna og andre utgåver av svenskemauseren i 9,3x57 sine dagar i elgskogen. Til tross for at jegerar med større tru på hastigheit, anslagsenergi og flat kulebane har sett det mindre flatterande klengenamnet «potatiskastaren» på 9,3x57.

Jo då, 9,3x57 er slett ingen flattskyttande langholdspatron. Det var heller ikkje meininga, snarare tvert imot. 9,3x57 var bare meint å vere ei effektiv skogspatron. For den som måtte ha lyst på å jakte med ei gamal klassisk grov, men rekylsnill storviltpatron, men er bekymra over kulebanen med 9,3x57 oppgjev Norma dette for 15 g Norma Oryx med 720 m/s utgangshastigheit og innskyting på 150 m: treffpunkt på 50 m 33 mm over siktepunkt, treffpunkt på 100 m 48 mm over siktepunkt, midt i på 150 m, og 124 mm under siktepunkt på 200 m. Godt nok til å sikte midt i bogen på det meste av vilt frå rådyr og oppover ut til 170–180 meter, langt nok for både patron og dei fleste jegerar.

9,3x57 er rekylsnill, grov og effektiv med bly-spisskuler, men med utgangshastigheit som er ei klar ulempe for jakt med blyfrie, homogene koparkuler. Løysinga på blyfrie kuler for 9,3x57 er i dag heimelading med 11,9 g/184 grs RWS EVO Green og Geco Zero. Til tross for begrensa fartsressursar bør desse to kunne ladast opp mot 800 m/s med trykk nær trykkstandard, og over 800 m/s med vanleg trykk som 8x57 og 9,3x62 til bruk i rifler med eigna låskasser. For 9,3x57 er eit fenomen blant storviltpatroner med makstrykk i klasse med 6,5x55 Krag-Jørgensen og 8x57 JS Moderat. Noko som faktisk gjer 9,3x57 til passande patron for gode, gamle norske Krag-Jørgensen låskasser.

LÅGT TRYKK: 9,3x57 er ladd til trykk i klasse med 6,5x55 K-J og 8x57 JS Moderat.

TESTSKYTING

9,3x57. Testskyting frå skytebenk, 100 m skyteavstand. Med fabrikkpatroner er hastigheit, 3 og 5 skot samling gjennomsnitt av tre seriar. Heimeladde patroner er tre skot med kvar ladning.

Testrifle Krag-Jørgensen KV 1913 med 57 cm Lothar Walther løp, Kahles Helia 3-12x56 og Hausken Whisper 60.

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	3 SKOT	5 SKOT
Norma Oryx 15 g	720 m/s	23 mm	36 mm
Norma Alaska 18,5 g	619 m/s	22 mm	46 mm

9,3x57 heimeladd

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
Norma Oryx 15 g p.l. 75 mm	202	46 grs	635 m/s	22 mm
		49	670	19
	N 140	46	618	21
		50	675	12
	N 150	48	644	24
		51	690	21
	203 B	48	642	24
		52	694	23
Woodleigh 250 grs SP RN p.l. 75 mm	N 140	45 grs	609 m/s	37 mm
		47	641	32
	N 150	46	620	39
		48	645	23
	203 B	46	607	36
Lapua Mega 18,5 g p.l. 75 mm		49	656	41
	N 140	43 grs	569 m/s	31 mm
		45	595	21
	N 150	44	584	25
		46	618	22
	203 B	44	569	21
		46	599	18
		47	616	22

Og nå som Kragen ikkje lenger er eit spesielt unntak frå lovlege storviltrifler, er det for enkelte ein besnærande tanke å bygge om gamle-Kragen til lovleg storviltrifle. Som kjent er ikkje 100 år gamle Krag-låskasser mest eigna for moderne høgtrykkspatroner, men kva skal jegeren som vil ha noko spesielt med moderne høgtrykkspatroner, når det finst ein gamal groving med kammertrykk i Krag-klassen: nemleg 9,3x57!

STORVILTRIFLE: Ein nær perfekt jakt-Krag kamra for 9,3x57!

JAKTKULER:
9,3 mm jakt-
kuler for ein
kvar meining
og smak.

9,3x64 Brenneke

Den største 9,3 mm patrona kom i 1927, og opphavsmannen var Wilhelm Brenneke. I dag mest kjent som hjernen bak Brenneke fyl-
lingskuler for hagle, men børsemakermeister Brenneke var og mannen bak riflepatroner som 7x64, 7x65 R, 8x64/8x64 S og 8x65 R/8x65 RS.

Som 9,3x62 har 9,3x64 sin eigen hylse, den er ikkje utvikla frå ei utvida, forlenga eller på andre måtar omgjord moderhylse. Med 12,6 mm diameter på hylsebotn, 12,88 mm på hylsekroppen framfor utdragerrilla og 64 mm hylselengde er 9,3x64 ei av dei største patroner det er plass til i M98 låskasse utan annan modifikasjon enn opning av støybotnen i sluttstykket. Kanskje med litt endring av magasin/vangar til for sikker funksjon i tillegg, kanskje ikkje.

Den viktigaste og einaste grunnen til å lansere 9,3x64 i 1927 var å kunne levere jaktrifler kamra for ei kraftigare 9,3 patron enn 9,3x62

frå 1905.

Blant dei få fabrikkkladde 9,3x64 patroner ein får kjøpt i dag er RWS EVO Green 11,9 g med 970 m/s utgangshastigheit og heile 5598 J anslagsenergi ved munning, og RWS UNI Classic 19 g med 765 m/s utgangshastigheit og 5560 J anslagsenergi. Dette bør vere nok til nær sagt kva som helst av jakt, så kan dei som vil diskutere 9,3x64 kontra 375 H&H eller andre grovingar.

Om det er dårleg stelt med 9,3x64 fabrikkpatroner, er det ikkje stort betre stilt med nye ladedata for 9,3x64. Litt data kan ein finne i Lapua Shooting and Reloading Manual frå 2000 og RWS Wiederladen frå 2002, her kan eg og ta med nokre resultat frå ein gamal test av 9,3x64 i Mauser M98 med 65 cm Heymløp: Fabrikkpatron RWS TUG 19 g/293 grs: 770 m/s utgangshastigheit og 30 mm samling for tre skot på 100 m.

Av heimeladde patroner i RWS hylser med Remington 9 1/2 tennhetter gav storviltkula Swift A-Frame 16,2 g/250 grs ladd med 67 grs N 150 787 m/s og 26 mm samling,

Nosler Partition 18,5 g/286 grs ladd med 73 grs 204 751 m/s og 45 mm samling. Spør du meg er ikkje dette aldeles heilt i klasse med 375 H&H, men slett ikkje verst. Heilt klart meir enn nok til norsk storviltjakt.

Samanlikna med 9,3x62 har 9,3x64 den heilt klare fordelten av å prestere utgangshastigheit som passar betre til jakt med 250 grs blyfrie, homogene koparkuler. Den like klare ulempa er begrensa utval i både fabrikkkladde 9,3x64 patroner, og tomhylser. Så vidt eg veit er RWS den einaste av dei store som produserer 9,3x64, og det beste råd for den som jaktar med 9,3x64 er å kjøpe patroner når ein finn dei.

Til tross for det ein kan finne av fordelar med 9,3x64 kontra 9,3x62 og andre grove patroner, har aldri 9,3x64 oppnådd meir enn begrensa popularitet. Om kravet til blyfri jakt kan endre på dette står att å sjå, i dag er 9,3x64 eine og aleine ei patron for jegeren som vil jakte med ei effektiv patron få andre har.

TESTSKYTING

9,3x64 Ladedata frå RWS Wiederladen			
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
RWS KS 16 g p.l. 83 mm	R 903	68 grs	780 m/s
		70,5	825
	R 904	74	785
		75,5	835
RWS TUG 19 g p.l. 85,5 mm	R 903	63 grs	710 m/s
		66,5	765
	R 904	72	740
		75	785
9,3x64 Ladedata frå Lapua Shooting and Reloading Manual 2			
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
Lapua Mega 18,5 g p.l. 85,4	N 140	61,1 grs	732 m/s
		64,1	762
	N 150	62,3	732
		67,4	792

9,3x62

9,3x62 er utan samanlikning den mest populære 9,3 patrona. Så populær at den her i landet er blant topp fem av kjøpte jaktpatroner. Rett nok langt etter dei tre store 6,5x55, 308 Winchester og 30-06, men likevel temmeleg vanleg blant norske jegerar.

Grunnen er nok såpass enkel som at 9,3x62 er ei god storviltpatron med grove, tunge blyspisskuler i passe hastigheit, god skoteffekt og som regel lite blodslått kjøtt.

Men om 9,3x62 heilt klart er i klassen for standardpatroner, er den ikkje ein variant av 8x57 hylsen. Med diameter 11,95 mm på hylsebotnen og 12,10 på hylsekroppen rett framfor utdragerrilla er 9,3x62 ørlite grøvre enn 8x57 med 11,95 mm diameter på hylsebotnen og 11,94 mm på hylsekroppen. Ikkje store forskjellen, men nok til at 9,3x62 var ei av dei første med større diameter på hylsekropp enn hylsebotn. Såpass stor at det ikkje er lurt å prøve å forme om 30-06 hyls til 9,3x62!

Ei reell ulempe er atskillig tyngre rekyl enn 30-06, men rekylen kan reduserast både med lettare kulevekt enn 18,5 g og lyddemper. Jegeren som sjølv lader sine patroner og vil ha moderat rekyl kan for eksempel prøve 15 g Oryx ladd med 50 grs VihtaVuori N 130 eller Norma 200.

Ei anna, og større ulempe er etter min meining at dei fleste av dagens 9,3 mm blyfrie, homogene koparkuler

ikkje passar særleg godt til 9,3x62 utgangshastigheit. 250 grs er upraktisk tung koparkule, 200 grs ville passe atskillig betre. Her har 35 Whelen ein fordel, det er atskillig enklare å oppnå anstendig utgangshastigheit for koparkuler med 180 og 200 grs Barnes TTSX i 35 Whelen enn med 250 grs i 9,3x62.

Ei av få lette koparkuler som kan ladast til utgangshastigheit godt over 800 m/s i 9,3x62 er 203 grs Hasler Ariete. Den som vil ha endå høgare blyfri utgangshastigheit med meir skoteffekt får det med 11,9g/184 grs Geco Zero og RWS EVO Green tinnkjernekuler. Om dette er toppen av elgkuler, eller om alle er fornøgd med resultatet når felt vilt skal slaktast er ein annan sak.

For den som kjøper fabrikkkladd er utvalet av 9,3x62 patroner stort, med alt frå 184 grs RWS EVO Green/Geco Zero til 325 grs Norma Oryx. Likevel er ennå klassiskarar Lapua Mega, Norma Alaska og Vulkan med 18,5 g blyspisskule i utgangshastigheit rundt 700 m/s vanleg på elgjakt.

Både Lapua og Norma tomhylser for heimelading er å få kjøpt, sjølv om den mest fornuftige vegen til gode tomhylser er kjøp av Norma Jaktmatch, då får ein treningspatroner med tomhylser på kjøpet!

Bortsett frå den flatnasa 12,5g kula til 9,3x72 R er dei aller fleste 9,3 kuler gode storviltkuler, sjølv om tunge 18,5 g ikkje utmerkar seg med flat kulebane, og at heller ikkje for tunge 16,2 g homogene koparkuler utmerkar seg med rask og effektiv ekspansjon på lengre skothald. 9,3x62 er mest og best som skogspatron på moderat skothald.

9,3x72 R

Å påstå at denne gamle tyske forstmannspatrona lever i beste velgåande er nok å ta vel hardt i. Men det finst faktisk ein del fine, lette, elegante gamle tyske drillingar og andre brytevåpen kamra for 9,3x72 R og 16-65 her i landet.

Historien til «Försterpatrone» strekker seg tilbake til

1880-talet og svartkrutpatroner som 9,3x57 R og 9,3x82 R, som alle vart meir eller mindre erstatta av 9,3x72 R. Først som svartkrutpatron med blykule, seinare ladd med røyksvakt og ikoniske 12,5 g Kupferteilmantel Flachkopf – ei flatnasekule med stor blyspiss og kulekropp med to diameterar. Om eksakt kaliber på både kuler og rifleløp til 9,3x72 R er det litt forskjellige opplysningar å finne, i RWS Wiederladen står det at kaliberet er 9,3 mm (.364" dia), i motsetning til andre 9,3 patroner med kaliber 9,3 mm (.366" dia). RWS 9,3 mm 12,5 g TMF skal måle 9,25 mm, same kule frå S&B skal ha 9,3 mm diameter.

Som med ein del andre eldre patroner kan det vere forskjell på riflingsdiameter, derfor bør særleg patroner til eldre våpen ladast med fornuft. Lad ikkje med røykfritt krut til gamle svartkrutvåpen, tenk og over at eldre brytevåpen ikkje har dei mest solide mekanismer.

Forresten er det liten vits i å samanlikne 12,5 TMF frå RWS og S&B 12,5 g SP når RWS har slutta å produsere både 9,3x72 R patroner, hylser og 12,5 g

LADEDATA

RWS ladedata for 9,3x72 R			
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
RWS TMF 12,5 g p.l. 85,3	R 902	41 grs	570 m/s
		45	660
	R 903	47	550
		51	660

TMF kuler, i motsetning til Sellier&Bellot som ennå kan levere alle tre. Lad 9,3x72 R med originale todiameterkuler eller heimestøpte blykuler, ikkje lange tunge mantelkuler.

For den som vil jakte med ein fin gamal drilling eller andre brytevåpen er 9,3x72 R ei framifrå rådyrpatron, men ikkje enten patron eller kule er egna til storviltjakt. Anslagsenergien ved munning er så vidt over 2000 J, på 100 meter er anslagshastigheita på den flatnasa 12,5 g TMF/SP kula under 500 m/s og anslagsenergien rundt 1400 J. Og så er det fornuftig å kjøpe både S&B patroner, hylser og kuler nå for den som vil vere sikker på å kunne skyte 9,3x72 R i framtida òg!

S&B 9,3x72 R: F.v. fabrikkkladd patron, 12,5 g todiameterkule og t.h. høgare fint ekspandert 12,5 g SP.

9,3 x 72 R

SP

12,5 g 193 grs
No. 2051

TESTSKYTING

Testskyting med 9,3x62 fabrikkpatroner frå skytebenk, 100 m skyteavstand. Hastigheit og samling er gjennomsnitt av to treskotsseriar med kvar patron.

Testrifle M98 med 55 cm Lothar Walther 9,3x62 løp, GRS Adjustable Hunting, Zeiss V8 1,8-14x50 og A-Tec Hertz 150

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	3 SKOT
RWS EVO Green 11,9 g	872 m/s	15 mm
Norma Jaktmatch 15 g FMJ	722 m/s	22 mm
Norma Oryx 15 g	790 m/s	23 mm
Lapua Naturalis 16,4 g	734 m/s	24 mm
RWS HIT 16,4 g	748 m/s	32 mm
Lapua Mega 18,5 g	679 m/s	28 mm
Norma Oryx 18,5 g	711 m/s	20 mm
RWS EVO 18,8 g	664 m/s	22 mm
RWS Silver Selection 18,8 g	671 m/s	18 mm
Norma Oryx 21,1 g	640 m/s	15 mm

Testskyting med heimeladd 9,3x62 frå skytebenk, skyteavstand 100 meter. Hastigheit og 3 skot er resultat av ein serie med kvar ladning, alt ladd i Lapua 9,3x62 hylser med RWS 5341 tennhetter.

Testrifle M98 med 55 cm Lothar Walther 9,3x62 løp, GRS Adjustable Hunting, Zeiss V8 1,8-14x50 og A-Tec Hertz 150

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
Geco Zero 11,9 g/184 grs p.l. 81 mm	200	57 grs	865 m/s	13 mm
		59	886	23
	N 530	59	846	38
		61	871	38
	N 133	59	835	28
		61	863	42
	201	59	829	19
		61	849	21
RWS Evo Green 11,9 g/184 grs p.l. 83 mm	N 130	52 grs	847 mm	15 mm
		55	871	10
	200	55	855	18
		57	878	22
	N 133	58	851	15
		60	883	33
	201	58	825	12
		60	855	18
	N 135	58	813	22
		60	842	22
Hasler Ariete 13,1 g/203 grs p.l. 82,5 mm	201	58 grs	813 m/s	26 mm
		60	830	20
	202	59	804	16
		61 k	831	29
	N 140	59	802	25
		61 k	824	31

MEST POPULÆR:
9,3x62 er utan samanlikning vinnaren blant 9,3 patroner!

NPB 13,7 g/210 grs p.l. 81 mm	202	58 grs	777 m/s	20 mm
		60	805	20
	N 150	60	804	12
	N 140	58	759	23
		60	788	24
	N 540	58	751	28
		61	798	22
	203 B	61	772	15
	N 130	50 grs	748 m/s	24 mm
	200	50	736	22
Norma Oryx 15 g/232 grs p.l. 79 mm	N 530	50	723	19
	201	55	755	21
		58	805	25
	N 135	55	747	23
		58	787	21
	N 540	62	803	22
	N 150	62	793	12
	N 140	62	792	10
	203 B	63	810	33
	N 540	55 grs	719 m/s	35 mm
Lapua Naturalis 16,2 g/250 grs p.l. 83,5 mm		58	746	37
	N 140	55	705	14
		58	741	23
	N 150	55	697	16
		59	755	35
	203 B	55	692	16
		60	765	35
	N 550	60	717	27
		63	754	25
	N 540	55 grs	688 m/s	31 mm
Lapua Mega 18,5g/285 grs		57	716	27
	N 140	55	682	11
		57	714	19
	N 150	55	679	31
		58	716	17
	203 B	55	674	26
		59	729	27
	N 550	62	722	18

9,3x74 R

At 9,3x74 R vert kalla Dronninga av randpatroner, er ikkje utan grunn! For 9,3x74 R er ein god kombinasjon av kaliber og rekyl – temmeleg grov kule med ikkje altfor ille rekyl. Best er 9,3x74 R i passe lette dobbelrifler på drivjakt, ein status denne R-patrona har hatt sidan den kom i 1905.

Som patron kan 9,3x74 R enklast beskrivast som ei R-utgåve av 9,3x62 for brytevåpen, det sjølv om dei slett ikkje har same basishylse. 9,3x74 R er lengre og slankare enn 9,3x62, men dei presterer omtrent likt.

Rett nok er 9,3x74 R som dei fleste andre R patroner ladd til litt lågare makstrykk enn boltriflepatrona, og som regel har same kule litt lågare utgangshastigheit i 9,3x74 R enn i 9,3x62. Utan at det har særleg stor betydning for passe skothald med dobbelrifla. Vel å merke ladd med tradisjonelle blyspisskuler. Dagens blyfrie homogene koparkuler er ein heilt annan leik.

Reint bortsett frå spørsmålet om kor lurt det er å skyte lange, harde koparkuler i dobbelrifler og andre brytevåpen med tynne samanloddad løp, er skoteffekt med 16,2 g/250 grs koparkuler i utgangshastigheit rundt 750 m/s heilt klart ein grunn til å tenke over jakt med den slags. At Norma oppgjev at anslagshastigheita for fabrikkkladd 9,3x74 R med 250 grs EcoStrike er så låg som 664 m/s på 100 m, og endå verre med 584 m/s på 200 m gjer ikkje trua på god skoteffekt med 250 grs koparkule i 9,3x74 R større.

Så kan ein godt meine at 200 meter er i lengste laget for dobbelrifla, men 664 m/s på 100 m er heller ikkje meir enn det må. Kanskje heller mindre enn det bør. Den som av ein eller annan grunn ikkje vil jakte med tradisjonell blyspiss kan heller vurdere Geco Zero og RWS EVO Green som blyfrie alternativ.

Fabrikkkladd 9,3x74 R RWS EVO Green 11,9 g skal ha så høg utgangshastigheit som 885 m/s, på 100 m 797 m/s og 695 på 300 m med 4660, 3685 og 2874 J anslagsenergi. At Geco Zero og RWS EVO Green kan skytast i alle børser som toler blyspisskuler er ein fordel i tillegg til anslagshastigheit som sikrar skoteffekt.

Ein annan ting er at det er slett ikkje sikkert at alle patroner leverer lova utgangshastigheit. I denne testen med 57,7 cm

TESTSKYTING

9,3x74 R. Testvåpen Blaser D99 med 57,5 cm løp, Zeiss V6 2-12x50. Hastigheit og samling er gjennomsnitt av to treskot frå skytebenk med 100 m skyteavstand.

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	3 SKOT
Norma Vulkan 15 g	725 m/s	27 mm
Blaser CDC 16,2 g	709 m/s	24 mm
Geco Plus 16,6 g	688 m/s	20 mm
Blaser CDP 18,5 g	663 m/s	25 mm
Norma Oryx 18,5 g	679 m/s	33 mm
RWS Silver Selection 18,8 g	673 m/s	24 mm

Heimeladd 9,3x74 R i Norma hyls med RWS 5341 tennhetter.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
Norma Oryx 15 g/232 grs p.l. 92 mm	N 150	57 grs	685 m/s	28 mm
		60	732	29
	203 B	57	679	24
		60	725	28
	N 140	57	672	11
		60	719	28
	N 550	62	672	23
		65	721	39
	URP	65	715	20
		68	745	20
Lapua Naturalis 16,2 g/250 grs p.l. 94 mm	203 B	56 grs	689 m/s	17 mm
		58	715	22
	N 550	60	680	26
		62	703	29
	URP	60	678	33
		63	722	31

Swift A-Frame 16,2 g/250 grs p.l. 92 mm	203 B	55 grs	699 m/s	33 mm
		57	719	36
	N 550	60	704	27
		62	726	37
	URP	61	691	29
		63	722	35
	204	62	694	28
		64	719	42
Geco Plus 16,6 g/255 grs p.l. 92 mm	N 150	56 grs	667 m/s	26 mm
		58	705	36
	203 B	57	674	25
		60	710	23
	N 550	60	677	21
		64	719	41
	204	67	714	40
		68 k	692	36
Lapua Mega 18,5 g/285 grs p.l. 92 mm	N 150	55 grs	655 m/s	14 mm
		57	682	19
	203 B	55	638	19
		58	685	22
	N 550	60	667	44
		62	689	42
	URP	61	668	20
		63	698	26
Norma Oryx 21,1 g/325 grs p.l. 93 mm	URP	55 grs	589 m/s	40 mm
		57	609	28
	204	57	600	27
		60	639	32

Blaser D99 løp visa kronografen at Blaser CDC 250 grs 740 m/s ikkje gav meir enn 709 m/s, Norma Oryx 285 grs 710 m/s gav 679 m/s. Mindre hastigheit betyr mindre ekspansjon, slik er det med alle patroner og kuler.

Så er ikkje dette meint som ei nedvurdering av gode, gamle 9,3x74 R, det er heller ei realitetsorientering om jakt, kuler og anslagshastigheit. For 9,3x74 R har i over hundre år bevisa at grove, tunge 9,3 mm blyspisskuler med midt-dels utgangshastigheit er effektive nok, og at dobbelrifla er jegerverktøy for drivjakt og anna storviltjakt.

At 9,3x74 R og andre patroner grøvre enn .30 kaliber har fått eit oppsving i popularitet dei siste tiåra er sikkert, og det kan aukande villsvinnbestand i mange europeiske land ta sin del av æra for.

Av kuler og kulevekt for 9,3x74 R er dei fleste blyspisskuler frå 15 g Norma Oryx til 18,5 g Lapua Mega og Norma Oryx vegleigna jaktkuler og der er lodda Geco Plus 16,6 g/255 grs med vekt midt mellom eit godt alternativ til all storviltjakt.

Og så må det og nemnast at mange erfarne ettersøksjegerar har 15 g Norma Vulkan som favorittkule. Og om Norma Plastic Point ikkje er norske kjøtjegerars favoritt, er dette ei favorittkule på drivjakt i fleire søreuropeiske land.

DOBBELRIFLE:
9,3x74 R passar perfekt i dobbelrifler, både i fine sideliggerar og dobbelrifler med feilstabla løp i høgda som denne.

RILLE OG RAND: Rillepatron 9,3x62 og randpatron 9,3x74 R.

LADEDATA

9,3x66 Sako

Den nyaste av alle 9,3 patroner vart lansera saman med 80-årsjubileet til Sako i 2001. Bortsett frå hylselengde og kammertrykk er andre mål omtrent heilt lik gamle 9,3x62, ein klar fordel for den som vil eller må kamre om sin 9,3x66 til ei patron som er å få kjøpt.

For det ser ut som om det å auke patronlengda for 9,3x62 med 4 mm, kammertrykket frå 390 til 415 MPa, krutladninga med 3–4–5 grs og utgangshastigheita med 40–50 m/s var til liten nytte. 9,3x66 vart ingen suksess. Snarare tvert imot, for 9,3x66 er på veg ut etter 20 år. Litt dumt i dag med sterkt fokus på blyfrie, homogene koparkuler, når både 9,3x66 Sako og atskillig eldre 9,3x64 Brenneke kan prestere utgangshastigheit som passar betre til harde jaktkuler. Og meir enn litt dumt for jegeren som har kjøpt ei Sako kamra for 9,3x66. Men slik er det, sjølv om tanken bak 9,3x66 Sako var god, oppnådde den knapt å bli ein parentes i saga om jaktpatroner.

9,3x66 ladedata frå VihtaVuori Reloading Guide			
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
270 grs Lapua Naturalis p.l. 85 mm	N 140	52,5 grs	684 m/s
		61,7	773
	N 540	59,3	736
		64	789
	N 550	63,7	745
		67,4	791
300 grs Swift A-Frame p.l. 84 mm	N 150	47,7 grs	599 m/s
		52,8	670
	N 540	47,2	622
		54,5	689
	N 550	54	658
		57,9	702
320 grs Woodleigh RNSP p.l. 85 mm	N 150	53,1 grs	602 m/s
		58,6	698
	N 540	53,5	678
		60,3	713
	N 550	57,1	650
		65,5	733

9,3x53 R Finnish

Om 9,3x53 R ikkje er blant dei mest vanlege patroner her i landet, finst det likevel ein del finske elgrifler bygd på russiske Moisin Nagant M1891 7,62x53 R med nytt løp kamra for 9,3x53 R.

Denne finske patrona kom til etter andre verds-krig, grunnen var dels ei finsk kaliberlov med 8 mm som minste lovlege kaliber til elgjakt, og at det var nok av både Moisin Nagant rifler og tyske 8 mm kuler, patroner og

løp i Finland etter krigen.

Saman med 8x53 R kom patroner som 6,3x53 R, 7x53 R og 9,3x53 R. Av desse er nå bare 9,3x53 R så vidt blant eksisterande patroner i dag. Før har Sako hatt 9,3x53 R på lista over produsera patroner nær sagt i alle år, men nå er den ute. Derfor bør dei som vil jakte med rifle av eldre modell enn både Krag-Jørgensen frå 1894 og Mauser M98 frå 1898 sørge for å skaffe seg patroner til sin Moisin Nagant 9,3x53 R. Eller lade patroner.

Om det er dårleg stilt med ladedata for 9,3x53 R fann eg i alle fall gamle ladedata der 50,3 grs N 140 skal gje 16,6 g/256 grs Sako RN ein utgangshastigheit på 710 m/s. Og når like gamle data for 9,3x57 viser at ei ladning med 50,9 grs N 140 skal gje 255 grs Sako SP 690 m/s kan ladedata for 9,3x57 brukast. Med fornuft vel å merke.

Om 256 grs Sako kuler ikkje er å få kjøpt, kan den erstattast med 250 grs Woodleigh RN. Eller 232 grs Norma Oryx for den som vil prøve meir moderne lodda kuler på elgjakt med gamal elgrifle. For bortsett frå nostalgien er det vel vanskeleg å finne sakleg grunn til å dra på jakt med M1891 Moisin Nagant 9,3x53 R? Eller kanskje ikkje for jegeren som er oppvaksen med ei gamal, finsk elgrifle hengande på veggen?

ORIGINALKULA: 9,3 mm
Sako 16,6 g RN blyspiss
og 9,3x53 R patron.

KULER FOR 9,3X53 R: Frå venstre 12,5 g S&B til trening og rådyrjakt, 16,2 g Woodleigh til all jakt og originalkula 16,6 g Sako blyspiss.

JØRUND LIEN

**BLI
BEDRE MED
BØRSA**

RIFLESKUDDET
FRA ANLEGG TIL TREFF

Norges eneste profesjonelle våpen- og ammunisjonstester

**Kun
298,-**

Bestill
på SMS

**SEND SMS
BØRSE23
TIL 2205**

Eller bestill
ved å skanne
QR-koden

**BLI BEDRE
MED BØRSA**

Få, om noen, har testet flere våpen og skrevet flere artikler om jaktskyting enn Jørund Lien. I denne boka får du rådene som gjør at du selv kan skyte gode og trygge skudd under jakt med rifle. Og som ellers i livet koker mye ned til trening og terping.

Eller som Jørund sier;

**Vis meg haugen med tomhylser, og jeg skal
fortelle deg hvor god du er til å skyte!**

I PORTUGAL: Med Merkel
KR 1 9,3x62 på tradisjonell
montería i Portugal.

Jakterfaring med 9,3

Hjorten fall like godt for den, som for 30-06 på andre montería.

HJORT: Skoteffekten med 9,3x62 RWS EVO 18,8 g på portugisisk hjort var god nok den.

Min jakterfaring med 9,3 mm patroner er så minimal som den vel kan vere.

Det einaste eg kan vise til er eit rådyr felt med RWS 9,3x72 R og fem hjort felt med 9,3x62 på montería i Portugal.

Rådyret fall på plassen for ei flatnasa 12,5 g kule frå den gamle hanedrillingen, med god skoteffekt og svært lite blodslått kjøtt. Om ikkje 600 m/s er særleg mykje å skryte av i forhold til moderne patroner, har såpass moderat hastigheit meir enn ein viss effekt på korleis resultatet er når dyret skal gjerast om til mat.

MONTERÍA I PORTUGAL

Om jakta i Portugal med Merkel KR 1 og 9,3x62 RWS Evolution 291 grs er det lite

anna å berette enn at hjorten fall både greitt og kontant. Men om eg kan fastslå at det vart merkbar betre skoteffekt med 9,3x62 EVO 291 grs enn andre patroner som for eksempel 30-06 som eg òg har jakta med på montería i Portugal er eg slett ikkje sikker på. Godt treff er viktigare enn patron om bare kula er god nok.

LØVEJAKT

Til slutt kan det passe med det ein kamerat fortalde meg om løvejakt med 9,3x62.

Som ansvarleg for problemdyr i Namibia Game Department etter bushkrigen hadde han mange oppdrag med farleg vilt. Og når det kom til problemløver valde han å jakte med ein velbruka original Mauser 9,3x62 ladd med Norma 18,5 g Silverblyx. Sporaren fekk ta hand om den Winchester M70 458 Win Mag rifla han offisielt var oppsett med. Av den enkle grunn av at skot på løve med 9,3 mm 18,5 g Norma Silverblyx gav atskillig betre og meir påliteleg skoteffekt enn 500 grs blyspiss frå 458 Win Mag ...

HJORTEFALL: Godt treff er viktigare enn kva rifle, patron og kule ein jaktar med.

6,5X55 OG BLYFRIE JAKTKULER

Er blyfrie jaktkuler godt eller dårleg nytt for storviltjegeren?

Problemstillinga over er forresten ikkje noko som bare gjeld 6,5x55, men alle 6,5 kaliber patroner.

TEKST OG FOTO: JØRUND LIEN

Problemet er å lage gode jaktkuler med så liten kulediameter som 6,7 mm av metall som er hardare og lettare enn bly.

Mest vanleg metall i blyfrie jaktkuler er kopar, og kuler av pressa eller dreia

kopar må ha hol i spissen for å ekspandere. Om kula har holspiss med eller utan plasttupp er mindre viktig, men kuler laga av relativt hard kopar må ha holspiss med stor nok diameter og leng-

de for å ekspandere.

Og nettopp det er problemet med 6,5 kuler: å masseprodusere kuler som både er presise og ekspanderer godt utan å miste propellblada under ekspansjonen.

ANDRE PROBLEM

Eit anna problem er kulelengde i forhold til kulevekt. Det må både høg hastigheit og krapp riflestigning til for å få presisjon og god ekspansjon med koparkuler i den gamle minstevekta på 9 gram for kuler til storviltjakt.

Spisse 6,5 mm koparkuler med vekt rundt 9 g/139 grs er rett og slett for lange til at utgangshastigheita frå 6,5x55 jakt-rifler med riflestigning 8½–9" kan stabilisere kula og gje fornuftig presisjon utan urunde hol i skiva. Ei løysing er butt 140 grs kule med låg bc og utgangshastigheit. Logisk nok ei dårleg løysing, bortsett frå til skogsjakt med stutt skothald.

Ei anna og atskillig betre løysing er spiss koparkule med høg bc og lettare vekt ladd til høgare hastigheit. Som er koparkuler med vekt mellom 120 og 130 grs.

ANDRE METALL

Blyfritt er ikkje bare kopar, det finst og jaktkuler av messing og kuler med mantel og tinnkjerne. Både 6,5 messingkuler og RWS EVO Green kan karakteriserast som fragmenterende jaktkuler. Med så lett som 93 grs/6 gram er ikkje RWS EVO Green lovleg storviltkule.

BLYFRI OG HASTIGHEIT

Når koparkuler generelt må ha høgare anslaghastigheit enn blyspiss for å ekspandere kjapt og stort, er høg utgangs-

BLYFRITT: Blyfrie 6,5 jaktkuler med forskjellig lengde og vekt. Frå venstre: 93 grs RWS EVO Green, 120 grs Barnes TSX, 120 grs Barnes TTSX, 120 grs Hornady CX og 140 grs Lapua Naturalis.

hastighet ein fordel. Eller meir konkret heilt nødvendig i 6,5x55.

I så måte er 100 grs Barnes TTSX praktisk, men 100 grs/6,5 g er ikkje storviltkule. For den som vil lade og jakte med koparkuler er 120 grs mest fornuftig i 6,5x55.

KULE OG KRUT

Kva kule skal ein så velje? Stort sett hipp som happ så lenge det er 120 grs koparkuler. For det første er det få 120 grs 6,5 mm koparkuler å velje mellom, for det andre er forskjellane små.

Av alle meir eller mindre passende krut er MRP favoritt saman med N 165.

RIFLER I TESTEN

Her er blyfrie 6,5 mm kuler testa i fire 6,5x55 rifler med forskjellig løp og løpslengde. Blaser R 93 med middels langt 57,7 cm løp som har gått eit par tusen skot, CG 1900 med nytt 61 cm S&L-løp, Sauer 200 STR med 60 cm Sauer-løp med 5000 skot bak seg og Sauer 202 med nytt 55 cm S&L-løp.

Og ja, det er forskjell på utgangshastighet. Både i forhold til løpslengde og talet på skot. Som alltid fører mindre løpslengde og fleire skotne skot til mindre utgangshastighet. Kalde fakta som ikkje minst gjeld for 6,5-løp!

FORSKJELLIG LOTNUMMER

I tillegg til forskjell i løpslengde og talet på skot er det slett ikkje sikkert at alle patroner er ladd med kuler, krut eller hylser av same lotnummer. Endå ein grunn til forskjellig utgangshastighet og presisjon.

At patroner og rifler heller ikkje er testa same dag er nok ein grunn til variasjonar over temaet utgangshastighet.

FORSKJELLIGE KULER

At ikkje alle fire rifler har data for same kuler og krut kjem av den enkle grunn at ikkje alle var tilgjengeleg då den aktuelle rifle vart testa.

At det er lite data for 120 grs Norma EcoStrike er naturleg nok når eg til nå bare har fått ein liten pose med testkuler rett frå produksjonen.

850 M/S

Alle faktorar påvirkar resultatet, og om målet er 850 m/s utgangshastighet med 120 grs homogen koparkule i 6,5x55, må ein velje både løpslengde og krut deretter.

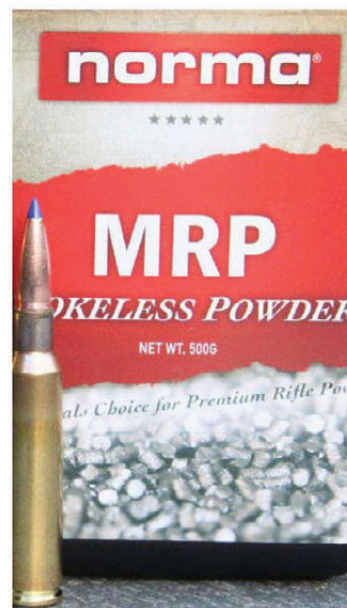

Om målet er 850 m/s utgangshastighet med 120 grs homogen koparkule i 6,5x55, må ein velje både løpslengde og krut deretter.

Om så 850 er vesentleg meir effektivt enn 830 m/s er litt «dreg du den, så dreg du den». Det som er heilt sikkert er at med alle homogene koparkuler er anslagshastighet rundt eller over 800 m/s betre enn anslagshastighet rundt 700 m/s. Merk og at butte 140 grs Lapua Naturalis i 800 m/s ikkje har hastighet nok til å oppfylle norske krav om anslagsenergi til storviltjakt.

Om du er einig eller ikkje i alt dette, finn du i alle fall eit rimeleg utval av ladedata, kuler og krut i tabellane på dei neste to sidene!

GODT EGNA: Norma MRP og VihtaVuori N165 er passende krut for lading av homogene koparkuler og alle andre jaktkuler i 6,5x55.

TESTSKYTING

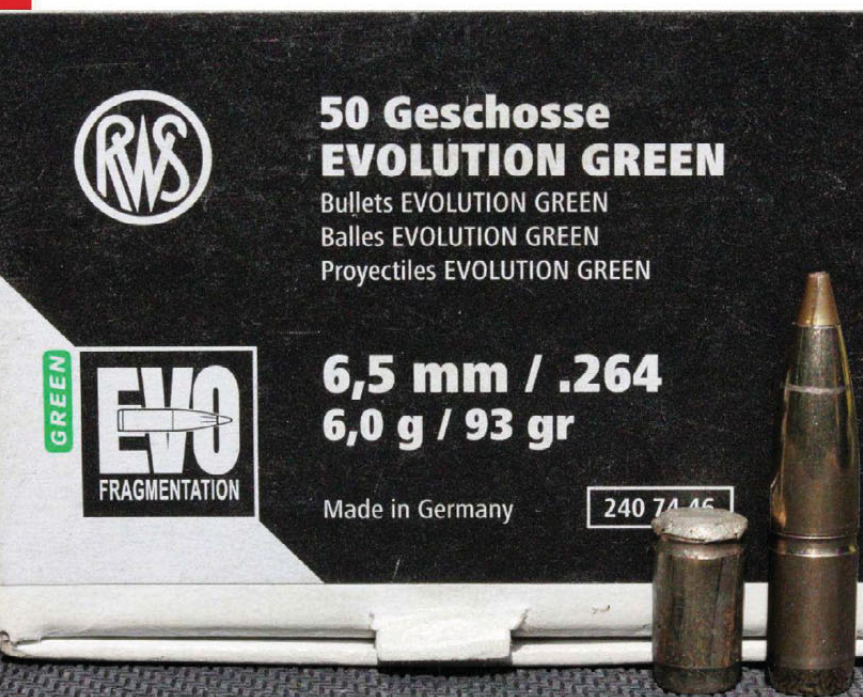
Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 m. Dei fleste 3 skot er resultatet av ein serie, nokre er gjennomsnitt av to seriar utan at det er merka spesielt her. Alle 5 skot er etter ein serie. Patroner til Blaser R 93 og Sauer 200 STR ladd i Lapua hylser med RWS 5341 tennhetter, patroner til CG 1900 og Sauer 202 i Norma hylser med RWS 5341 tennhetter.

Testrifle Blaser R 93 med 57,7 cm 6,5x55 løp,
Zeiss V6 2,5-15x56 og A-Tec Carbon

KULE	P.L.	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
120 grs Barnes TTSX	76 mm	MRP	45 grs	777 m/s	21 mm
			48	842	21
120 grs Hornady CX	76 mm	N 555	44 grs	786 m/s	35 mm
			46	833	36
		RS 70	45	797	37
			47	833	37
		MRP	45	770	42
			48	840	38
120 grs Sako Blade	76 mm	MRP	46	777	27
			48	820	18
127 grs Barnes LRX	77 mm	MRP	46 grs	774 m/s	18 mm
			48	824	17
130 grs Barnes TSX	76	MRP	45	786	33
			47	823	30
140 grs Lapua Naturalis	76 mm	MRP	46	776	21

Testrifle Carl Gustaf 1900 med 61 cm 6,5x55 S&L løp,
Leupold VX-III 4,5-14x40 og Hausken JD 184 xTrm

KULE	P.L.	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
93 grs RWS EVO Green	77 mm	203 B	40 grs	859 m/s	20 mm
			42	898	10
		204	45	862	27
			47	907	20
		MRP	51	888	18
120 grs Barnes TTSX	76 mm	MRP	46 grs	801 m/s	22 mm
			48	858	20
		N 165	47	823	33
			49	862	39
120 grs Hornady CX	76 mm	MRP	46 grs	804 m/s	64 mm
			48	840	54
		N 165	47	829	59
			49	851	58
			49	851	58
120 grs Norma EcoStrike	76 mm	MRP	46 grs	813 m/s	37 mm
			48	848	28
		N 165	48	838	17
			50	858	23
120 grs Sako Blade	76 mm	N 160	44 grs	802 m/s	65 mm
			45	822	45
		MRP	46	801	27
			48	843	48
		N 560	46	773	63
			49	835	44
		N 165	47	792	39
			49	831	52
		MRP	47 grs	808 m/s	59 mm
			49	842	42
120 grs Sonic Ballistic	75 mm	N 165	48	811	40
			50	839	29
		MRP	46 grs	821 m/s	22 mm
			48	845	26
127 grs Barnes LRX	76 mm	MRP	46 grs	821 m/s	22 mm
			48	845	26
		N 565	50	832	35
130 grs Barnes TSX	75 mm	MRP	45 grs	799 m/s	22 mm
			47	831	28
		N 565	48	797	15
			50	825	33
			50	825	33
140 grs Lapua Naturalis	75 mm	MRP	44 grs	778 m/s	16 mm
			46	819	16
		N 560	45	784	28
		N 165	46	794	19
		N 565	47	771	13
			47	771	13
			47	771	13

FRAGMENTERANDE: Framparten på RWS EVO Green ekspanderer ikkje, men splintrast etter anslag. Kaliberstor bakdel held saman for tilstrekkeleg inntrenging.

Testrifle Sauer 200 STR med 60 cm 6,5x55 Sauerløp som har gått 5000 skot, Swarovski 6-24x50 og Hausken JD 184					
KULE	P.L.	KRUT	VEKT	HASTIGHET	3 SKOT
93 grs RWS EVO Green	75 mm	N 140	40 grs	868 m/s	16 mm
			42	905	18
		203 B	41	833	20
			43	889	19
100 grs Barnes TTSX	75 mm	N 140	40 grs	872 m/s	29 mm
			41	893	27
		203 B	41	842	19
			43	887	19
120 grs Barnes TTSX	76 mm	MRP	45 grs	763 m/s	16 mm
			48	834	16
120 grs Hornady CX	76 mm	N 555	44 grs	777 m/s	40 mm
			46	815	39
		RS 70	45	772	20
			47	816	33
		MRP	45	765	28
			48	823	19
120 grs Sako Blade	76 mm	MRP	46 grs	774 m/s	18 mm
			48	812	23
127 grs Barnes LRX	77 mm	MRP	46 grs	792 m/s	20 mm
			48	828	24
130 grs Barnes TSX	76 mm	MRP	45 grs	759 m/s	20 mm
			47	808	22
140 grs Lapua Naturalis	75,5 mm	MRP	46 grs	760 m/s	19 mm
			45	722	18
		N 165	47	751	15

Testrifle Sauer 202 med nytt 55 cm 6,5x55 S&L løp, Swarovski Z6 2-12x50 og Hausken JD 184					
KULE	P.L.	KRUT	VEKT	HASTIGHET	5 SKOT
120 grs Barnes TTSX	76 mm	MRP	45	761	46
			48	832	38
120 grs Hornady CX	76 mm	MRP	45 grs	761 m/s	58
			48	832	56
130 grs Barnes TSX	75 mm	MRP	45 grs	767 m/s	55 mm
			47	821	51

LANG 6,5
KULE: 140 grs
Naturalis er
butt, men slett
ikkje stutt! Låg
bc og moderat
utgangshas-
tighet gjev
krum kule-
bane, men
presisjonen
er vanlegvis
god i dei fleste
6,5x55 løp.

Velkommen til ny produsent på marknaden

Tennhetter må ein ha, om slikt er mangelvare eller ikkje!

At manglande utval og aukande pris på tennhetter dei siste par år har vore ei plage for både heimeladarar og patronprodusentar er sikkert! Men nå ser det ut som tilgangen på denne viktige komponenten er meir stabil. Grunnen er White River, ein ny amerikansk produsent av tennhetter.

Og takk for det!

TESTSKYTING OG SAMANLIKNING

Her er test av White River Large Rifle tennhetter i 6,5x55, 308 Winchester og 30-06, alle standardpatroner passande for lading med standard LR tennhetter.

Her er WR LR samanlikna med RWS 5341, ei av dei beste og dyraste blant LR tennhetter. Samanlikna i utgangshastigheit, ekstrem spredning i utgangshastigheit og presisjon med to femskot for kvar ladning.

Om to femskot på 100 meter er nok til

å påstå noko som helst om generell presisjon? Nja, knappast. Eller kanskje. Det du får her er hastigheit, ES og presisjon i nettopp desse rifleløpa.

WR LR OG RWS 5341 I 6,5X55

Alle 6,5x55 patroner vart ladd i nye Lapua hylser med Dillon 550, og første inntrykk var hard og vanskeleg isetting. Med rett justera hylseholderplate kjenner ein forskjell på hylser med tennhetter som er sett korrekt til botnen av tennhettelomma og tennhetter som er litt på utsida av hylsebotnen. Med WR LR måtte både omtrent kvar tredje hylse roterast 180 grader og tennhetta pressast inn på nytt før hylseholderplate kunne roterast utan maktbruk. Ikkje særleg praktisk det.

Med RWS 5341 glei alt greitt som vanleg.

Testskytinga visa at WR LR gav 8 m/s hogare utgangshastigheit enn RWS 5341 med 108 grs Lapua Scenar og 39 grs N 140, forskjellen på variasjon i utgangshastigheit var bare 1 m/s og RWS 5341 samla her gjennomsnitt av to femskot 3 mm betre enn WR LR.

Med 139 grs Lapua Scenar og 48 grs

SIKKER SETTING AV TENNHETTER: Med RCBS bordisetter er det enkelt å sette sjølv litt gjenstridige tennhetter til botnen av hettelomma.

N 165 var utgangshastigheita med WR LR heile 27 m/s hogare enn med RWS 5341, ES var òg større, men begge tennhetter gav 12 mm gjennomsnitt for to femskot på 100 meter. Svært god presisjon i eit 6,5x55 løp som har fått smake på varmen av 5000 skot, og heilt uavgjort i presisjon.

WHITE RIVER LR I 308 WINCHESTER

Neste patron ut var 308 Winchester ladd med 168 grs Sierra Matchking og 43,5 grs N-11. Grunnen til 43,5 grs var så enkelt nok at innstillinga på krutmålet gav 43,5 grs, ikkje 43 eller 44 grs N-11. Utan at det betyr noko som helst.

TESTSKYTING

6,5x55. Testrifle Sauer 200 STR med velbruka 60 cm Sauerløp, Swarovski 6-24x50 og Hausken JD 184. Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 m. Hastigheit, ES og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar med begge tennhetter. Alle patroner ladd i nye Lapua hylser.

KULE	TENNHETTE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	ES	5 SKOT
108 grs Lapua Scenar p.l. 76 mm	WR LR	N 140	39 grs	843 m/s	9 m/s	21 mm
	RWS 5341			835 m/s	8 m/s	18 mm
139 grs Lapua Scenar p.l. 78 mm	WR LR	N 165	48 grs	792 m/s	14 m/s	12 mm
	RWS 5341			765 m/s	10 m/s	12 mm

WR LR I TRE PATRONER:
Frå venstre 30-06, 6,5x55
og 308 Winchester.

WHITE RIVER
ENERGETICS, LLC

PRIMERS
LARGE RIFLE PRIMERS

Som i nye 6,5x55 Lapua hylser var WR LR harde å sette til botnen i første omlading av dei fleste av desse Norma 308 Win hylsene. Resultatet var temmeleg stor forskjell i hastigheitsvariasjon og presisjon, og at WR LR gav 16 m/s hogare utgangshastigheit enn RWS 5341 med denne ladninga.

For å prove om hard og ujamn tennhetteisetting hadde betydning for presisjon og hastigheitsvariasjon vart ti hylser halspressa og WR LR sett inn med RCBS isetter fast montert på ladebenken. Med den har ein både meir makt i isetting og atskillig betre kontroll på om tennhetta går heilt inn til botnen av tennhettelomma enn med å sette tennhetter i ladepressa.

Resultatet var brutalt. Ekstrem spred-

TESTSKYTING

Testrifle Remington Seven med 55 cm Kriegerløp, Swarovski Z6 2-12x50 og F&D 231. Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 m. Hastigheit, ES og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar med begge tennhetter. Alle patroner ladd i Dillon 550 med eingongsskotne Norma hylser.

KULE	TENNHETTE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	ES	5 SKOT
168 grs Sierra MatchKing p.l. 71 mm	WR LR	N-11	43,5 grs	795 m/s	19 m/s	31 mm
	RWS 5341			779 m/s	6 m/s	24 mm

FAKTA

MODELL: White River Large Rifle
tennhetter

PRIS: kr 168 for 100 stk.

IMPORTØR: Magne Landrø AS

- + LR tennhetter i butikk
- Hard tennhetteisetting i Dillon 550
- = Flott å kunne kjøpe LR tennhetter i den lokale våpenbutikken

TEST : TENNHETTER

White River Large Rifle

**TO FORSKJELLIGE
TENNHETTER:
Her er nye White
River LR testa mot
RWS 5341.**

ning i utgangshastighet gjekk frå 19 m/s til 8 m/s, gjennomsnitt av to femskot frå 31 til 17 mm! Så kan ein lure på kva som har mest betydning, å sette i tennhetter med Dillon 550 kontra RCBS bordisetter, eller slump og tilfældighet.

Det eg veit og er heilt sikker på er at å sette inn tennhetter med RCBS bordverktøy krev ein ekstra operasjon. Greitt nok det for å lade nokre jaktpatroner, men ikkje det eg vil ha når 100, 200 eller mange patroner skal ladast på Dillonen!

WR LR I 30-06

Med erfaring frå WR LR i 308 Winchester vart alle 30-06 hylser halspressa, deretter med tennhetter sett til botnen av tennhettelomma i nye Lapua hylser med RCBS bordverktøy. Noko som såg ut til å utlikne forskjellar i ES og presisjon, gjennomsnitt av to femskot med både WR LR og RWS 5341 var 20 mm på 100 meter.

Derimot var forskjellen på utgangshastighet 16 m/s hogare med WR LR enn med RWS 5341.

KONKLUSJON

Først og fremst er White River LR tennhetter meir enn velkomne nå etter eit par år med tennhettemangel! Men og at det er meir enn litt irriterande at WR LR er harde å sette korrekt til botnen av

tennhettelomma i Dillon 550. Ikkje eit relevant problem for den som lader få patroner med einstasjonspresse og RCBS tennhetteisetter på ladebenken, men upraktisk for lading av mange patroner med progressiv ladepresse. Nå kan ikkje eg påstå at alle lottar av WR LR er like,

eg har bare ladd med desse første. Heller ikkje at alle hylselottar har like tennhettelommer. At det skal orlote til for at WR LR går greitt inn i tennhettelomma visa seg under lading av treningspatroner i Dillon 550 med Lapua 30-06 hylser som tidlegare var omladd seks gonger med diverse meir eller mindre maksladningar. Der smatt alle WR LR greitt inn i tennhettelomma utan problem. Om hastighetsforskjell frå RWS 5341 til WR LR oppfører WR LR seg meir som magnum enn standard tennhette. Det er nok lurt å redusere ladningar som er absolutt maks med 1 grain i forhold til dei fleste andre standarhetter. At White River LR er såpass rimeleg som kr 168 for 100 er fint. Likevel må eg vedgå at når alt kjem til alt vil eg heller kjøpe RWS 5341 sjølv om dei kostar rundt 80 kroner meir. Det mest på grunn av glatt lading i Dillonen.

TESTSKYTING

30-06. Testrifle S&L med 60 cm løp, Zeiss V8 1,8-14x50 og A-Tec Optima 50. Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 m. Hastighet, ES og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar med begge tennhetter. Alle patroner ladd i nye Lapua hylser, tennhetter satt med RCBS bordpresse.

KULE	TENNHETTE	KRUT	VEKT	HASTIGHET	ES	5 SKOT
185 grs Lapua Scenar p.l. 83 mm	WR LR	N-15	58 grs	803 m/s	11 m/s	20 mm
	RWS 5341			787	10 m/s	20 mm

NÅ
TILBAKE PÅ
LAGER!

«Bibel for dei som skal ta
jegerprøva. Den nye jegerprøveboka
er ei oppleving å bla i!»

Setesdølen

«Er slått til jorden.
Dette er ikke bare ei lærebok.
Verket er et leksikon!»

*Rolf Øvrum, tidligere generalsekretær i Norsk
redaktørforening og redaktør av Jakt*

«Det var godt å få en bok hvor du ikke fant
faktafeil første gang den ble åpna! På under-
tittelen «Alt du trenger for å ta jegerprøven»
kunne dere ha tilføyd «og litt til».

Jens Holm, jegerprøveinstruktør

BESTILL PÅ SMS:

IKKE ABONNENT – PRIS: 398,-

Send *jegerprøve2018* til 2205

FOR ABONNENTER PÅ JAKT OG VILLMARKSLIV – PRIS: 298,-

Send *jegerprøveabo* til 2205

Jørund Lien er Norges eneste profesjonelle våpen- og ammunisjonstester.

NB, ny adresse!

Har du spørsmål om våpen, ammunisjon, lyddemper, optikk og lading av riflepatroner, send spørsmålet til jorunds.hjorne@egmont.com

Er silencerpatroner bare et salgstriks?

Jeg jakter sammen med nevøen min, som har kjøpt såkalt «silencer»-ammunisjon til sin kal 308 med kappa løp og lyd-demper. Jeg er generelt skeptisk til ulike salgstriks, men er silencer-ammunisjon noe annet enn ikke-silencer? Er det egentlig noe forskjell på 165 grs Oryx og Oryx silencer 165 grs, eller er det, som jeg tror, bare et salgstriks?

I Jakt nr. 7 ser jeg at Jørund blant annet har testet begge ovennevnte ammunisjon i kal 308, og eneste forskjell er 5 m/s høyere utgangshastighet i silencerversjon.

Har veldig stor sans for Jørunds analytiske tilnærming til alle jegeres store snakkis – hva dreper fortest og best på ulikt viilt. Det hadde vært artig om Jørund kunne fortelle noe rundt dette i en av utgavene i Jakt.

Vennlig hilsen **Tore Båtnes**

Jo då, det er forskjell på Norma Silencer og standardpatroner, ikkje bare forskjell i farge på hylsen. I dei to 308 Winchester-patrone-ne eg opna i dag var det 43,8 grs finkorna krut i Norma Oryx 165 grs, og 42,7 grs krut med atskillig lengre korn i Norma Oryx Silencer 165 grs. Men dette er desse to patronlottane, kanskje andre er ladd med same krut og vekt, kanskje ikkje.

Silencer skal vere ladd med optimalt krut for mindre løpslengder enn standardpatrona. Verdt å merke seg er at hastigheit med Norma Oryx og alle andre er målt i 61 cm løp, silencerpatroner i 50 cm. Dermed er oppgjeven utgangshastigheit for silencer mindre enn standardpatrona.

Er så forskjellen mellom silencer og standard vesentleg? Nja, ikkje om ein skal tru på mine målingar.

I Sauer 100 med 47 cm 308 Winchester-løp gav Norma Oryx 165 grs 772 m/s, Silencer Oryx 165 grs 785 m/s. Visst er det forskjell, men er 13 m/s vesentleg?

I Remington Seven med 55 cm 308 Winchester-løp er forskjellen i utgangshastigheit ubetydeleg både for Norma EcoStrike 150 grs og Oryx 165 grs. Det same gjeld to 30-06-rifler, ei med 55 cm og ei med 60 cm løp. Bortsett frå 180 grs Oryx i 60 cm-løpet, der silencerpatrona gav 20 m/s høgare hastigheit denne dagen.

Om målt utgangshastigheit er det så at Sauer 100 308 Winchester og Browning A-Bolt 30-06 hadde nye løp, løpa i Remington Seven 308 Win og S&L 30-06 er fleire tusen skot gamle.

SPECIAL: Om det er nødvendig å bruke silencerpatroner i rifler med lyddemper er tvilsamt, men dei er i alle fall ingen ulempe om løpslengda er 50 cm eller endå mindre. Likevel er nok den største gevinsten at Silencerpatroner er nytt og tøft, ikkje at dei er betre jaktpatroner enn standardpatrona.

Er så silencerpatroner bare eit salgstriks? På nytt nja. Det er forskjell, men ikkje nok forskjell til at enten jeger eller viilt vil merke forskjellen.

Men den som har trua, lyddemper og mindre løpslengde enn 55 cm gjer i alle fall ingen feil med å kjøpe Silencer.

Helsing Jørund Lien

TESTSKYTING

Testskyting i ei rifle med begge patroner same dag, men ikkje med alle fire rifler same dag. I data frå Norma er Norma Oryx og EcoStrike testa i 61 cm løp, Norma Oryx Silencer og EcoStrike Silencer i 50 cm løp.

308 Winchester. Testrifle Sauer 100 med 47 cm løp

PATRON	HASTIGHEIT	NORMA-DATA
Norma Oryx 165 grs	772 m/s	835 m/s
Norma Silencer Oryx 165 grs	785 m/s	820 m/s

308 Winchester. Testrifle Remington Seven med 55 cm løp

PATRON	HASTIGHEIT	NORMA DATA
Norma EcoStrike 150 grs	850 m/s	860 m/s
Norma EcoStrike Silencer 150 grs	844 m/s	845 m/s
Norma Oryx 165 grs	800 m/s	835 m/s
Norma Silencer Oryx 165 grs	805 m/s	820 m/s

30-06. Testrifle Browning A-Bolt med 55 cm løp

PATRON	HASTIGHEIT	NORMA DATA
Norma EcoStrike 150 grs	859 m/s	900 m/s
Norma EcoStrike Silencer 150 grs	857 m/s	865 m/s

30-06. Testrifle S&L med 60 cm løp

PATRON	HASTIGHEIT	NORMA DATA
Norma EcoStrike 150 grs	864 m/s	900 m/s
Norma EcoStrike Silencer 150 grs	865 m/s	865 m/s
Norma Oryx 180 grs	798 m/s	823 m/s
Norma Oryx Silencer 180 grs	818 m/s	820 m/s

Vinn Hornady ladekomponenter fra Jakt & Friluft

I hvert nummer av Jakt vil vi velge ut et av spørsmålene som kommer på trykk, og den heldige utvalgte vil få ladekomponenter fra Jakt & Friluft til en verdi av ca 1000 kroner.

Komponentene blir levert av Jakt & Friluft, tlf.: 37 06 07 00, www.jaktogfriluft.no

Det kan
lønne seg
å spørre
Jørund!

Vinn!
Verdi:
kr 1000

Ja til elegante hagler

? Takk for hyggelig og interessant blad. Jørund sine tester av våpen og ammunisjon er enestående, men også jakt-skildringer og testing av utstyr er hyggelig lesning. Det jeg savner er testing omtale av haglvåpen. Omtale av eldre og nyere våpen ønsker jeg mer av. Når vi i dag ser at nye hagler utstyres med plastikk-stokk får jeg nesten «allergi». En hagle skal være pen, hendig, enkelt og greit.

Dette er ikke ment som kritikk av bladet. Bladet vil etter min mening bli enda mer interessant.

Mvh. Per Chr Weierholt

Heilt enig, hagla skal vere både fin, elegant og hendig. Og helst passe jegeren! At hagler med plastskjeft er svært lite elegante er vel alle som likar fine haglvåpen skjont einige! Og at halvautomathagler med plastikkkjeft er minst elegant av alle hagler er like sikkert!

Diverre er heller ikkje den gjengse kaliber 12 over/under-hagla enten spesielt fin, elegant eller hendig etter mitt syn og min meining. Eg kan ikkje med min beste vilje sei at det er særleg inspirerende å teste eit tilfeldig utval av rimelege over/under kaliber

12-hagler frå Tyrkia som er så like at namnet utgjør den største forskjellen. Heller ikkje rimelege italienske over/under, for den saks skuld. Ikkje så at tyrkiske kaliber 12 over/under -hagler er dårlege, dei er bare kjedelege, einsformige og litt tunge jakthagler.

I stil og utsjånad er sideliggerhagler nr. 1, og kaliber 16 eller 20 ein sann fryd å jakte med. Men her ser eg ut til å vere fullstendig i takt med dagens kjøparar av jakthagler, i og med at det rår ei fullstendig einsretting mot over/under-hagler i kaliber 12. Omtrent alle litt for store, tunge og tungroddle til å nå opp mot mine favorittar blant jakthagler.

At det er praktisk for våpenbutikken omtrent å bare ha lager av kaliber 12 i både hagler og haglpatroner er logisk, å ha både 12, 16 og 20 av det meste medfører atskillig

ELEGANT: Ei nett, fin sideliggerhagle er eit atskillig meir elegant jaktvåpen enn halvautohagler med plastskjeft!

større lager. Likevel har eg vanskeleg for å fatte den fullstendige einsrettinga mot kaliber 12 som einaste haglekaliber, når nye riflepatroner dukkar opp som sopp ein regnfull haust.

Dei som føler ansvar for å sikre framtida til kaliber 16, 20 og sideliggerhagler får starte ei gruppe eller eitt parti med parolen «Nei til einsrettinga i hagler og haglkaliber». Me som ikkje gidd å bry oss får jakte vidare med fine, lette elegante sideliggerhagler. Eller ikkje like fine og elegante, men lettførte O/U hagler som gamle Gbr. Merkel, Browning og Beretta i kaliber 16 og 20.

Lyddemper eller ikke?

? Hei, Jørund! Bare så det er sagt: Jeg har ikke lyddemper på rifle og har ikke umiddelbare planer om kjøp, slik at jeg spør stort sett fordi jeg har tenkt på dette en stund. Jeg har Sauer-rifler med løp i cal. 6.5x55, 308 W og 8x57 JS. Det jeg lurar på, er om det er mulig og fornuftig å bruke samme demper til disse løp. Dersom det er en brukenes løsning, vil det være en innsparing økonomisk og gi enklere vedlikehold ved at det bare er én demper å pusse. Jeg fikk også dette spørsmålet fra en jeg hadde på jegerprøvekurs, uten at jeg kunne svare annet enn at jeg ikke visste noe sikkert om dette.

Mvh. Jens Holm

Det er ingen praktiske problem med å bruke 8 mm lyddemper på løp med mindre kaliber. Ulempa er nødvendigvis at 8 mm lyddemper på 6,5 og 30 kaliber løp ikkje demper skotsmell like godt som lyddemper med rett kaliber. Mest fornuftig for jegeren

som vil utsette hørselen for minst belastning av jaktskot, er stor nok lyddemper med hol i rett kaliber. Men når all demping er bedre enn ingen demping er det mykje, mykje betre å ha ein og same 8 mm lyddemper til alle tre løp, enn å jakte utan lyddemper i det heile. Dette gjeld alle jegerar med alle rifler, og i dag kanskje særleg godt vaksne og erfarne jegerar som ennå ikkje har fått øyrene opp for alle fordelar det norske lyddempereventyret Hans Petter Hausken drog i gang for 30 år sidan har ført til!

Å ta vare på det som er att av hørsel er viktig. Kjøp demper først som sist, og få alle tre løp gjenga og tilpassa lyddemperen samtidig. Rett nok er det enkelte ulemper med lyddemper på rifla, men for meg er ikkje omfattande lyddemperpuss ein av desse. Å pusse rifleløpet godt etter skyting, og å legge lyddemperen til tork under

DEMPER: Some jegerar vil ha ein og same lyddemper på fleire rifler, andre vil ha fleire lyddemperar med ulik størrelse, vekt og demping på ei rifle.

vedovnen etter ein fuktig dag i skogen, er godt nok. Litt meir info om skyting med lyddemper i større større kaliber enn patrona finn du på side 196 og 197 i kappitlet om lyddemper i Ladeboken 8.

Månedens spørsmål

– og vinner av
ladekomponenter
fra Jakt & Friluft

Helsing Jørund Lien

Måneskinnsjakt

Datoer for god måneskinnsjakt er plukket ut etter disse kriteriene, som alle må stemme:

- Månen er mer enn halv
- Månen står opp før kl. 20 og går ned etter 04

Vi har altså plukket ut perioder hvor månen står rimelig høyt på himmelen ved midnatt. Disse periodene oppgis kun på den tid av året hvor det er mørkt om natten. Ved gode forhold, som f.eks. ved snø på bakken, vil det være mulig å jakte også noen dager før og etter de oppgitte periodene.

Grålysning/skumring

Tabellene viser lysforholdene ti steder fra nord til sør. Se på tidene for det stedet som ligger nærmest, og husk at klarvær/skydekke og bar mark/snødekke vil påvirke grålysning og skumring den enkelte dag.

GRÅLYSNING/SKUMRING: Definisjonen er at sola er 6° under horisonten. I det praktiske liv er dette tidspunktet da det er mulig med utendørsaktiviteter uten kunstig lys. De klareste stjernene er synlige, fargene i terrenget er borte og horisonten er klart synlig. ND: Neste dag

Jan.–feb.

	Dato	19/1	26/1	2/2	9/2	16/2	23/2	2/3
KIRKENES	Grålysning	08:06	07:44	07:19	06:53	06:25	05:56	05:27
	Skumring	14:15	14:42	15:09	15:37	16:05	16:32	17:00
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–17. jan. og 5.–15. feb.							
TROMSØ	Grålysning	08:49	08:27	08:03	07:36	07:09	06:40	06:11
	Skumring	15:00	15:27	15:54	16:22	16:49	17:17	17:44
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–17. jan. og 5.–14. feb.							
BODØ	Grålysning	08:42	08:25	08:04	07:42	07:18	06:53	06:26
	Skumring	15:44	16:06	16:29	16:53	17:17	17:41	18:05
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–17. jan. og 5.–14. feb.							
BRønnØYSUND	Grålysning	08:36	08:20	08:02	07:42	07:20	06:57	06:33
	Skumring	16:08	16:27	16:48	17:10	17:31	17:53	18:15
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 5.–14. feb.							
TRONDHEIM	Grålysning	08:29	08:15	08:00	07:42	07:22	07:01	06:39
	Skumring	16:29	16:47	17:05	17:25	17:44	18:04	18:24
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 6.–14. feb.							
STRYN	Grålysning	08:35	08:22	08:08	07:51	07:33	07:13	06:52
	Skumring	16:53	17:09	17:27	17:45	18:03	18:22	18:40
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 6.–14. feb.							
BERGEN	Grålysning	08:32	08:21	08:07	07:52	07:35	07:16	06:57
	Skumring	17:07	17:22	17:38	17:55	18:12	18:29	18:47
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 6.–13. feb.							
TRYSIL/INBYGDA	Grålysning	08:09	07:57	07:43	07:27	07:09	06:50	06:30
	Skumring	16:34	16:50	17:07	17:24	17:42	18:00	18:18
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 6.–14. feb.							
OSLO	Grålysning	08:08	07:57	07:44	07:29	07:12	06:54	06:35
	Skumring	16:47	17:02	17:18	17:34	17:51	18:08	18:25
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 6.–14. feb.							
KRISTIANSD	Grålysning	08:11	08:01	07:49	07:35	07:19	07:02	06:45
	Skumring	17:06	17:20	17:35	17:50	18:06	18:22	18:38
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 9.–16. jan. og 6.–14. feb.							

Jakt neste

• FOR DEG SOM TAR JAKT PÅ ALVOR

**I SALG
7. MARS**

**På lokkejakt etter
grombukken**

**I fjellets
vold!**

Den gangen det
nesten gikk galt

**Villsvinkjøtt
kan fort bli
din nye
FAVORITT**

Hjort og rein
**Fjorårets
store bukker**

Storviltpatroner
i 375 kaliber

6 mm
Creedmoor

Geco Star
patroner

**Vi
TESTER
der andre
tror!**

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

PASSER PERFEKT TIL TIL ALL SLAGS VÆR

Wilderness TH Carbon
kal .308, veil. 24.990,-

BERGARA WILDERNESS RIFLER

UTVIKLET FOR Å HÅNTERE VÆR OG VIND

Bergara Wilderness-serien er spesielt utviklet for å håndtere røffe jaktforhold i all slags terreng og i all slags vær.

Tommelhullstokken med gummierte grepsflater og optimal ergonomi gjør at riflen er svært god å skyte med. Det nye Carbonfiber-løpet gir en vektreduksjon på 200–400 gram, samt at stabiliteten gir vektreduksjon uten å ofre presisjonen til våpenet.

Finn forhandler på www.norma.as/forhandlerkart